

TÜRK
İDARE DERGİSİ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞINCA İKİ AYDA BİR ÇIKARILIR

Yıl: 40

Temmuz– Ağustos 1969

Sayı:319

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TETKİKLER :

- 3 Toplum Kalkınması Açısından Halkla Temas
Teknikleri **Arslan BAŞARIR**
- 23 Belediye Meclisinin Feshi İçin Danıştayın
Aradığı Hukukî Ölçüler..... **İhsan OLGUN**
- 37 İdarî Coğrafya Araştırmaları **Ülkü ŞUVAĞ**
- 52 Turizm ve İdarecinin Rolü **M. Sabri YORULMAZ**

TERCÜMELER :

- 81 Toronto Metropoliten İdaresi **İstemihan TALAY**

İDARİ COĞRAFYA :

- 100 Kaynarca İlçesi İdarî Coğrafyası **Ahmet YILDIRIM**

KARARNAMELER

- 122 **HABERLER :** **Yiğit KIZILCAN**

TETKİKLER

TOPLUM'KALKINMASI AÇISINDAN HALKLA TEMAS TEKNİKLERİ

Arslan BAŞARIR

İçişleri Bakanlığı

Mahalli İd. Gen. Müd. Mv.

Toplum kalkınması yönteminin hedefi küçük, toplum birimlerinde teşebbüs gücünü geliştirmek, onlara ihtiyaçlarını düşünen, çözüm yolları arayan, bulan, uygulayan ve bunun için örgütlenen bir davranışı kazandırmaktır. Küçük toplum birimlerinin refah seviyesinin yükseltilmesini ilgilendirdiği, bu amaçla onlarda girişkenliği ele almasını sağlayacak bir davranış değişikliğini gerektirdiği cihetle, toplum kalkınması çok geniş bir kitleyi kapsamına almaktadır. Bu bakımdan topluluklarla ve onları teşkil eden bireylerle temas edilmesi, toplumların, çalışmaları yürüten kamu kuruluşları karşısındaki tutum ve davranışlarının tetkiki, yeni fikirlerin bireylere kabul ettirilmesi yolları, zaman zaman toplulukların davranışlarında değişiklik ve gelişme olup olmadığının izlenmesi ayrı bir önem taşır.

Bütün kalkınma çabaları insanın refahını arttırmaya yönelmiştir. Bu nedenle gerek toplumu meydana getiren kişiler olarak gerekse onlara hizmet götürme, yararlı olma gayreti içinde olan kamu görevlileri olarak insan unsuru ihmal edilmemek zorunluğu mevcuttur. Sosyal davranışlarda değişikliklerin gerçekleştirilebilmesi için fertlerin değişiklikler ve yenilikler karşısında tutumlarının ihtiyaç ve eğilimlerinin, yeni fikirleri benimseme yollarının, ilgilerinin ve kişisel özelliklerinin gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

Beşeri ilişkiler yönünden her organizasyon için varit olan bu husus toplum kalkınması gibi küçük toplumların içinde çalışmayı gerektiren bir yöntem için daha büyük bir önem kazanmaktadır.

TEMEL BİREYSEL İHTİYAÇLAR :

İnsanların hareketleri, ihtiyaçları ve bunları karşılama imkânları ile içinde yaşadığı sosyal ve kültürel çevrenin etkisi altındadır. Bu bakımdan bireylerin toplum içinde davranışlarına yön veren, şu veya bu şekilde tepkilerine sebep olan ihtiyaçlarına burada kısaca bir göz atalım. Bu ihtiyaçları muhtelif şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Genellikle ekonomik faktörün ağırlık kazandığı temel ihtiyaçlar 3 grupta toplanabilir (1) :

1 — Fizyolojik ihtiyaçlar

Sağlık

Beslenme

Dinlenme

İçgüdüsel ihtiyaçlar

2 — Psikolojik ihtiyaçlar

Güvenlik

Başarı

3 — Sosyal ihtiyaçlar

Sevgi

Takdir edilme

Birlikte yaşama

Giyim

Normal bir insanın ölçülü ve dengeli olarak karşılaması gereken temel ihtiyaçlar şiddet ve yoğunluk itibariyle de değişiklik gösterir. ihtiyaçlar cinsleri itibariyle en çoktan en az yoğunla doğru bir sınırlamaya tabi tutulduğu takdirde şöyle bir piramit ortaya çıkar.

(1) Avni Akyol - Toplum Kalkınması Yönünden halkla temas tekniklerinde dikkat edilecek hususlar

oyun ve eğlence
itibar
sevgi- şefkat
savunma
barınma-giyinme
beslenme ve iç güdüsel ihtiyaçlar

Şekilde görüleceği üzere tabanda en çoktan başlayarak tepede en aza doğru bir dağılım gösteren ihtiyaçlar normal uyumlu bir insanda piramitte olduğu gibi normal bir dağılım gösterir.

Bu ihtiyaçlar ölçülü ve dengeli dağılımlı olarak karşılanamadığı, bir veya bir kaç noksan olduğu zaman bu durumu telâfi edecek uyum sistemi veya savunma mekanizması gelişmekte ve karşılanamayan ihtiyaç yerine piramitteki diğer bir ihtiyaç ağırlık ve yoğunluk kazanmakta ve bu ihtiyaç lehine denge bozulmaktadır.

Tepki, kaçma, mecburi zevk arama, kendini aşırı şekilde işe verme, kendini benzetme, âmire kızıp maiyetine bağırma, bir alanda elde edilemeyen başarıyı başka alanda elde etme çabaları gibi davranışlar uyum sistemi veya savunma mekanizmasının tezahür şekillerinden bazılarıdır.

Bundan başka insanların ihtiyaç ve ilgi alanları da zamanla değişmektedir. Fertlerin belli yaşlarda ilgilerinin şu şekilde bir değişime uğradığı kabul edilmektedir :

15.5 — 16,5 yaşları arasında ilgilerin	1 —ü, 3
16.5 — 18,5 » » »	1 — ü, 3
18,5 — 25 » » »	1 — ü, 3

değişmek suretiyle on senelik dönem içerisinde ilgilerde % 100 bir değişme olmakta;

25 — 35	yaşları	arasında	% 50	si
35 — 45	»	»	% 20	si
45 — 55	»	»	% 30	u değişmeye tabi olmak

Suretiyle ilgiler ikinci def'a % 100 yön değiştirmektedir.

YETİŞKİNLERİN YENİ FİRİKLERİ KABÜLÜ :

Yukarda bahsedilen ilgi alanlarındaki değişmeler nedeniyle yeni fikirlerin uygulanması çalışmalarında yetişkinlere uygulanacak eğitimde bu özellik gözönünde bulundurulmak gereklidir. Hatta, halk eğitimi, çocuklara uygulanan eğitim programlarının dışında, daha şümüllü olarak ele alınmalı, programlar fertlerin ve toplumların ihtiyaçları, sosyal ve kültürel şartlarının gereklerine göre düzenlenmelidir. Yetişkinlerin özelliklerine uygun eğitimsel metot bu alanda başarının temel şartıdır.

Araştırmalar, yetişkinlerin yeni bir fikri kabulünün su safhalardan geçerek tekemmül ettiğini göstermektedir :

1 Haberdar olma (Farkında olma) Safhası ;

Fert önce yeni bir fikrin mevcut olduğunun farkına varır. Bu safhada konu hakkında çok genel bir bilgi edinir. Haberdar olma safhasında kaynak, kamu görevlisi, komşular, arkadaşlar, bazı mesleki grup ve teşekküller olabileceği gibi radyo, gazete, mecmua, film, televizyon gibi kitle haberleşme araçları da olabilir.

2 — İlgilenme (ilgi çekme). Safhası :

Bu safhada yeni fikirle ilgilenir ve konu hakkında genel bazı bilgiler edinir. Bir yeniliğin farkına varan kimsenin konu ile ilgilenmesi imkânı hazırlanmalı, kaynak olarak başvuracağı kuruluşlar tarafından teşvik edilmelidir.

3 — Hesaplama (Değerlendirme) Safhası :

Bu safhada fikri kabul etmesi muhtemel kimse, konunun kendi kendine değerlendirmesini yapar. Köyünde uygulama imkânlarını, maliyetini, rizikosunu, ne kadar gelir getirebileceğini, hesaplar, kârlı mı, zararlı mı olacağını kestirir,

4 — Deneme Safhası :

Hesap yapılmış, olumlu bir kanaat hasıl olmuştur. Sıra yeni fikrin küçük çapta denenmesine gelmiştir. Fikrin hakkında teferruatlı bilgi alınır ve denemeye girişilir.

5 — Kabul (Uygulama) Safhası :

Deneme de başarıyla sonuçlandıktan sonra fert - fikrin faydasına kani olmuştur. Fikri tamamen kabul ile devamlı uygulamasına bu safhada geçecektir.

Kırsal alanda olduğu kendi günlük yaşantımızda da bu aşamalara uygun hareket etmekte, kararlar vermekte olduğumuza dair çeşitli örnekler verilebilir.

Köy gibi muhafazakâr çevrede önem verilmesi gereken bir nokta farkında olma ile kabul safhası arasındaki süreyi mümkün olduğu kadar kısaltmaya, çalışmak olmalıdır. Keza köy önderlerinden münferit ve grup projelerde faydalanılması, onların katkısının sağlanması toplumu değişiklik ile ilgilenmeye sevk edecek bir etken olacaktır. Genç çiftçilerin ve daha çok eğitim görmüş fertlerin yeni usulleri benimsemeye müsait oldukları da uygulamada gözönünde tutulması gereken diğer bir önemli sonuçtur.

FİKİRLERİN KABULÜ BAKIMINDAN KİŞİLİK TİPLERİ :

Toplum kalkınması çalışmalarının her safhasında fertler arasında ilişkiler ön plânda gelmektedir. Özellikle saha elemanları gibi küçük topluluklarla birlikte çalışan kamu görevlilerinin yeni fikirleri takdim ederken işbirliği yapacağı kimselerin, fikirlerin kabulü bakımından durumlarının gözönünde bulundurulması çalışmaların başarı ile sonuçlanması için zorunludur. Hatta bu hal yalnız köylülerle değil halkla çalışan bütün görevliler içine de varittir.

Fikrin kabulü bakımından fertleri şu şekilde gruplara ayırmak mümkündür :

1 — Erken Kabul Edenler :

Bunlar yeni fikirleri deneyici kimseler olarak tanınırlar. Çevreleri geniştir. Hal ve vakitleri iyidir. Bilgi ve tecrübeleri yeniliği ilk kabul eden kimse olmalarında etkilidir.

2 — Fikrin Kabulünde Topluma Önderlik Edenler :

Bunlar da birinci grup gibi hali vakti yerinde kimselerdir. Bilgi ve tecrübeleri vardır. Ancak yeni fikri ilk defa uygulayan tip olmayıp, fikir denendikten sonra kendi çevresinde deneyen ve bu şekilde uygulayan kimselerdir.

3 — Sınırlı Bir Topluluğa Fikrin Kabulünde Önderlik Edenler :

Bu gruba giren kimseler daha ziyade gayri resmî önderlerdir. Komşularının bilgi, fikir danıştığı kimselerdir. Fikri kendileri ilk deneyen olmamakla beraber komşularından daha erken kabul ederler.

4 — Geç Kabul Edenler :

Yukardaki üç gruba giren tipler toplumda çok sık görülen kimseler değildir. Toplumda yeni fikirlerin kabulü bakımından çoğunluğu yeni fikirleri geç kabul eden tipler teşkil eder. Bu tiplerin nisbeten bilgileri daha az, imkânları sınırlıdır. Sonucundan emin olmadığı bir denemeye girmekten çekinmektedir. Toplum faaliyetleri bakımından da pek girişken değildirler.

5 — Kabul Etmeyenler :

Azınlıkta olmakla beraber, topluluklarda ne yapılırsa yapılsın durumunu değiştirmeyen, hiç bir şeyle ilgilenmeyen tipler de bulunabilir. Bunlar yenilik ne konuda olursa olsun bunun aleyhindedirler. Bu davranışlarını kolayca değiştirmek mümkün değildir. Bunların da yeni fikir bütün toplum tarafından benimsenerek uygulanmaya başladıktan sonra çevresine ayak uydurmak durumunda kalabileceklerini söyleyebiliriz.

KÖY ÖNDERLERİ :

Küçük topluluklarla çalışan kamu görevlilerinin kendilerini ve dolayısıyla getirmek istedikleri fikir ve metodu kabul ettirmelerinde dikkatle gözönünde bulundurulması gereken bir etken de köy önderi dediğimiz kimsedir. İhtiyaçların belirip benimsenmesinden, programın hazırlanmasına ve uygulamanın sonuna kadar çabaların başarısında veya başarısızlığında mahallî önderlerin büyük dahli vardır. Mahallî önderliğin uyanık olduğu yerlerde önderin çevresini geniş oranda etkilediğini ve başarılı projelerin uygulandığını, bir kalkınma

havasının hakim olduğunu müşahade etmek mümkündür. Toplum kalkınması amaçlarının gerçekleşmesinde bu kadar etkili olabilecek önder kimdir?

Önder, temsil ettiği bir grubu veya köy toplumunun bütününe bir konu etrafında ve amacın gerçekleştirilmesi doğrultusunda yönlendiren ve yöneten kimsedir (1).

Toplumların sosyal seviyelerine ve gelişmelerine göre önderlikte ve önder tiplerinde değişmelerin olacağı tabiidir. Hangi tip önder olursa olsun toplum kalkınması çalışmalarında hareketin mahalli önder aracılığı ile yürütülmesine itina edilmek gerekir. Zira dış etkenler yoluyla değil, toplumun kendi içinden çıkan, sözüne güvenilir ve o toplumun izleyeceği kimseler aracılığı ile ki kendimizi küçük toplumlara kabul ettiririz. Yani mahalli önder, topluma inmemizde, onlara yeni fikirleri kabul ettirmemizde ve onların ihtiyaçları etrafında örgütlenmelerinde etkili ve yardımcı olacaktır.

ÖNDER TİPLERİ :

Toplumların sosyal ve ekonomik seviyelerine ve hatta bölgelere göre önder tipleri de değişmektedir. Bizde önderleri aşağıdaki şekilde gruplara ayırmak, mümkündür :

1 — Geleneksel önderler :

Bunlar örf ve adetlerin ortaya çıkardığı ve el'an devam eden önder tipleridir. Ağalar, kabile reisleri, bazı din adamları gibi.

2 — Teşkilât önderleri :

Köylüyü bazı gönüllü örgütler kurmaya teşvik eden ve örgütü yöneten önder tipidir.

3 — Önderleri üzerinde bir kamu görevi bulunup bulunmadığına göre de ikiye ayırabiliriz :

a) Resmî önderler. Bunlar öğretmen muhtar, imam, sağlık memuru, ebe gibi görevlilerdir.

b) Gayri resmî önderler : Mahalli toplumun kendi içinden çıkan önder tipleridir.

(1) Eşref Kılıç, Toplum Kalkınmasında Önderlik, Teksir S. 1

4 — Kapsadığı konular itibariyle de 2 türlü önderlik vardır.

a) Şümüllü önderlik. Bu tip önder çevresinde bütün ekonomik, Sosyal ve kültürel faaliyetlerde etkilidir.

b) Sınırlı önderlik : Bu tip önder bütün konularda olmayıp belli bir veya iki konuda projenin yürütücüsüdür. Bu sınırlılık konu itibariyle olduğu gibi toplumun bir kısmına hitap etmesi bakımından da olabilir. Belli bir yerde arazisi bulunan 15 - 20 çiftçinin sulama projesinin önderliğinde olduğu gibi.

5 — Önderleri görülen ve gizli önderler diye de iki kısma ayırabiliriz.

a) Görülen önderler. Bu tip önderler bir topluma gidildiği zaman hemen tanınan tiplerdir. Hal ve hareketleri itibariyle önder olduklarını ayırt etmek mümkündür.

b) Gizli önderler. Bazı köyde köylü adına konuşan ve ilk bakışta köyün etkili ve sürükleyici adamı itibarını veren kimselere rastlanır. Kısa bir araştırma hakiki önderin geride kaldığını görünmediğini göstermeye yetecektir. İşte bu tip önderi gizli önder olarak niteleyebiliriz. Bu özelliğin önderlerin seçilip ortaya çıkarılmasında gözönünde bulundurulması gerçek liderin ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır.

6 — Önderleri bir de doğrudan doğruya önderler, dolaylı önderler şeklinde sınıflamaya tabi tutabiliriz.

a) Doğrudan doğruya önderler : Hangi gruptan olursa olsun bir projeye veya şümüllü olarak kalkınma çabalarının yürütülmesine bizzat önyak olan kimseler bu gruba girer.

b) Dolaylı önder : Daha ziyade saha elemanları gibi kamu görevlilerini bu gruba dahil edebiliriz. Bunlar esasında bir yeni fikri kendileri telkin ettikleri halde bu fikri topluma benimsetip kendiliklerinden teşebbüse geçmelerini sağlarlar. Böylece kendilerini ortadan silip toplumun fikri kendilerine mal etmesine imkân ve zemin hazırlarlar.

7 — Son olarak önderliğin ifası bakımından da şöyle bir ayırım yapmak mümkündür (1) :

(1) Nabi Dinçer - Sosyal Değişme Oluşumu İçinde Liderlik - Teksir S. 7

a) Otoriter önder : Bu tıp önderin bulunduğu toplumda nihaî karar yetkisi önderdedir. Bütün otoriteyi elinde bulunduran önder haberleşme bakımından da grubun her üyesinden kendine gelen bir haberleşme ağının merkezinde veya tepesinde bulunmaktadır.

b) Demokratik önder : Burada önder grubu sürüklemeye etkili olmakla beraber haberleşme sadece üyeden öndere veya önderden üyeye tek hatlı olmamakta üyeler arasında da haberleşme yapılmaktadır. Karar önder tarafından tek basma verilmemekte, karar verme işinde üyelerin de katkısı bulunmaktadır.

ÖNDERLERİN SEÇİMİ VE EĞİTİLMESİ

Küçük toplulukların kendi ihtiyaçları etrafında toplanabilmesinde, uygulamaya geçmede ve uygulamanın başarı ile sonuçlandırılmasında hakiki önderi bulabilmedeki isabetin rolü büyüktür.

Köy topluluklarının hayat seviyelerinin yükseltilmesi için köyün harekete geçmesini ve Devletle elbirliği yapmasını sağlamada kendisinden yararlanacağımız bazan dinamik bazan durgun görünen önderliği gereği gibi etkili kılabilmek için yukardaki bölümde açıklandığı gibi çeşitli gruplara giren muhtelif önderlerin seçilmesi ve bunların fonksiyonel bir eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Bu eğitim önderler kamplarında olduğu gibi bir grup önderi bir araya getirerek belli bir programın uygulanması şeklinde olduğu gibi illerde ve ilçelerde bir nevi eğitim merkezi görevini ifa edecek dairelerle, örneğin, halk eğitim başkanlığı, halk eğitim müdürlüğü v.s. ile teması sağlamak, köy ziyaretlerinde bu önderlerin katılacağı resmî veya gayri resmî toplantılar yoluyla da uygulanabilir.

Eğitime tabi tutulmak suretiyle köyde değişme oluşumunun süratlendirilmesinde önyak olmasını beklediğimiz önderlerin aşağıdaki özellikleri haiz kimseler olmasına dikkat edilmelidir :

— Çevresine etkili olmak, sevk ve idare ve organizasyon kabiliyetine sahip bulunmak, sevk gücü olmak,

— Müteşebbis olmak, toplumun dilek ve ihtiyaçlarını ifade edebilmek, ilçe ve ildeki kamu örgütleri ile ilişkiler kurup devam ettirebilmek.

— Toplum kalkınması çalışmaları dayanışmayı gerektirdiği cihetle bir arada ahenkli çalışabilme kabiliyetine sahip olmak,

— Değişiklikleri önce kendisi kabule hazır olmak, (bu suretle çevresine de yeniliği kabul ettirebilecektir.)

— Grubunun itimadını haiz olmak.

Bu niteliklere sahip önderler :

— Köylüyü ihtiyaçlarını düşünmeye, örgütlemeye, kendine yardım, karşılıklı yardım ve böylece tesanüde teşvik etmede,

— Hissedilen ihtiyaçlardan gerçek ihtiyaçlara geçişi sağlamada.

— Projelere halkın katkısını sağlamada ve devam ettirmede böylece beraber çalışma itiyadı geliştirmede,

— Kamu kuruluşları ile köylü arasında haberleşme aracı olmada,

— Kendi kalkınmasına yardım suretiyle toplumun kendine ve devlete olan güvenini geliştirmede toplumlarına yararlı olabilecek durumdadırlar.

Bu önderlere uygulanacak eğitim programları bir taraftan :

— Tarım, hayvancılık, küçük sulama v.s. gibi tarımsal ihtiyaçlar,

— Kooperatifler, dernekler gibi örgütlenme ihtiyaçları.

— Çevre sağlığı, mesken, köy temizliği, v.s. gibi sağlıkla ilgili ihtiyaçlar.

— Eğitim, gençlerin ve kadınların kalkınmaya katılması gibi sorunları kapsamına alırken diğer taraftan bunların uygulamasında etkinliği arttırmak için önderlerin girişkenlik ve önderlik özelliklerinin geliştirilmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

HALK KATILIŞLARI :

Bütün kalkınma çabalarının amacı insan ve onun mutluluğunu sağlamada toplanır. Klâsik telâkkiye göre toplumun düzen ve güvenliğine yönelmiş olan Devletin görevlerinde de, tarihi gelişim içinde bu amaca uygun değişmeler olmuş ve zamanımızda Devlet, ulusun tüm olarak, hür ve refah içinde mutlu yaşaması görevini üstlenmiş bulunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde bu görev, kalkınmada

Devlete düşen rolün büyük önemi dolayısıyla ağırlık kazanmaktadır. Geri kalmış ülkelerde de toplumlar daha iyiye ve müreffeh'e yönelmekte, ekonomik kaderlerinin değişmesini refah seviyelerinin yükselmesini arzu etmektedirler.

İleri memleketler seviyesine ulaşmak için ise kalkınmak, hızla kalkınmak gerekmektedir. Bunun için bir taraftan kamu gelirleri, kamu kaynakları en verimli sonucu alabilecek şekilde plân ve programa bağlanırken diğer taraftan girişilen çabaların toplumlar tarafından desteklenmesi kalkınmayı hızlandırıcı bir faktör olarak zorunlu olmaktadır. Kamu görevlisi ve onun şahsında Devlet ile toplumun, hizmet eden ile hizmet edilenin elele vermesi, işbirliği yapması toplumun hizmet gayretlerine katkıda bulunması önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal bir davranış olan halk katılması muhtelif şekillerde tezahür etmektedir :

1 — Aktif katılma

2 — Pasif katılma

1 — Aktif katılma.

Bu türlü katılmada toplumun bir hareketi, durgunluktan çıkıp dinamik bir hale geçişi mevcuttur. Bir projeye inanma, sahip olma, yardım etme duygusunun fiil olarak tezahürüdür. Bir kaç şekilde aktif katılma olur :

- a) Parasal katkı,
- b) Malzeme olarak katkı,
- c) İşgücü olarak katkı,
- d) Fikri katkı (program plânlamaya iştirak, teşvik etme, yol gösterme)

2 — Pasif katılma.

Fiili katılma dışında bir katkı olarak niteleyebileceğimiz bir davranış şekli daha vardır. O da hizmetin kabûlü ile bundan yararlanmadır. Aktif şekillerden biri ile projeye katılamayan bir toplumun o hizmeti mücerret kabûlü, yani onu reddetmemesi de gelişme halinde olan toplumlar için bir katkı olarak kabul edilebilir.

Bir hizmetin topluma sunulması, toplum tarafından kabul görmediği müddetçe amacına ulaşmamış olacaktır. Örneğin bir köye

okul yaptırıldığı halde köylülerin çocuklarını okula göndermeyişi, Sağlık merkezleri yaptırıldığı, doktor, ebe istihdam edildiği halde halkın yararlanmak için buralara müracaat etmemesi gibi. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Katılmayı proje safhaları bakımından da bir kaç kısma ayırmak mümkündür :

1 — Plân - program (hazırlık) safhasında katılma. Bu daha ziyade fikri katılma şeklinde tezahür eder. Birlikte ihtiyaçların tesbiti, çözüm yolunun bulunması ve projenin hazırlanması faaliyeti bu tür katılma ile yürütülen bir çalışmadır.

2 — Uygulama safhasında katılma :

Projenin uygulamaya konusundan bitimine kadar cereyan eder. Muhtelif şekillerde olabilir.

3 — Projenin bitiminden sonra katılma :

Bazı hizmet konularına ait projeler bittikten sonra da bir düzen içinde ondan yararlanma ve devamlılığını sağlama bakımından toplumun ilgi ve katkısını gerektirebilir.

Hangi şekilde ve safhada olursa olsun, kısaca Devlet gücü + toplum olarak niteleyebileceğimiz toplum kalkınmam yöntemi ile geliştirilecek bir projede toplumun katkıda bulunması esastır. Bu şekilde toplumun kalkınma çabalarına kendinden bir şey katması deneme çalışmalarının başarılı olduğu yerlerde diğer yerlere nazaran büyük oranda artış göstermiş bulunmaktadır. Böylece toplumu kendi problemlerine sahip çıkmaya ve katkıda bulunmaya yöneltmede aşağıdaki hususların gözönünde bulundurulması büyük faydalar sağlayacaktır.

a) Devlete itimadı geliştirme :

Halk katkısının arttırılmasında devlet - halk ilişkilerinin ve devlete itimadın geliştirilmesi gözönünde bulundurulacak en önemli noktalardan birisidir. Vadedilenin yerine getirilmesi, iyi ilişkilerin devam etmesine toplumda girişkenliğin ortaya çıkmasına ve tutucu davranışların olumlu bir hareket haline dönmesine imkân hazırlıyacaktır. Bunun için de vadedmede ölçülü olmak imkân ve kaynakları daima hesaba katarak gerçekleştirilmesi mümkün olmayıyan taahhütlere girişmekten sakınmak zorunludur.

İlgili kamu kuruluşları arasında devamlı haberleşmenin sağlanması, toplumların sorunlarını ortaya koymasına imkân verecek bir yaklaşım v.s. itimadı etkiliyecek faktörler arasında düşünülebilir.

b) Mevcut kuruluşlarla işbirliği :

Gerek köylerde gerekse şehir ve kasabalarda küçük toplumlara dönük kalkınma amaçlı, resmî ve gayri resmî örgütlerle yapılacak işbirliği, Devletin kalkınma projelerine ayıracağı imkânlarla daha fazla işler yapılmasını mümkün kılacaktır. Özellikle bu örgütler toplulukların kendilerinin kurup yönettiği örgütler olunca o toplumda hizmete sahip çıkma bilinci gelişecek ve hizmetten yararlanma oranı da bunun sonucu olarak yüksek olacaktır.

e) Çalışmaların tanıtılması :

Her hangi bir yerdeki başarılı çalışmalar çeşitli araçlardan yararlanılarak diğer küçük toplumlara ulaştırılmadığı müddetçe bu başarıların etki alanı çok sınırlı olacaktır. Memleketimizde toplum kalkınması metodu ve kavramı yayılmıştır. Birçok yerlerde uygulanmakta ve iyi sonuçlar alınmaktadır. Ancak bunların kamu oyuna duyurulması çalışmalarının yeterli olduğu söylenemez. Radyoda sabah saatinde verilen köyle ilgili çalışmalara ait haberlerle gazetelerde zaman zaman yayımlanan köy haberleri, bilhassa göze ve kulağa hitap eden çok etkili bir haberleşme aracı olan televizyonun sadece beş köyden izlenebilen dağınık eğitim programı arzu edilen özendirici nitelikte olamamaktadır.

Yayımlanmaya değer görülen çalışmaların makale, broşür, bülten, kitaplarla; televizyon, basın gibi kitle haberleşme araçları ile; tüm ve slaydlarla bütün küçük toplumlara özellikle köylere yayılması toplumlar arasında olumlu bir rekabet hissini geliştirerek bir teşvik unsuru olacaktır. Toplum kalkınmasında temel ilkelerden birisi olan bu esası şu sözle ifade etmek mümkündür : «Kalkınma çalışmalarında başarının sırrı daireler arası hizmet yarışında değil toplumlar arasındaki yarışmada yatar» (1).

Türlü tanıtma faaliyetleri diğer toplulukları etkileyerek harekete geçirebileceği gibi, bizatihi o çalışmayı yapan toplumu da etkile-

(1) Community Development a handbook prepared by a study conference on community Development, 1957

yecek, onlardaki dinamizmi kamçılayarak, kalkınma gayretlerinin devamlılığını sağlayacaktır.

Bundan başka, bizatihi görmenin öğrenimdeki etkisi dolayısıyla bir program uygulaması yapılan yerin çevresindeki köyler önderleri için projeye ziyaretler düzenlenmesi de tanıtma ve teşvik için bir metot olarak düşünülebilir.

d) Programların hazırlanması :

Alt yapı hizmetlerine ait programların hazırlanmasında halk katılımı öncelik almalı, bunu sağlamak için de programlar köy seviyesinden başlatılmalı, sırasıyla ilçe ve il'e intikal ettirilerek o seviyelerde tevhide ilçe ve il programı haline getirilmelidir. Bu türlü hizmetlerin uygulaması da il ve ilçelerde vali ve kaymakamların denetimi altında yürütülmeli merkezden veya bölgeden ihale usulüne gidilmemelidir. Bölgelerin illerdeki kuruluşları iller teşkilâtı içinde mütalâa edilmeli, bölgesel kuruluşlar, bölgelerine dahil illere şamil plânlama hizmetlerini görecektir şekilde bir revizyona tabi tutulmalıdır.

e) Ödeneklerin gönderilmesi :

İllerin programları için yıllık program uygulamaları içinde ne- kadar merkez yardımı gönderileceği önceden ve kati olarak illere bildirilmeli, kesin şeklini alan il programlarının finansman kaynakları mutlaka sağlanmalıdır. Uygulamada bu yönden bazı aksaklıklar olmaktadır. Belli bir yardım miktarını temel alarak illerce hazırlıklara girilmekte, köylerin katkısı sağlanmakta, bir hareket yaratılmaktadır. Sonradan bu yardım miktarında hasıl olan değişiklik çalışma programına inikâs etmekte ve bazı projeler bundan müteessir olmaktadır. Böyle bir halin girişkenliği ele almış olan fakat sonunu getiremeyen toplumlar üzerindeki psikolojik etkisini tahmin etmek zor olmasa gerektir.

f) Personel sağlanması :

En alt kademede beliren ihtiyaçlara zamanında cevap verebilmek için toplum kalkınması yönünden birim olan ilçelerin yeteri kadar elemanla takviye edilmesi bir ihtiyaç olarak belirmektedir. Bilhassa teknik eleman bulunan ilçeler sayısı pek az buna karşılık merkez ve illerde ise teknik eleman yığılması mevcuttur. Personel bakımından bir başka problem de ilçedeki elemanların sık sık yer de-

ğıştirmesidir. Toplum kalkınması esprisine adapte olmuş elemanların, kendi rızası olduğu takdirde üç veya dört sene bir ilçede hizmet görmesinde çalışmaların başarısı yönünden fayda mevcuttur.

g) Daireler arası koordinasyon ve işbirliği :

Şimdiye kadarki uygulama göstermiştir ki dağınık olarak köye giden hizmetler birbirlerini tamamlamamakta aksine olumsuz olarak etkilemektedir. Bunun sonucu olarak da toplumda çalışmaların etkinliği hakkında olumlu kanaat ve girişim yeteneği gelişmemektedir. Kamu kuruluşları arasında fikir birliği, görüş birliği, hareket birliği ve çalışmalar arasında tutarlık sağlanması, takım halinde çalışma. bu sakıncayı giderecek önemli bir unsurdur.

Esasen koordinasyon toplum kalkınmasının temel ilkelerinden biridir.

h) Teşvik fonu :

Toplum kalkınması çalışmaları altıncı yılını bitirmiş bulunmaktadır. Bugüne kadar yapılan çalışmalar esnasında ilçelerin etkili hizmet görmelerini sağlamak için bazı tedbirlerin alınması, personel, araç, gereç ve malî yönlerden desteklenmeleri ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İlçelerin halktan gelecek teşebbüsleri anında cevaplandırarak malî imkânları yoktur. En ufak bir ihtiyaç dahi il'e bildirilmekte ve oradan bir yardım sağlanabildiği takdirde bu yardım köye intikal ettirilmektedir.

İlçede bu zaman ve güven kaybını önleyecek ve toplulukların girişecekleri kalkınma çabalarının derhal desteklenmesine imkân verecek bir fonun bulundurulması projenin başarı ile sonuçlanmasını sağlayacak ve toplumların teşebbüs yeteneğini geliştirecek nitelikte ve önemlidir.

Bu ihtiyaç İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında da ön görülmüş ve şu ilke tesbit edilmiş bulunmaktadır: «Vatandaşların ve küçük toplum birimlerinin teşebbüs gücünün artmasını önleyen davranışlar yerine, kalkınmaya yönelmiş davranışlar geliştirilecek böylece toplumun gönüllü olarak bu çabalara katılma imkânlarını arttıracak çalışma, programları düzenlenecek, destek fonları kurulacaktır.»

1968 Yılında Köy İşleri Bakanlığı Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü bütçesine projeye müstenit köy teşebbüslerini destekle-

mek amacıyla 10 milyon liralık bir ödenek kondu. Aynı yıl içinde çıkarılan bir yönetmelikle bu ödenğin dağıtım ve yardım esasları tesbit olundu. Yönetmeliğe göre her ile seyyanen 25 er bin liralık ödenek gönderilmekte, bu para ile il ve ilçelerce tesbit edilen projelere 2000 lirayı aşmamak üzere mahallen yardım yapılmaktadır. Bundan başka her il için bir yardım kontenjanı ayrılmakta, bu kontenjan dahilinde ilçelerden il'e gönderilen ve il tarafından bir tetkike tabi tutulduktan sonra Köy İşleri Bakanlığına intikal ettirilen projelerden Bakanlıkça yönetmelik esaslarına uygun olduğu tesbit edilenlere 25.000 liraya kadar yardım yapılabilmektedir. Tasdik edilen bu projelerin ödenekleri illere gönderilmekte ve yardım il özel idareleri aracılığı ile köylere ulaştırılmaktadır.

Ödenğin bu şekilde merkezin denetimi altında tevzie tabi tutuluşu bu fonun teşkilini zorunlu kılan şart ve nedenlere uygun değildir. Şöyle ki destek fonu toplum kalkınması faaliyetlerinde birim olan fakat malî kaynak ve güçten yoksun bulunan ilçeleri halk teşebbüslerini zamanında, ve derhal destekleme imkânına kavuşturma ihtiyacından doğmuştur. Halbuki bu türlü bir uygulama ilçeyi ortadan kaldırmakta yerini merkez teşkilâtı almaktadır. Formaliteler uzun zaman alacağından bu uzun bekleme dönemi köylüdeki teşebbüs gücünü kamçılama yerine yardımın gecikmesi özendiricilik niteliğinin kaybına sebep olacaktır. Hizmetin bilfiil ifa edildiği köye en yakın idare ünitesi ilçede bu fondan yapılacak yardımların ödenme imkânının sağlanması bu mahzuru ön görülmüş ve «Teknik yardım dışında büyük malî katkı gerektirmeyen mahalli toplum kalkınması projelerine kamu katkısını süratle sağlamak amacı ile Köy İşleri Bakanlığında kuruluşmuş bulunan fonun ilçelerde kaymakamlarca kullanılması esas olacaktır « İçişleri ve Köy İşleri Bakanlıkları bu konuda mevcut yönetmeliği yukardaki esaslar açısından gözden geçirecekler ve gerekli düzeltmeler Mart 1969 sonuna kadar yapılmış olacaktır» tedbiri getirilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca sadece Bakanlık bütçesine konacak 10 milyon liralık bir ödenğin il ve ilçelere bölündüğü zaman yeterli olmaktan uzak olacağı da aşîkârdır. Bu cihetle etkili bir teşvik unsuru olması için şu şekilde bir fon teşkilinin faydalı olacağı kanısındayız.

Bu fon aşağıdaki kaynaklardan kurulabilir :

1 — İlgili Bakanlığın bütçesine bu amaçla konacak ödenek. Bu Bakanlık Köy İşleri Bakanlığı olabileceği gibi 1969 yılında toplum kalkınması çalışmalarının millî seviyede koordinasyon sorumluluğu verilen İçişleri Bakanlığı da olabilir. Lâkin fon uygulamasının izlenmesi ve sene sonu bir değerlendirme raporunun düzenlenmesi İçişleri Bakanlığına görev olarak verildiğine göre bu fonunda İçişleri Bakanlığı bütçesinde yer alması bir tedbir olarak düşünülebilir.

2 — İl özel idarelerinin mahallî gayretleri desteklemek üzere kendi bütçelerine koyacakları ödenek; 1864 yılında toplum kalkınması pilot çalışmaları yapılan illerde, bütçe imkânları oranında il özel idarelerinin de bu faaliyetleri desteklemeleri bir genelge ile ilgili illere duyurulmuş ve o yıl 6 il'de 1865 te 6 ilin ilâvesi ile toplam olarak 12 ilde bütçelere yardım ödeneği konulmuştur. Bilâhare bu şekilde yardım için ödenek tahsisi konusunda bütün iller teşvik edilmiş bulunmaktadır. Halen 62 ilin 1969 yılı bütçesi 34 470 bölümünde beş bin lira ile 4 000 000 lira arasında değişen yardım ödenekleri mevcuttur. (Toplam 17.311.925 TL.)

3 — İller Bankasının 4759 sayılı kanunun 19 uncu maddesine göre tesis yapımında kullanılmak üzere illere gönderdiği para; (1)

Bunlardan başka Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü gibi kuruluşlar tarafından mahallî kurumlara, derneklere yardım olarak verilen paraların da bu fonda toplanması mümkündür.

Böylece teşkil edilecek fondan bir kısım paranın köy sayısı, köysel nüfus miktarı, ekonomik bakımdan geri kalmışlık derecesi v.s. gibi bazı esaslara göre ilçelere dağıtılması ve paranın ilçede, kaymakamın denetiminde teşkil edilecek bir komite eliyle sarfedilme imkânının sağlanması, geri kalanın il özel idaresinde aynı amaçla ikinci kademe bir fon olarak toplanması hem köy toplumları hem de ilçeler arasında bir hizmet varışını geliştirecek etkinlikte mütalâa edilmektedir.

(1) 10-13 Mayıs 1965 tarihleri arasında toplum kalkınması pilot iller Valileri ile yapılan toplantıda adı geçen Banka temsilcisi, böyle bir fon yoluyla köylere tahsis edilen bu paranın daha faydalı bir şekilde kullanılabileceğini ve Bankanın da bunu olumlu karşılayacağını ifade etmiştir.

i) Kredi imkânlarının Sağlanması :

Köylerin ekonomik ve sosyal problemlerinin çözümüne yardımcı olmak amacıyla muhtelif kuruluşlarda kredi fonları teşkil edilmiştir.

1 — 6831 sayılı kanuna göre teşkil edilen fon :

Söz konusu kanunun 13 üncü maddesinde Devlet ormanları içinde veya kenarında bulunup da civarlarındaki ormanlardan geçimlerinin sağlanmasına imkân olmayan köylerden bulundukları yerlerde muhtelif suretle kalkındırılmaları mümkün görülenlere kalkınma kredisi açılacağı, bu amaçla yirmi yıl müddetle Tarım Bakanlığı bütçesine senelik miktarı 50 milyon liradan aşağı olmamak üzere ve Ziraat Bankası sermayesine mahsuben ödenek konacağı hükmü mevcuttur. Ancak bu fona konan ödenek toplamı 1966 ya kadar ancak 11,5 milyonu bulmuştur. Bunun ne kadarının amacına uygun kredi olarak sarfedildiğine dair bir bilgimiz yoktur. Memleketimizde 13270 orman köyü olduğu ve buralarda 7 milyon insanın yaşadığı gözönüne alınırsa bu rakamın yeterli olmaktan çok uzak olacağı anlaşılr.

2 — Tarımsal köy kalkınma kooperatiflerine sağlanan kredi;

Yeterli, sermaye gücü olmayan köy kooperatiflerinin yatırımlarını teşvik etmek amacıyla Köy İşleri Bakanlığı Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü bütçesine ödenekler konmaktadır. Bu şekilde

1967 yılında 980.400 L.

1968 » 1.325.000 L,

1969 » 1.900.000 Liralık ödenek ayrılmıştır. Bu fondan yapılacak kredi ve hibe yardımlarının sarf ve tahsis şekli bir yönetmelikle tesbit edilmiş ve yönetmelik 3 Ağustos 1968 tarihli Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

3 — Köylerde kendi evini yapana yardım kredisi;

Köylerde kendi evini yapana kredi sağlamak üzere Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü bütçesine muhtelif yıllarda aşağıdaki miktarlarda ödenek konulmuştur :

1967 500.000 TL.

1968 3.092.000 TL.

1969 1.000.000 TL.

Köyün atıl gücünden yapıcı bir yönde yararlanmaya ve sosyal yönden asgari bazı sağlık ve teknik şartları haiz meskenler yapımına imkân sağlayacak bu kredi yardımları henüz yaygın bir uygulama alanı bulamamıştır. Halen toplu bazı projelere sınırlı olarak yardım sağlanabilmekte olup münferit projelere inilememiştir.

4 — İller Bankasından köylere sağlanan krediler :

İller Bankası mevzuata göre bütün mahalli idarelere kredi sağlama imkânına sahip ise de tatbikatta bu krediden büyük çoğunlukla belediyeler faydalanmaktadır. Köylere pek sınırlı bir şekilde kredi yardımı yapılabilmektedir. O da köyler karşılık teminat gösteremedikleri için il özel idareleri tarafından garanti verildiği takdirde gerçekleştirilmektedir.

Muhtelif yıllar ve hizmet konuları itibariyle yapılan ikrazat hakkında aşağıdaki cetvel mahalli idarelere sağlanan krediler hakkında mukayeseli bir bilgi vermektedir (1).

İçme suları	1965	1966	1967	1968
Belediyeler	25.839.031	58.910.944	42.182.930	34.111.814
Köyler	797	5.001	—	36.000

Elektrik tesisleri

Belediyeler	58.267.390	80.442.991	61.795.840	49.355.429
Köyler	175.553	3.988	203.245	159.273

Çeşitli yapı ve onarımlar

Belediyeler	2.987.190	9.471.884	25.241.532	23.335.969
Özel idareler	75.026	296.197	300.120	1.100.010
Köyler	—	84.776	190.125	181.793

Köylere çeşitli alanlarda sağlanan kredilerin yıllar itibariyle toplamı şu şekildedir.

1965	176.350 TL.
1966	93.929 TL.
1967	393.460 TL.
1968	377.066 TL.

d) Kaynak : İller Bankası 1968 yılı Bilânço, kâr ve zarar hesabı.

Sayısı otuzbeş bini aşan köy idaresi için bu kadar cüzi kredinin büyük bir önem ifade etmeyeceği aşikârdır. Ayrıca kamulaştırma bedelleri, İmar plânları tatbikatı, harita plân - proje bakımından da yapılan bir ikrazata rastlanmamaktadır.

Bütün bu çeşitli kredi fonlarının tek bir kaynaktan toplanarak köy kalkınması faaliyetlerinin desteklenmesinde kullanılması daha etkili bir yol olarak mütalâa edilmektedir. Hatta bir zamanlar münakaşa konusu olan köy kalkınma Bankasının teşkili de kanaatimizce üzerinde durulmağa ve bir araştırma yapılmaya değer bir konu olarak önemini muhafaza etmektedir.

k) Türkiye Köycülük Derneğinin Kurulması :

Memleketimizde köylerin kendilerini, birlik halinde kamu kuruluşları karşısında temsil edecek dernekleri yoktur. Mahalli idarelerimizden yalnız belediyelerin «Türk Belediyecilik Derneği» adı ile 1945 yılından beri faaliyette bulunan bir dernekleri mevcuttur. Bu dernek belediyelerin bir çok problemleri ile meşgul olmakta, son zamanlarda özellikle yoğun eğitim programları uygulamaktadır. İller ve Belediyeler Dergisi adlı bir yayın organı ile de belediyelerin çeşitli sorunlarını ele almakta ve onlara yapıcı şekilde istikamet göstermektedir. Derneğin araştırma ve ilmi yayınları da mevcuttur.

Köylerimizin de bu şekilde bir merkezi teşkilâta kavuşmasında çok fayda mütalâa edilmektedir. Böyle bir derneğin iştigal sahası şunlar olabilir :

1 — Köylerin yerleşme, imar, kalkınma, gelirler gibi konularında ilmi incelemeler, araştırmalar yapmak, yaptırmak, sonuçlarını yayımlamak;

2 — Üyelerine hukuki, teknik, mali, idari konularda yardımda bulunmak, yol göstermek;

3 — Bütün üyelerini kamu kuruluşları nezdinde temsil etmek, köyleri etkileyecek mevzuat v.s. hazırlıklarında görüşlerini bildirmek ve bu suretle bir baskı grubu teşkil etmek;

4 — Köy konularında faaliyette bulunan iç ve dış teşekküllerle işbirliği yapmak, onlarla bilgi alış verişinde bulunmak;

5 — Üyeleri için eğitim amacıyla çeşitli kademelerde kongreler, konferanslar, seminerler, toplantılar v.s. düzenlemek, köy görevlilerinin eğitilmesinde yardımcı olmak;

Milli seviyede böyle bir teşekkülün nasıl ve ne şekilde kurulabileceği ve nasıl çalışacağı, gelirleri v.s. ayrı bir tetkik konusu olacak niteliktedir.

**BELEDİYE MECLİSİNİN
FESHİ İÇİN
DANIŞTAY'IN ARADIĞI
HUKUKİ ÖLÇÜLER**

İhsan OLGUN

Danıştay Onuncu Daire Başkanı

Belediye, belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve testiye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.

Nüfusu ne miktar olursa olsun İlçe ve İl Merkezlerinde Belediye kurulması zorunludur. Nüfusu iki binden fazla olan yerlerde belediye teşkilâtı kurulması ise bazı şartlara bağlıdır.

Bizde nüfusu iki binden aşağı olan yerlere köy, ikibin ile yirmi bin arasında olanlara kasaba, yirmibinden yukarı nüfusu olan yerlere de şehir denilmektedir.

Belediyelerin vazifeleri beldenin ve belde halkının sağlık, selâmet, ve refahın temin ile intizamı korumak maksat ve mevzuları etrafında toplanır.

Bu görevleri :

- 1 — Bütün belediyeler için mecburi,
- 2 — Birtakım belediyeler için mecburi ve bir takımları için ihtiyari,
- 3 — Bütün belediyeler için ihtiyari olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır.

Bütün belediyeler için mecburi olan görevler şunlardır.

a) Umumi açık yerlerin temizliğine, intizamına bakmak, yenilecek, içilecek ve umumun sıhhatına müteallik kullanılacak şeyle-

rin murakabesini yapmak. Umumun yiyip içmesine, yatıp kalkmasına, taranıp temizlenmesine, eğlenmesine mahsus, lokanta, birahane, gazino, kahvehane, meyhane, han, otel, hamam, sinema, tiyatro, bar ve emsali yerlerin, bu yerlerde satılan ve kullanılan şeylerin temizliğine sıhhiliğine ve sağlamlığına dikkat etmek, ücret tarifelerini tetkik ve tasdik etmek, bu gibi yerlerde işi çeviren ve çalışanların ehliyet ve sıhhatları müsait olup olmadığına göre işlemelerine izin vermek veya men etmek, salgın ve bulaşık insan ve hayvan hastalıklarının önüne geçmek, ölenleri muayene ettirmek ve gömülmesine izin vermek, belediye depolarından başka yerlerde kanun ve nizam talimat ile muayyen miktar haricinde patlayıcı maddeler bulundurmamak, buna riayet etmeyenlerin mallarını belediye deposuna kaldırmak ve satıldığında yarı parasını ceza olarak belediyeye almak.

Sıhhi şartları haiz belediye salhanesinden başka yerlerde kasaplık hayvan kestirmemek, mürebbiye, sütüne, hizmetçi, ahçı, çamaşırcı, uşak, hamal, şoför, arabacı, kayıkçı, berber, yiyecek maddeler satıcısı gibi halk ile temas eden hizmet erbabı işçilerin sıhhi ve fenni muayenelerini yaptırmak, ehliyet ve sıhhat vesikaları alanların çalışmalarına izin vermek.

Belediye sınırları içindeki taşıma araçlarının sağlamlığına temizliğine dikkat ile, sınıfların numaralarını tayin, ücret tarifelerine riayetlerini temin etmek, ruhsatsız işgalleri men etmek, inşaat ve tamir ilâveleri için ruhsat vermek, kanunsuz ve ruhsatsız inşaatı men etmek, hafta tatili kanunundan istifade etmek isteyenlere izin vermek, yangın vukuuna mani tedbirler almak gibi vazifeler bütün belediyeler için mecburi vazifelerdir.

b) Bir takım belediye hizmetleri geliri çok olan belediyeler için mecburi kılınmıştır. Örneğin, öksüz yurdu, doğum ve emzirme evleri, tımarhane, temizleme istasyonları kurmak ve işletmek ihtiyari görevlerdendir.

c) Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve işletmek, buz fabrikası, soğuk hava mahzenleri umumi su deposu belediye süthaneleri yaptırmak ve işletmek, müzayede salonları açmak bütün belediyeler için ihtiyari vazifelerdendir.

Yukarda sayılan vazifeleri başarabilmek için kuruluş olarak belediye :

- 1 — Belediye Meclisi,
- 2 — Belediye Encümeni,
- 3 — Belediye Başkanı ve Yardımcıları,
- 4 — Belediye Amir ve Memurları, Hizmetlilerimden kurulus.

Belediye Meclisleri intihap devreleri dört sene olmak üzere seçilme hakkına haiz hemşehriler tarafından doğrudan doğruya seçilen kişilerdir.

Belediye Meclisine üye seçilebilmek için :

- 1 — Türk vatandaşı olmak,
- 2 — Seçimin başlangıcından önce en az 6 aydanberi o beldede ikamet etmek.
- 3 — 25 yaşını tamamlamış olmak,
- 4 — Türkçe okuyup yazmak,
- 5 — Kısıtlı, kamu hizmetlerinden yasaklı, izinsiz olarak yabancı devlet resmî hizmetlerinde bulunmamak,
- 6 — Ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymemek,
- 7 — Taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymemek,
- 8 — Zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak ve dolaylı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giymemiş olmak,
- 9 — Muvazzaf askerlik hizmetini yapmak veya yapmış sayılmak,
- 10 — Halen belediyeye herhangi bir iş taahhüt etmemiş veya taahhüt etmiş bulunanların ortağı veya kefili olmamış veyahut bu cihetlerden dolayı borçlanmamış bulunmak,

5, 7 ve 8 inci bentlerde belirtilenler af edilmiş olsalar dahi seçilemezler.

Belediye başkanı seçilebilmek için seçimin başlangıcından önce en az 6 aydan beri o beldede ikamet etmek şartı hariç belediye meclisine üye seçilebilmek için aranan şartlar belediye başkanı seçilebil-

mek için de aranılacaktır. Yalnız belediye başkanlığına seçildikten sonra, seçilme yeterliğini kaybeden veya görevini kötüye kullanma veya herhangi bir suçtan dolayı enaz 6 ay hapse mahkûm olan belediye başkanları İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine Danıştay tarafından bir ay içinde verilecek kararla Başkanlıktan düşerler.

Mahalli idare olarak belediye içinde en yetkili organ belediye meclisidir. Belediye meclisinin müzakere ve karar vereceği işler belediye kanununun 70 inci maddesinde gösterilmiştir.

- 1 — Bütçe,
- 2 — Kati hesap,
- 3 — Belediyelerin müstakbel şehir plânı, en az 5 yıllık imar programı,
- 4 — Beldenin sokaklarım ve meydanlarını plâna uygun olarak düzeltmek,
- 5 — Ek ödenek, bütçelerde değişiklik veya fasıldan fasıla aktarma,
- 6 — İkraslar ve istikrazlar,
- 7 — Senesi içinde ödenmek şartıyla avanslar,
- 8 — Belediye vergi, resim, ücret ve harçlarının nisbetleri ve tarifeleri,
- 9 — Beldenin su, havagazı gibi tesislerle donatılması.
- 10 — Belediye imtiyaz mukaveleleri,
- 11 — Belediye zabıta talimatnamelerinin tetkik ve tasdiki gibi ilh.

Belediye meclisi kararlarının doğrudan doğruya yürürlüğe giren kısımları olduğu gibi, bir kısım belediye meclisi kararlarının yürürlüğe girebilmesi için mahallinin en büyük mülkiye memurunun onaylaması şarttır. Bu gibi kararları en büyük mülkiye memuru bir hafta içinde tasdik etmezse belediye Danıştay'a başvurur. Danıştay'ın vereceği kararlar kesindir.

Belediye meclislerinin doğrudan doğruya yürürlüğe giren kararlarına karşı ilân tarihinden itibaren 10 gün içinde itiraz edilebilir. Vilâyet Merkezinde olmayan belediye kararları aleyhindeki itiraz vilâyet idare heyetine, bunun dışında kalan kararlar için de Da-

nıştay'a başvurulur. Bu konuda verilecek Danıştay kararları da kesindir.

Belediye hakkında zet olarak verilen bu bilgilerden sonra belediye meclisinin feshi için Danıştay'ın aradığı hukuki sebepler nedir. Bunu incelemek gerekmektedir.

1580 sayılı belediye kanununun 307 sayılı kanunla değişik 53 üncü maddesinin 3 üncü bendine göre İstanbul Belediye Meclisinin feshi hakkında İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başbakanlık aracılığı ile Danıştay Başkanlığına gönderilen 31.3.1969 tarihli bir yazı da bu konu Danıştay'dan sorulmaktadır.

İçişleri Bakanlığından Danıştay'a gönderilen yazıda (İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tnel İdareleri Teşkilât ve Tesisatının İstanbul Belediyesine devrine dair olan 16.6.1939 tarihli ve 3645 sayılı Kanunla Belediye Başkanlığına bağlı bir Genel Müdürlük olarak teşekkül eden İ.E.T.T. İdaresinin bütçesi ve kadroları, adı geçen kanunun 6. Maddesi hükümlerince, Genel Mdrlkce hazırlanarak Belediye Meclisince tasdik olunur ve iktisadi karakterleri üstün değer bütün teşekküllerde olduğu gibi takvim yılı başında yürürlüğe konulur. Nitekim Genel Müdürlüğün alışma düzeninin esaslarını belirten, 1941 tarihli İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tnel İşletmeleri Umum Müdürlüğü Talimatnamesinin 4. Maddesinde : Umum Müdürlük her takvim yıla ait idare ve işletme masraflarını ihtiva eden bütçesi ile kadrosunu İstanbul Umumi Meclisinin Teşrinisani toplantısında tetkik ve tasdik edilmek üzere Belediye Riyasetine gönderir.» denilmek suretiyle takvim yılının esas olduğu açıklıkla belirtilmiş bulunmaktadır.

Bu mevzuat hükümleri gereği olarak İ.E.T.T. Genel Müdürlüğü bütçesinin Genel Mdrlkce hazırlanarak belediye meclisinin, «Teşrinisani» toplantısı yerine kaim bulunan, Ekim ayı toplantısında incelenip tasdik olunmak üzere Belediye Başkanlığına verilmesi ve meclisce karara bağlanmak suretiyle de takvim yılı başında uygulanmaya hazır hale getirilmesi zaruri bulunmaktadır.

Halbuki bir parlamenterin Bakanlığımıza yönelttiği yazılı soru önergesi ile İstanbul Belediye Meclisinin diğer bazı konular arasında İ.E.T.T. İdaresinin bütçesini de görüşmek üzere Aralık ayı süresince olağanüstü toplandığı halde İ.E.T.T. bütçesini bu süre içerisinde görüşme ve inceleme konusu yapılmadığının ve mevzuatın icaplarını yerine getirmediğinin bildirilmesi üzerine keyfiyet Mülkiye Müfettişi marifetiyle mahallinde tetkik ve tahkik edilmiş ve neticede :

a) Genel Müdürlükçe 1969 yılı muhammen bütçesinin ve kadrosunun hazırlanarak bu husustaki Belediye Meclisi murakıpları raporları ile birlikte 25.10.1968 günü Belediye Başkanlığına verildiği,

b) Başkanlıkça evrakın 26.10.1968 tarihinde Belediye Meclisine havale edildiği,

c) Bütçe teklifinin aynı gün Belediye Meclisi gündemine alınıp yapılan müzakere sonunda bütçe encümenine havale edildiği ve encümen yetkilisine verildiği,

ç) 26.10.1968 tarihinde Ekim toplantısı sona eren meclisin Başkanlıkça 2.12.1968 tarihinden 30.12.1968 tarihine kadar olağanüstü toplantıya davet edildiği ve toplantı gündemine İ.E.T.T. İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 1969 yılı bütçesinin tetkikinin de dercedildiği,

d) Belediye Meclisinin bu olağanüstü toplantısında bazı konularla birlikte İstanbul Sular İdaresi bütçesinin tasdik edildiği fakat İ.E.T.T. bütçesinin inceleme konusu yapılmayıp toplantının son günü olan 30.12.1968 tarihinde, bütçe encümeninin tanzim ettiği ve «yapılan tetkiklerin uzayacağından» bahisle olağanüstü toplantı devresinde mazbatanın yetişmesine imkân görülmediği cihetle idare bütçesinin değişikliğe uğramayan fasıl ve maddelerinde 1/12 nisbetinde olmak üzere sarfına Umum Müdürlüğün yetkili kılınmasına ilişkin teklifin Belediye Meclisince de kabul edildiği,

e) Belediye Meclisinin Ocak ayı içinde, 14/1/1969 dan 28.1969 günü akşamına kadar 15 günlük ikinci bir olağanüstü toplantıya çağırıldığı ve toplantı gündeminde İ.E.T.T. bütçesinin görüşülmesi hususunun tekrar yer aldığı,

f) Bütçe encümeninin mazbatasını ancak bu toplantı sırasında 23.1.1969 tarihinde meclis bürosuna tevdi ettiği ve 24.1.1969 da Mecliste başlayan görüşmelerin 27.1.1969 günü devam ettirilip 28 Ocak 1969 tarihinde tamamlanarak bütçenin kabul edildiği;

g) Bütçe Kararının 25. Maddesiyle, 1.1.1969 tarihinde yürürlüğe gireceği tasrih edilen bütçe ve eki kadrolarda çok geniş ölçüde değişiklik ve sair tasarruflarda bulunulduğu;

h) İlgili Genel Müdürlüğün müracaatlarına müsteniden Valilikçe bütçenin bazı maddelerinin tadilen tasdik edildiği; 1580 sayılı kanunun 123 ve 124. maddelerinin verdiği yetki dışında olması hasebiy-

ie valilikçe tadil edilmeyen hususlarda da idarenin Danıştay'a başvurarak söz konusu bütçenin tümtüyle iptal edilmesinin ve icrasının tehirini istediği; üstelik ortada hukuken malûl bir bütçe olduğu kanaatıyla. 1580 Sayılı Kanunun 130. Maddesine müsteniden eski yıl bütçesinin uygulanmasına devam edildiği;

Anlaşılmıştır.

Açıklanan bu safahat, İstanbul Belediye Meclisinin İ.E.T.T. İşletmeleri bütçesini süresi içinde inceleyip tasdik etme görevini yerine getirip getirmediği ve dolayısıyla 1580 Sayılı Kanunun 307 sayılı kanunla değişik 53. Maddesinin 3. Fıkrası ile Belediye Meclisinin feshi için öngörülen durum hasıl olup olmadığı hususunun incelenmesini gerektirmektedir.

Filhakika sözü geçen fıkra hükmü, kanunen kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmaktan çekinen ve bu hal ile Belediye Meclisine ait işlerin sekteye veya gecikmeye uğramasına amil olan Belediye Meclisinin feshini zaruri kılmaktadır. Fıkra hükmünün uygulanabilmesi için gerçekleşmesi şart kılman unsurlar şöyle özetlenebilir :

- 1 — Belediye Meclisinin yapmaktan çekindiği iddia konusu olan bir işin kanunen meclise görev olarak verilmiş olması,
- 2 — Bu kanuni görevin ifasının bir süre ile takyit edilmiş bulunması,
- 3 — Meclisin bu görevi yapmaktan çekinmesi,
- 4 — Bu halin Belediye Meclisine ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratması,

İstanbul Belediye Meclisinin davranışının bu unsurlar bakımından tetkik ve tahlilinde görülmektedir ki :

- 1 — Feshi için gerekli olan birinci unsur yani görevin Belediye Meclisine kanunla verilmiş olması unsuru olayda mevcuttur. Çünkü 3645 sayılı kanunun 6. maddesi ile bütçeyi inceleme ve tasdik görevi meclise açıkça verilmiş bulunmaktadır.

1580 Sayılı Kanunun 53. Maddesinde «Bu Kanun ile verilmiş görevler denilmeyip» «Kanunen kendisine verilen görevler» denilmiş olmasına göre gerek 1580 sayılı kanunla gerekse diğer kanunlarla Belediye Meclisine verilmiş olan görevlerin ifa edilmemiş olması, feshin birinci unsurunu meydana getirir.

2 — Fesih için gerekli olan ikinci unsur yani kanuni görevin takyit edilmiş süre içinde yapılmamış olması da olayda varittir. Çünkü fıkra da «Kanunen kendisine verilen görevleri kanunen belli süreler içinde yapmaktan çekinir.» denilmeyip kanunen kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmaktan çekinir.» denilmiş olmasına göre süre kanunla veya Tüzük ve Yönetmelik gibi mevzuat hükümleri ile tesbit edilmiş olabileceği gibi doğrudan doğruya işin mahiyetine bağlı olarak sarahat ve katiyet kazanmış olabilir. 1941 tarihli işletmeye ilişkin Talimatname'nin 4. Maddesi sarahaten bu bütçenin takvim yılı başında (yani 1 Ocak'ta) yürürlüğe konmasını amir bulunmaktadır. Dolayısıyla meclisin ilgili bütçeyi 1 Ocak'tan evvel mutlaka inceleyip karara bağlaması zaruri iken bu zaruret is'af edilmemiş bulunmaktadır. Ve yeterli bir fesih sebebidir.

Nitekim Danıştay Genel Kurulunun 16.9.1965 gün ve E: 1965/ 207; K: 1965/213 sayılı kararıyla onanan 3. Dairesinin 15.7.1985 gün ve E: 1985/266; K: 1965/267 sayılı kararında : «..... Belediye Meclisinin Şubat ayı içerisinde bütçesinin müzakeresini tamamlamadığı, meclis toplantılarının 15 gün uzatılması yolunda Valiliğinden izin alındığı halde, bu süre içinde de bitirilemediği, İçişleri Bakanlığının emri üzerine bütçenin bitirilmesi için yapılan olağanüstü toplantıda ise nisap sağlanmadığı, böylece Mart ayı başına kadar tamamlanması gereken bütçenin 26.5.1935 tarihinde yapılan olağanüstü toplantıya rağmen bitirilemediği cihetle meclisin feshine oy birliği ile karar verilmek suretiyle süre bakımından benzer bir olayın fesih sebebi kabul edildiği kesinlikle görülmektedir.

İdare bütçesinin geçmiş yıllarda bazen takvim yılının girmesinden sonra görüşülmüş ve kabul edilmiş olması, kanun ve mevzuatın sarih hükümleri karşısında tabiatıyla bir hukuki değer taşıyamaz ve emsal teşkil edemez.

3 — Fesih için gerekli elan üçüncü unsur yani Belediye Meclisinin kanuni görevini yapmaktan çekinmiş olmasına gelince :

Belediye Meclisinin görevini yapmaktan çekinme hali, belediye meclisi üyelerinin adi ve olağanüstü toplantılara katılmamaları suretiyle fiilen meclisin hizmet görmesine engel olma şeklinde tezahür edebileceği gibi üyelerin toplantılara katılmalarına rağmen meclisin gündeminde yer alan işleri makbul ve mücbir bir sebep olmaksızın zamanında, karara bağlanmaması şeklinde de olabilir.

Nitekim Danıştay Umumi Heyetinin 23.8.1937 tarih ve 182/1409 sayılı kararı ile ittifakla kabul edilen Mülkiye Dairesinin 27.7.1937

gün ve 2473/2347 sayılı kararında : «1937 senesinde icrası icabeden bir münakale sebebiyle fevkalâde toplantı yapılmak üzere vuku bulan davete iştirak etmemek suretiyle kanunen uhdesine tevdi edilen vazifeyi miadında ifadan imtina etmiş olan..... Vilâyetine bağlı..... Belediye meclisinin feshine dair ...» tezkere üzerine keyfiyetin tetkik olunarak 1580 sayılı Belediye Kanununun 53. maddesinin 3. fıkrasında «kanunen uhdesine mürettep vazaîfî miadı kanunisi zarfında ifadan imtina eder» ise «hükmüne istinaden belediye meclisinin feshi icab edeceğine karar verilmek suretiyle meclis üyelerinin fiilen toplantılara katılmamalarının meclisin feshine amil olduğu tescil edildiği gibi yukarda atıfta bulunulan Danıştay Genel Kurulunun 16.9.1965 tarihli ve E: 1965/207, K:1965 - 213 sayılı kararı ile kabul edilen Danıştay 3. Dairesinin 16.7.1965 gün ve E. 6965/226 K. 1965/267 sayılı kararında belirtildiği gibi toplantı yapılmasına rağmen üyelerin meclise terettüp edene kanuni görev izamanında yerine getirilmemesi keza yeterli bir fesih sayılmış bulunmaktadır.

Olayımızda İ.E.T.T. İdaresi 1969 muhammen bütçe ve kadrosunu hazırlayarak bu husustaki belediye meclisi murakıpları raporu ile birlikte 25.10.1968 tarihinde Belediye Başkanlığına vermiş ve bütçe başkanlıkça, 26.10.1968 tarihinde, toplantı hailinde bulunan belediye meclisine intikal ettirilmiştir. Bütçe teklifinin Ekim ayı normal toplantısının sonunda meclise verilmiş olması dolayısıyla üzerinde meclisçe görüşme yapılmayarak bütçe encümenine havale edilmiş; belediye başkanlığı mutad olduğu üzere İstanbul Sular İdaresi ve İ.E.T.T. bütçelerinin görüşülerek karara bağlanması için 25.11.1968 tarihli davetiye ile belediye meclisini 2.12.1968 tarihinde olağanüstü toplantıya çağırıştır.

Bilindiği gibi, 1580 sayılı kanunun 54. maddesine göre belediye meclisinin olağanüstü toplantıya çağırılabilmesi ancak «önemli ve acele bir iş çıkarsa» mümkün olabilmekte ve bu toplantıya çağırışı gerektiren konudan başka bir iş görüşülmesi men edilmiş bulunmaktadır.

2.12.1968 - 30.12.1968 tarihleri arasında içtima yapan belediye meclisi, ilk toplantıda bir üyenin işaret ve meclis başkan vekilinin de zımnen teyit ettiği gibi (Metin Tüzün — 2.12.1968 tarihli belediye meclisi toplantı tutanağı özeti sahife 316) aslında İstanbul Sular İdaresi ile İ.E.T.T. bütçelerinin görüşülmesi gibi acele ve önemli iki konunun görüşülmesi için toplanmış olmakla beraber gündemde yer alan tali mahiyetteki birçok konulara lüzumundan fazla zaman ayı-

arak ve esasen tutanak özetlerinin de ifade ettiği gibi içtima sürelerini kısa ve aralarındaki fasılları fazla tutarak ilk 7 toplantısında bu tali konulara karara bağlamış ve 26.12.1968 ile 30.12.1968 günlü toplantılarda Sular İdaresinin bütçesini kabul etmiştir.

İ.E.T.T. Bütçesi ise, Bütçe encümeninin getirdiği ve «Belediye meclisinin 26.10.1968 tarihli toplantısında havale edilmiş bulunan İ.E.T.T. İşletmeleri Umum Müdürlüğünün 1969 yılı bütçesi ve kadrolariyle murakıp raporu encümence tetkike alınmış fakat idarede yapılan tetkikler uzayacağından bu olağanüstü toplantı devresinde mazbatanın yetişmesine imkân görülmediğinden bu suretle idare bütçesinin değişikliğe uğramayan fasıl ve maddelerinde 1/12 nisbetinde olmak üzere sarfına Umum Müdürlüğün yetkili kılınmasının encümence uygun mütalâa edildiği hakkındaki teklif kabul edilmekle yetinilmek suretiyle görüşülmeden meclis dağılmıştır.

Belediye Meclisinin olağanüstü toplantısının 7 içtimasında söz konusu tali konuların görüşmelere esas yapılması elbette ki İ.E.T.T. bütçesinin görüşülmesine mani makbul ve mücbir sebep addedilemez.

Tekrar belirtelim ki., olağanüstü toplantı gündeminin birinci bölümünde yer alan konuların pek çoğu münferid imar plânı değişiklikleriyle ilgilidir. Diğerleri arasında ise isimsiz sokağa isim verilmesi gibi teklifler yer almakta olup bunların hiç biri önemli ve acele işlerden değildir.

Gündemin ikinci bölümü mazbatalarla ilgilidir. Bu bölümde İ. E. T. T. ve Sular İdareleri bütçeleri zikredilmiş, bundan sonra da «Encümenlerden gelecek diğer mazbatalar» denilmek suretiyle bu mazbataların hangileri olduğu açıklanmayarak ilgili encümenlerin gayret ve takdirine bırakılmıştır.

Bu itibarla olağanüstü toplantının esas sebebinin Sular İdaresi ve İ.E.T.T. Bütçelerinin teşkil ettiği ve bütçe konularının meclis umumi heyetine henüz gelmediği günlerde diğer işlerin çıkarılmasına ve meclis toplantılarının değerlendirilmesine zemin hazırlamak maksadiyle gündemin biraz geniş tutulduğu aşikâr olduğu halde Aralık ayı olağanüstü toplantısında, İ.E.T.T. bütçesi belediye meclisince görüşülmemiş; Bütçe encümeni toplantının son günü ileri sürdüğü teklifle «idarede yapılmakta olan tetkiklerin uzayacağı» gerekçesini bütçe mazbatasının tanzim edilmemiş olması için mesnet ittihaz etmiştir. Ancak şu var ki 29 günlük toplantı süresi geçtikten Sular ve İ.E.T.T. İşletmeleri bütçesinin tetkik ve karara bağlanmasına yeter bir süre

idi. (Nitekim sonraları 1. Şubat tarihinde belediye başkanı tarafından meclise sevk edilen Belediye Bütçesi ile Karaağaç Kurumları, Florya Turistik Tesisleri Kurumu, Tiyatro - Opera Konservatuvar ve Darülaceze Müdürlüklerine ait 7 bütçe aynı encümeninde ve mecliste 25 gün içinde görüşülüp karara bağlanmıştır.)

Kaldı ki bu konuda Mülkiye Müfettişi tarafından bilgisine başvurulmuş İ.E.T.T. Genel Müdürlüğü, Aralık ayı süresince bütçe encümeninin İdare ile bütçeye ilişkin hiç bir temasa geçmediği ve bütçe incelemesi için gerekli belge istemediği hususlarını belirtmek suretiyle bütçe encümeninin mazeret olarak gösterdiği «İdarede yapılmakta olan tetkiklerin uzaması» keyfiyetinin aslında varit olmadığım, dosya meyanında mevcut yazılarıyla, tesbit ettiği gibi Genel Müdür, aynı iddiayı belediye meclisinin 28.1.1969 günlü toplantısında belediye meclisi huzurunda da açıkça beyan etmiş ve bu beyanı bütçe encümeni tarafından tekdize uğramamış olduğu cihetle teyid edilmiş bulunmaktadır.

Bütçe encümeninin incelenmesini bitirerek mazbatasının zamanında getirmemesi sebebiyle meclisin bütçeyi görüşmeye imkân bulamamış olması nedeniyle bu alanda mecliste atfı kabil bir kusur bulunmayıp olsa olsa bütçe, encümeninin sorumlu telâkki edilebileceği şeklinde bir görüş tabiatıyla muteber olmaz. Çünkü 1580 sayılı kanunun 62. maddesi ile Belediye Meclislerinin Çalışma Usulü Hakkındaki Yönetmeliğin 31. maddesine göre belediye meclisleri encümen teşkil edip içmemekte muhtar oldukları gibi müzakere edecekleri işleri, incelemek üzere, encümenlere tevdi etmeye veya onları doğrudan doğruya müzakere ederek karara, bağlamaya yetkilidirler.

Kanunun bu açık hükümleri karşısında encümenleri teşkil eden onlara görev veren belediye meclisleri olduğu; encümenlerin incelemelerini meclisleri olduğu; encümenlerin incelenmelerini meclisler adına ve onlara niyabeten yaptıkları; bu durumları itibarıyla meclislerin birer iç organı oldukları; meclislerin dışında ayrı bir tutum, müstakil karar ve hukuki irade ve varlıklarının bulunmadığı aşîkârdır.

Kanun bütçeyi belli süre içinde görüşme ve karara bağlama görevini encümene değil, belediye meclislerine vermiştir. Meclis kanuni görevini encümene değil, belediye meclislerine vermiştir. Meclis kanuni görevini yerine getirmek üzere her zaman encümeden incelemenin çabuklaştırılmasını istemeye ve hatta bütçeyi inceleme sonucunu beklemeden geri isteyip karara bağlamaya yetkili olduğu gibi encümenin

bu görevini yapıp yapmadığını araştırmak ve sonucunu izlemekle de mükelleftir.

Bu itibarla belediye meclisinin encümenine atfı gereken bir kusur sebebiyle mesuliyetten beri kılınacağı düşüncesine hukuken mahal ve imkân bulunmamakta ve bu da bütçenin görüşülmesinden çekinmede makbul ve mücbir sebep teşkil etmemektedir.

Kaldı ki dosyadaki tutanak özetlerinin ifade ettiği gibi belediye meclisi sırasıyla Aralık ayının 2, 6, 10, 13, 17, 19, 24, 26 ve 30 uncu günleri öğleden sonraları olmak üzere her biri iki - ikibuçuk saat süren 9 adet içtima yapmakla yetinmiş fakat tediye edilen huzur hakkı cetvellerinin ortaya koyduğu gibi beher iştirakçi üye 29 günlük sürenin tamamı üzerinden olmak üzere 2900 lira huzur hakkı almıştır.

Huzur hakkı tediye bordrolarına göre 29 gün süren fakat fiilen 9 toplantıya inhisar eden çalışmalar sırasında tamamlanamayıp ta Ocak ayında tekrar olağanüstü toplantı yapılmasını gerekli kılan işler vesilesiyle de keza Ocak ayının 14, 17, 21, 24, 27, 28 nci günlerinde yapılan 6 toplantı için beher iştirakçi üye 15 gün süre ile huzur hakkı almak imkânını bulmuşlardır.

Bu davranışlardır ki belediye meclisinin kanuni görevini yerine getirmesinde olumsuz etkide bulunan önemli birer amil olmuşlardır.

4 — Fesih için öngörülen 4 üncü unsur olan «Bu halin belediye meclisine ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratması» vakıası da olayımızda açıkça mevcut bulunmaktadır. Çünkü tahlil konusu olay sonucudur ki :

Belediye Meclisi takvim yılından önce İ.E.T.T. Bütçesini tasdik etmeye ilişkin kanuni görevini yerine getirmemiş;

İ.E.T.T. İşletmesine ilişkin bütçe tatbikatı sekteye uğramış;

İ.E.T.T. Bütçesinin değişikliğe uğramıyan tertiplerinin 1/12 nisbetinde tatbik edilmesine yetki veren kararı ile 1580 sayılı Kanunun 130. maddesine aykırı bir tasarrufa zemin hazırlanmıştır.

Sonuç olarak :

Yukarda arz ve izah edildiği üzere İ.E.T.T. Bütçesini zamanında inceleyip karara bağlamak kanuni görevi olduğu halde bu görevi süresi içinde yapmayan ve böylece meclis görev ve hizmetlerinin aksamasına sebebiyet veren İstanbul Belediye Meclisinin, 1580 sayılı

Belediye Kanununun 53. maddesinin 3. fıkrası uyarınca feshi gerektiği mütalâa edilmekle gereği bilgi ve takdirlerine arz olunur», denilmektedir.

Durum Danıştay 3 üncü Dairesince incelenmiş ve aşağıda yazılı kararı vermiştir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 307 sayılı kanunla değişik 53 üncü maddesinin 3 üncü bendinde belediye meclislerinin, kanunen kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmaktan çekinir ve bu hal belediye meclisine ait işleri sekteye veya gecikmeye uğrattırsa, İçişleri Bakanlığının bildirisi üzerine, Danıştay'ın karan ile fesh olunacağı hükme bağlanmıştır.

Belediye meclislerinin bu hükme istinaden feshedilmeleri için biri «Belediye meclisinin kanunen kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmaktan çekinmesi» diğeri bu çekinmenin «Belediye meclisine ait işleri sekteye veya gecikmeye uğratması» olmak üzere iki unsurun mevcudiyeti gerekmektedir.

Şu durumda mücerret kanunen verilen görevlerin süresi içinde yapılmaması belediye meclislerinin feshi için gerekli ve yeterli bir şart değildir. Feshin birinci şartının tahakkuku için meclisin görevi yapmaktan çekinmesi, bundan imtina etmesi gerekir ki, bunun maksatlı bir yapmama halini tazammum etmekte bulunduğu şüphesizdir. Kanun koyucu tarafından aksi düşünülmüş olsa verilen görevlerin süresi içinde yapmaktan çekinilmesi yerine süresi içinde yapılmamış olması şeklinde bir ifade kullanacağı tabii idi.

Olayda ise, İ.E.T.T. Bütçesinin 26.10.1968 tarihinde Belediye Meclisine gönderilip aynı gün bütçe encümenine havale edildiği, Bütçenin zamanında meclise yetiştirilmemesi üzerine, Encümence bütçenin değişikliğe uğramayan fasıl ve maddelerinden 1/12 nisbetinde sarfa Genel Müdürlüğün yetkili kılınmasının teklif ve bu teklifin meclisçe kabul olunduğu, encümenden 23.1.1969 tarihinde meclise gönderilen bütçenin 24.1.1969 ve 28.1.1969 tarihleri arasında müzakere ve kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, Encümenenden kendisine gelen Bütçeyi dört gün içinde müzakere ve kabul eden meclisin, görevi yapmaktan çekinmiş olduğunun kabulü mümkün bulunmadığı gibi İ.E.T.T. Genel Müdürlüğüne 1969 yılı için bütçenin değişikliğe uğramayan fasıl ve maddelerinden 1/12 niszetinde sarf iletkisi verilmek suretiyle geçici bir bütçe kabul edilmiş olması muvacehesinde, Belediye Meclisine ait işlerin sekteye veya gecikmeye uğratılmış olması da söz konusu edilemeyeceği cihetle, ileri sürülen sebeplerle İstanbul Belediye Meclisinin feshine yer olmadığına karar verildi.

Danıştay 3 üncü Dairesi tarafından verilen bu karar Danıştay Genel Kurulunca da incelenmiş ve üçüncü Dairenin kararı, Danıştay Genel Kurulunca da aynen onanmıştır.

İDAKİ COĞRAFYA ARAŞTIRMALARI

Ülkü ŞUVAĞ

İller İdaresi Genel Müdürlüğü
Mümeyyizi

İdarî Coğrafya hakkında etraflı bir incelemenin gerekliliği ötedenberi hissedilmektedir. Türk İdare Dergisinde yayınlanması mutad olan İdarî Coğrafyaların tetkikinde rastlanan bazı noksanlıklar ila, söz konusu gerekliliği ortaya koymaktadır.

Bu itibarla İdarî Coğrafya üzerinde bir etüd yapmayı ve bundan sonra çıkacak İdarî Coğrafyaların bu etüdden istifadesini sağlamayı düşündüm.

Etüdüme, coğrafyaya ait bazı terimlerin izahiyle başlayarak, idarî Merkezin Sınırları, İdarî Merkezin Sınırlarının Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim, İdarî Sınırların Şekillenmesini Tayin Eden Coğrafi Şartlar ve nihayet sonuç olarak İdarî Sınırların Eleştirilmesi, alınması gereken tedbirler ve tavsiyeler şeklinde etüdümü bitireceğim.

COĞRAFYA NEDİR?

Dünya yüzeyini insanların yaşama sahası olarak ele alıp bu yüzey ile insan, hayvan, bitkileri ve diğer doğal şartlar arasındaki karşılıklı münasebetleri araştırıp mevcut bağları ortaya koyan izahî bit talim olarak mütalâa edilebilir.

Coğrafya, sahası içine giren hâdiseleri tetkik, ve mütalâa tarzına göre iki. esas kısma ayrılır :

1 Umumî Coğrafya

II — Ülkeler Coğrafyası.

UMUMİ COĞRAFYA :

Sistematik gruplara göre sıralanmış Fizikî, Hayatî ve Beşerî hâdiselerin bütün yeryüzünde dağılışlarını tetkik ve mütalâa eder.

Umumî prensipler elde etmeğe çalışır (1).

ÜLKELER COĞRAFYASI :

Yeryüzünün ayrı ayrı sahalarını tetkik ve mütalâa eder. Etüdlerinde Umumî Coğrafya prensiplerinin bütününü veya bir kısmını mahdud bir sahaya tatbik eder.

Bugün sınırların coğrafi realiteyle olan ilgisini tayin etmek ve coğrafya bakımından en ideal sınırları teklif etmek, o sınırlar içindeki coğrafi şartları tetkik etmek de Ülkeler Coğrafyasının özel bir konusudur. Bu konunun yukarda yazılı tarife uyduğu gözükmemektedir.

İDARİ COĞRAFYA ise, bu konuyu özel olarak inceleyen bir yan daldır.

İDARİ COĞRAYFA NİÇİN LÜZUMLUDUR :

İdarî Coğrafya, istatistikler, yerel ve genel bilgiler bir malzemedir. Bu malzeme şimdiye kadar işlenmeden veya pek az incelenerek Coğrafya adı altında toplanmıştır.

Halbuki İdarî Coğrafya, sözü edilen malzemenin, metodlarına göre işlenip fikir dokusu haline getirilmesidir. Bu bakımdan idari olaylara her an ışık tutabilir. Aynı zamanda da Maliyecilere, İktisatçılara. Sanayi ve Ticaret ile de uğraşanlara bir rehber vazifesi görmesi de pek tabiidir. Her zaman coğrafya metodları ile işlenmeyen bilgi cansız ansiklopedik kuru malûmat halinde kalır.

İdari Sınırların Şekillenmesi, daima coğrafyacı tarafından tartışmaya değer bir konudur. Böylece bir yandan bölgenin coğrafi durumunun daha iyi ve mükemmel bir surette anlaşılabilmesi sağlanacağı gibi İdarî Coğrafya araştırmaları ve araştırmacıları da çoğalacaktır.

(1) Prof. Dr, Ahmet Arden Umumî Coğrafya Dersleri.

İdarî bölge farklarının tefsiri, doğal, biyotik, İktisadî veya kültürel olsun onların diğer bölgelerle mevcut münasebetlerinin incelenmesini gerektirir.

Bu inceleme aşağıdaki plâna göre yapılabilir :

- 1 — İdari Merkezin Sınırları.
- 2 — İdari Merkezin Sınırlarının Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim.
- 3 — İdari Merkezin Sınırlarının Şekillenmesini Tayin Eden Coğrafi Şartlar :

A. — Doğal Şartlar.

- 1 — Morfolojik Durum
- 2 — Toprak Yapısı (Yatay, Dikey)
- 3 — Yol Durumu
- 4 — İklim

B — Beşeri ve Ekonomik Faktörler :

- 5 — Toprakların Bölünüşü
- 6 — Tarım Toprakları
- 7 — Tarım Toprakları ve Nüfus ilişkileri
- 8 — Şehir ve Kır Nüfusu
- 9 — Sosyal Durum (Kültürel Etki Alanı, Yaşayış Folklor, Konuşulan lisan, Dini inanış ve davranışı, Sıhî Etki alanı)
- 10 — Ticarî ve Endüstriyel Durum
- 11 — Pazar Durumu (Devamlı, Muvakkat)

— Sonuç : (İdarî Sınırları Eleştirmesi, alınması gereken tedbirler ve tavsiyeler.

Bir İdarî merkezin şekillenmesi yukardaki plân dahilinde kolayca tetkik edilebilir. Ancak bu tetkikin günümüz düşünüşüne göre İlmi bir değer taşıması ancak coğrafi esaslar dahilinde olursa makbuldür.

Yapılacak araştırmalara bir kolaylık olması bakımından plân hakkında bir açıklama yapmayı ve detayları da bu açıklamaya dahil etmeyi faydalı buldum.

1 — İdarî Merkezin Sınırları deyince ne kastettiğimizi kısaca izaha çalışalım :

Bir İdarî Merkez, sınırlarla çevrili olması halinde bir karakter kazanır. İdarî Merkez çevrili sınırlar içinde inceleme konusu olabilir.

Bir misalle yukarda söylediklerimizi açıklayalım :

Ankara vilâyetini misal olarak ele alırsak, Vilâyetin Orta Anadolu bölgesinde bulunduğunu, vilâyetin sınırlarını kabaca şekilleydi arz ve tûl dairelerini, nihayet İl merkezinin Türkiyenin başşehri olduğunu açıklayarak konuya girilmelidir.

Yazacağımız şeylerden biri de merkezin ihtiva ettiği nüfus olmalıdır. Merkez eğer bir vilâyetse, İl Merkezi merkezin ilçe sayısı keza ayrı ayrı kasabaların, nüfusları, ilçelere bağılı bucak, köy sayısı belirtilmesi icap eden diğer konulardır. Misalimize göre vilâyetin etrafını çeviren diğer vilâyetler yönlerine göre, kuzeyde A vilâyeti, kuzey doğusunda B vilâyeti gibi yazılmalı ve buna merkezin sınırlarını yazarken egreken ehemmiyet verilmelidir. Araştırcının, bu kısmı, daha doğrusu herhangi bir kısmını yazarken kendi şahsi düşüncelerine göre de hareket etmesi istenebilir. Muhakkak bu böyle yazılacaktır diye bir ön yargıya araştırcının kapılmamasının gerektiği kanaatindeyiz.

Şunu da burada kısaca ifade etmek isterim ki hiç bir zaman aynen bu yazdığımız plân çerçevesinde araştırmaların yapılmasını, uygulanmasını istemek gibi bir fikre sahip değiliz.

Şahsî görüşlerin ifadesi, plânın geliştirilmesi gibi konularda araştırcıların bir robot olmaktan kurtulmaları, şahsiyet sahibi gerçek bir araştırcı olmaları hepimizin arzusudur. Bu da, yukardaki plânı yalnız ve ancak bir örnek olarak görmeleri değerlendirebilmeleri ile mümkündür.

2 — İdarî Merkezin Sınırlarının Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim : İdarî Merkezin sınırları hiç şüphesiz tarih boyunca evrime uğrayacaktır (2).

Zira bugün için tam ve mükemmel bir İdarî bölgenin gelecekte de aynı mükemmeliyeti muhafaza edip etmiyeceği şimdiden belirtilemez.

Filhakika, İdarî Bölge devlet olarak ele alındığında devamlı bir değişme olagelmektedir.

Pearc'ye göre dünya devletlerinin herbiri birleştirici ve ayırıcı olan iki zıt siyasî kuvvetin etkisi altındadır. Bu kuvvetler bölgenin içinde meydana gelebileceği gibi hudut dışından da sarkabilir. Birleştirici kuvvetler arasında din birliği, tarihi birlik, muntazam ve

geniş hacimli iyi bir münakale şebekesinin varlığı ve kavramı daha zor olmakla beraber önemi bunlardan aşağı kalmayan siyasî bölge sakinlerinin yerlerini benimseme duyguları gelmektedir.

Bir bölgeyi ayırabilecek unsurlar ise, dil, din. ve diğer ülkü v.b. farklılıkla bölge içinden muntazam münakale şebekesi kurulmasında karşılaşılan makinalar gibi fizikî şartlar, yahut hariçten memleketi ayırmak için baskı yapılması gibi unsurlardır. Avusturya - Macaristan imparatorluğunun bölünmesinin sebebi. Etnik gruplardaki karışıklıktır. Yaşamaya gayri müsait sahalardan bulunuşu, Çin İmparatorluğunun kısmen çöküşüne sebep olmuş, Kore, Almanya gibi memleketler ise hariçten gelen baskılar sebebi ile bölünmüşlerdir.

Osmanlı İmparatorluğunun parçalanmasına sebep olarak yukardaki şartların hemen hemen hepsi sayılabilir. Üç kıtaya yayılan muazzam imparatorluk, din, dil, ırk ve kültür bakımından farklı insan topluluklarını (Etnik Gruplar) ihtiva ediyordu. Bilhassa Fransız ihtilâlinde sonra oldukça yayılan milliyetçilik fikirleri bu grupları imparatorluktan ayrılmağa zorlamış dış baskılar ayrılmayı daha da kolaylaştırmıştır.

Devletin ayrıldığı İdarî bölümlerin sınırlarını şekillileyen faktörlerde yukardaki durumlar rol oynamıyor.

Bugünkü İdarî bölümlerin, Osmanlı İmparatorluğunun son devirlerinde mevcut bulunan vilâyetlerin ayrıldığı sancaklar (eski adı ile LİVALAR - MUTASARRIFLIKLER) m temeline dayandığım biliyoruz. 1925 te büyük vilâyetler kaldırılıp bunlardan daha küçük bölüm olan sancaklara vilâyet adı verilmiştir.

Bugünkü Anadolu vilâyetlerinin çoğu eski Anadolu eyaletlerinden birinin sancak merkezi idiler. Meselâ Bursa uzun zaman bu eyaletlere bağlı bir sancak merkezi olmuştur. Bu vilâyetin kuruluşu

1841 tarihine rastlar. 1859 da tekrar sancak haline konulmuş ve 1867 tarihinde Hüdavendigâr vilâyetine merkez olmuştur. Bu vilâyet Birinci Cihan Harbinden evvel Bursa, Bilecik, Kütahya, Afyon, Balıkesir, gibi bugün hepsi ayrı birer vilâyet olan çeşitli sancaklar ihtiva ediyordu. O zamanlar 71,878 kilometre kare üzerine 1,691,000 nüfus ihtiva eden büyük bir idari bölge idi. Sancaklardan herbiri Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren birer İl Merkezi olmuşlardır.

Bu misâl, bize bir asır gibi kısa bir tarih dönemi içinde bir idari merkezin geçirdiği evrimi göstermesi bakımından ehemmiyet kazanmaktadır.

İdarî Bölümlerde ıslahat mevcut çerçevenin tamamen değiştirilmesi demek değildir. Zira bu çerçeve ilk bakışta kusurlu görünse bile ne de olsa uzun yıllara dayanan bir temel üzerine oturmakta ve bu bakımdan yerleşmiş bir gerçeği ifade etmektedir. Tam olarak gözden geçirilmeden uygulanan bir İdarî ıslahat önceki durumu düzeltmek şöyle dursun hattâ daha anormal hale koymak neticesini doğurabilir.

Memleketimizde mülkî idare bölümlen üzerinde vukua gelmiş değişikliklerde her defasında İdarî birim olarak daha küçük bölümler ele alınmıştır. Bunun niçin böyle olduğu hakkında kesin bir yargı öne sürülemez. Mamafih idari kolaylıklarından dolayı olduğu söylenebilir.

Araştırmacıların bu kısmı açıklarken yakardaki hususları kendi bölgeleri için detayları ile beraber belirtmeleri İdari Merkez sınırlarının tarih boyunca geçirdiği evrimi açıklamaya yetecektir.

1 — İlçe hangi tarihte kurulmuştur? Bu kuruluşu icap ettiren sebepler var mıdır?

2 — İlk kuruluşta adı ne idi? Sonradan adı değişmiş ise ne sebeple ve hangi tarihte değişmiştir. Ne adı verilmiştir ?

3 — İlçenin ilk kuruluş merkezi neresidir ?

4 — İlk kurulurken kaç bucak ve köyü vardı? Köyler, hangi bucaklara ilçe hangi sancak ve Vilâyete bağlı idi.

5 — Hali hazır İdarî teşkilâtı gösterir ve merkez bucağı da dahil edilmek üzere, bucak üzerine tertip edilmiş cedvel de eklenmelidir.

Yukardaki sorular geniş manâda il gibi daha büyük idari merkezlere de kolayca, teşmil edilebilir.

3) İdarî Merkezin Sınırlarının şekillenmesini tayin eden coğrafi şartlara gelince :

Bu şartlar iki ana bölümde eleştirilebilir.

A — Doğal Şartlar

B — Beşerî ve Ekonomik Faktörler.

A — Doğal Şartlar :

Bölgenin Topoğrafik Durumu Doğal şartlar içinde mütalâa edilir.

Bölgenin yüzölçümü (Tercihan dönüm olarak gösterilmelidir). Dağlık arazi, yaylalar, ovalar ve dalgalı arazilerin yüzölçümünü ve bunların toplam yüzölçümüne göre yüzdeleri, İl merkezinin sınırlarını, merkeze bağlı ilçeleri, bucakları gösterir bir tablo yapılması faydalı olur.

Bölge içinde bulunan dağların, ovaların ve yaylaların yükseklikleri belirtilmelidir. Dağların geçit verip vermedikleri, keza yine kışında geçmeye elverişli olup olmadıkları, ek bilgi halinde ilâve edilmelidir.

İl, İlçe, Bucak merkezlerinin üzerinde kurulduğu yere göre durumları :

a — Ovada mı, Sırtta mı, vadide mi, yamaçta mı, etekte mi ,oldukları.

b — Ormana göre durumları aranırsa, ormanın içinde kenarında mı, dışında mı oldukları.

c — Su kenarında ise : Deniz kenarında mı, göl kenarında mı yoksa ırmak, çay kenarında mı oldukları aranır.

Toprak Yapısı :

Merkezin üzerinde kurulduğu arazinin kireçli, killi, lös, v.s. gibi çeşitlerinin belirtilmesi icap eder.

Ayrıca arazinin heyelan mıntıkasında veya faylı arazide olup olmaması da yazılabilir.

Yol Durumuna Geline : Bunu da sorular halinde belirtelim.

1 — Şehir ve kasaba yollarının hali hazır durumu, yaz ve kış otomobil işliyebilir mi?

2 — Civar şehir ve kasabalardan hangisine yol irtibatı olduğu, yol (Devlet, il, köy) yolu mudur ?

3 — Köy yollarının durumu.

4 — Küçük çay ve dere ile nehirler üzerinde köprü var mı ?

5 — Demiryolu, akarsu, denizyolu irtibatı var mıdır?

6 — Durumları, yolların iktisadi idari ve turizm bakımından arzettikleri önemi de, belirtilmesi faydalı olur.

Bir memleketin iktisaden ileri gitmesi için herşeyden evvel mükemmel bir münakale şebekesine sahip olması lâzımdır.

İdarî kalkınması çevre ile yapacağı ekonomik, kültürel alanlarındaki temaslara bağlıdır ki bu da kolay münakale şartları ile mümkündür. Yeni bir yolun açılması ile bölge halkının yoğunluk ve yaşama seviyesinde meydana gelen değişiklikler taksimatı etkileyen bariz faktörlerdir.

Meselâ işlek bir yol üzerinde bulunan kasaba ve köylerin her bakımdan gelişmeye müsait ve mütemayil oldukları ve olacakları tabiidir.

Bu hususta misâl vermek istenirse : Bursa her yönden ileri bir merkez olan İstanbul ile yakın ve kolay münakale imkânları sayesinde üstün bugünkü nüfus yoğunluğuna ve şehircilik seviyesine ulaşmıştır.

İlçeye bağlı Bucak ve köylerin ilçeye muntazam bir yol şebekesi ile bağlı bulunması gerek idare gerekse köy halkının işleri görmeleri bakımından lüzumlu olduğu aşîkârdır.

İKLİM :

Bölgenin iklim faktörleri de doğal şartlar altında incelenir. Bölgede hangi tip iklimin hüküm sürdüğü, Akdeniz Kara Deniz, Karasal v.s. belirtilir. Sonra merkez, merkeze bağlı ilçe ve bucaklar için yağışlı günler sayısı, ortalama yağış miktarı mm, olarak, maximum ısı, mina-

mum ısı, ortalama ısı, donlu gün adedi, kırağılı gün adedi, rüzgârların esiş yönü, sonbahar ilkbahar donlarının görüldüğü aylar, gece ve gündüz farkları belirtilir. Bu işler için istenen malûmat Meteoroloji Genel Müdürlüğünden temin edilebilir.

B — Beşerî ve Ekonomik Faktörlerden,

Demografi Durumu : Bu kısımda,

- 1 — Bölgenin toplam nüfusu.
- 2 — Kilometre kareye düşen insan sayısı.
- 3 — Merkez ve bağlı İlçe, Bucakların nüfusları yazılır.
- 4 — Kadın ve erkek nüfus toplamlarının ayrı ayrı yazılması tercih edilir. Merkezlerin kadın erkek nisbetleri de önemlidir.
- 5 — Çeşitli yaş grupları arasındaki, tercihan 0 - 14, 15 - 64 gibi kadın, erkek nüfusları belirtilir.
- 6 — Ölüm - Doğum ve yıllık nüfus hareketleri.
- 7 — Yıllık doğum ve ölümün nüfusa oranı,
- 8 — Köy halkının eskiden beri bu köyde oturup oturmadığı
- 9 — Nüfusun mesleklere göre yüzde itibariyle dağılımı.
- 10 — Mesken durumu : (Mesken tipleri, inşalarında kullanılan malzeme belirtilmelidir.)
- 11 — Bölgenin hayat standardının, memleketimize oranla ne durumda olduğu belirtilmelidir.

Sosyal Durum :

Halkın yaşayış seviyesi, giymişi, adet ve ananeleri, folkloru v.b. gibi konular açıklanmalıdır.

Eğitim Durumu :

- 1 — Bölgede okuma yazma bilenlerin yüzdesi.
- 2 — Okul çağındaki çocukların yüzde kaçının devam ettiği.
- 3 — Bölgedeki okul sayısının ihtiyaca kâfi gelip gelmediği.

- 4 — Okullardaki talebe sayısı.
- 5 - Okullardaki öğretmen sayısı, münhal dersler.
- 6 — Kız ve erkek öğrenci oranı.
- 7 — İlkokul üstü tahsile devam edenlerin yüzdesi.
- S — Bölgenin genel olarak okumaya ehemmiyet verip vermediği.

Sağlık Durumu :

Bölgenin sağlık durumu da aşağıdaki maddeler halinde gözden geçirilebilir.

- 1 — Bölgedeki hastane, dispensar, sağlık merkezi sayısı, yatak sayısı.
- 2 — Bölgenin sosyalizasyon mıntıkasında bulunup bulunmadı- 1. (Eğer bölgede sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu, uygulanıyorsa bölgeye ne derece faydalı olduğu.)
- 3 — Bölgede salgın hastalıkların yaygın olup olmadıkları.
- 4 — Doktor sayısının tatminkâr seviyede olup olmadığı,
(Her doktora düşen hasta sayısı.)
- 5 — Bölgenin karakteristik hastalıklarının olup olmadığı.

Amme Tesisleri :

Aydınlatma Durumu :

- 1 — Bölgede kullanılan aydınlatma araçları, (Elektrik, lüks, gemici feneri, gaz lâmbası, kandil, mum)
- 2 — Bölgenin elektrik ihtiyacının ne şekilde temin edildiği,
(Termik, Hidroelektrik.)
- 3 .— Elektriğin bölge içinde mi elde edildiği, yoksa civar bölgelerden mi getirildiği.
- 4 — İhtiyacı karşılayıp karşılayamadığı (KW)
- 5 — KW ücreti.

Su Durumu:

- 1 — Bölgenin su ihtiyacının ne şekilde temin edildiği. (Terkos, kuyu, çeşme, kaynak, artezyen)
- 2 — Suyun getirilme şekli, (Künk, büz, demir boru.)
- 3 — Bölgede su yoksa ihtiyacın karşılanma şekli. (Dere, göl, sarnıç.)

Şehir İdaresi :

Belediyenin teşkilâtı nasıldır? Yıllık geliri ne kadardır? Belediyenin itfaiye teşkilâtı var mıdır? Köylerdeki kasaba adedi ve kısaca durumları belirtilmelidir ?

Diğer Amme Tesisleri de şunlar olabilir :

Hamam, berber, motorlu, değirmen, kavaklık, karakol, gezici sağlık memuru, ebe, cami, köy odası, bakkal kahvehane, daimi su değirmeni, yel değirmeni, telefon, gezici dikiş kursu, kilise, köy kitaplığı, fırın, mevsimlik su değirmeni, selektör, gibi. Amme tesis ve hizmetleri içine girer.

Ekonomik Faktörler ve Pazar Durumu :

Ekonomik Durum : Ekonomik faaliyetler bölge halkının esas geçim kaynaklarını teşkil eder. Ekonomik faaliyetleri toplu olarak şu şekilde özetleyebiliriz.

- 1 — Tarım, ormancılık, avcılık, balıkçılık, hayvancılık,
- 2 — Maden istihsali,
- 3 — İmalât sanayii.
- 4 — İnşaat sanayii,
- 5 — Elektrik, gaz, su, istihsal ve tevzii sanayii.
- 6 — Ticaret.
- 7 — Nakliye, ambarlana, muhaberat.
- 8 — Hizmetler.

Bunlara ilave olarak kamu sektörünün yapmakta olduğu yollar, kanallar, köprüler, demir yolları, limanlar, barajlar, P.T.T. hizmetleri sayılabilir.

(Not : Turizm ekonominin bir dalı olmasına rağmen haiz olduğu ehemmiyetten dolayı ayrı bir başlık altında incelenmesi daha uygun olur.)

Yukarda açıklanan maddeleri kısaca özetlersek ; En başta arazi gelir, tarla, bostan, bağ, bahçe, mer'a yayla, orman gibi. Yukardaki sahaların devlet veya şahıs malı olarak dağılımı, elde edilen ürünler v.s. anlatılır. Tarım yanında hayvancılık da önemlidir.

Hayvancılık için şu sorular sorulabilir ?

- 1 — Hangi cins hayvan yetiştirildiği,
- 2 — Hayvan cinsinin İslahı için gerekli çalışmaların yapılıp yapılmadığı.
- 3 — Fenni hayvancılığa gereken önemin verilip verilmediği.
- 4 — Hayvansal ürünlerin ne şekilde değerlendirildiği, gibi

Madencilik ise, Bir bölgenin ekonomik durumuna güç katan en önemli faktörlerden biridir.

Bölgede çıkartıları çeşitli maden cevherleri, kullanılma sahaları, ihraç imkânları bu konu altında, araştırılabilir.

Endüstri bölümüne gelince, bunu da maddeler halinde belirtelim.

- 1 — Gıda, maddeleri sanayii
- 2 — İçki sanayii
- 3 — Tütün sanayii
- 4 — Mensucat sanayii
- 5 — Ağaç işleme sanayii
- 6 — Mobilya ve mefruşat sanayii.
- 7 — Kâğıt sanayii
- 8 — Matbaacılık ve neşriyat sanayii

- 9 — Deri sanayii
- 10 — Kauçuk ve plâstik mamulleri sanayii
- 11 — Ecza ve kimyevî maddeler sanayii
- 12 — Madeni eşya imalâtı
- 13 — Makine imalâtı
- 14 — Elektrik cihaz ve aletleri
- 15 — Nakil vasıtaları imalâtı
- 16 — İnşaat sanayii ve benzeri

Sayılan bu sanayii dalları bir bölge içinde bir arada bulunmayabilirler. Mevcut sanayii dallarının teferruatı ile açıklanması birçok bakımlardan fayda sağlar.

Ticaret :

- 1 — Gıda maddeleri satış yerleri.
- 2 — Mensucat ve giyim eşyası satış yerleri
- 3 — Ev eşyası, möble satış yerleri.
- 4 — Kimyevî maddeler ve ecza yerleri.
- o — Taşıt ve motorlu vasıtalar satış yerleri
- 6 — Kereste ve inşaat malzemesi satış yerleri
- 7 — Sigorta, gayrimenkul alım satımı, bankalar kredi müesseseleri, kooperatifler.
- 8 — Borsalar, pazarlar, panayır, fuarlar, gibi bölümler al tında incelenebilir.

Ayrıca demiryolu, deniz yolu, nehir nakliyatı, hava ve kara nakliyatı gibi ulaştırma hizmetlerinden de bahsedilin elidir.

Ulaştırma hizmetleri bölge halkının çeşitli ihtiyaçlarını daha kolay temin eden, onları daha rahat, sıhhatli yaşayışlarını sağlayan hizmetlerdir.

Kamu ve özel sektörün diğer bölümlerinden de söz etmek faydalı olur.

1 — Kamu Sektörü :

İdarî kuruluş mülkî taksimat ve alan yeterliliği sınırlar, ekonomik bağlantılar idare şubelerinin verimliliği ve yeni kuruluş ihtiyacı güvenlik adalet ve icra işlemleri.

2 Özel Sektör :

Sağlık; serbest çalışan doktor eczacı, sağlık memuru, ebe, veteriner.

Teknik; Bürolar, danışma, mühendis, mimar, ziraatçı

Hukuk; Noter, avukat, dava vekili, arzuhalci, muameleci

Mali; Maliye uzmanları, sarraflar, ipotek işi yapanlar.

Eğlence; Sinema, tiyatro, spor tesisleri.

Ekonomik faaliyetler, bu şekilde maddeler halinde açıklandıktan sonra bölgenin ekonomik geleceği hakkında bazı düşüncelerin belirtilmesi yerinde olur zannetmekteyim.

Pazar Durumu :

Bölgenin iktisaden bağlı bulunduğu merkezler, meselâ ürününü sattığı yerler, ihtiyacım temin ettiği yerler de bu konu dahilinde mütalâa edilebilir.

Bağlı bucak ve köylerde pazar kurulup kurulmadığı, kuruluyorsa hangi günlerde kurulduğu belirtilmelidir.

SONUÇ :

İdarî coğrafyanın sağladığı bilgilerin yalnız pratik olmakla kalmayıp bilimsel özellikler de taşıdığını söylemek mümkündür. Bütün bunlara rağmen ne Türkiyenin tamamını kapsayan bir İdarî coğrafya vardır ne de memleketin bazı kısımları üzerinde az çok bu vasfı taşıyan eserler mevcuttur. Tuhaf ve acı olan taraf şudur ki; bu bakımdan Cumhuriyet devri Meşrutiyetten evvelki İmparatorluk devrine göre gerilemiş durumdadır. O zamanlar yayınlanan Vilâyet Salnameleri Meşrutiyet devrinden sonra görünmez olmuşlardır.

1892 - 1894 yılları arasında imparatorluğun Asya toprakları hakkında doğrudan doğruya İdarî Coğrafya ismini taşıyan büyük

dört ciltlik fransızca bir eser ortaya konuldu VİTAL CUİNET tarafından hazırlanan bu eserde imparatorluğun Asya toprakları üzerinde bulunan vilâyet ve müstakil sancaklar, ele alınmakta her birisinin Tabiî, Beşerî, Tarihi, İktisadî Coğrafyası hakkında, bilgi ve istatistik rakamları verilmekte, bu toplu bilgilerden sonra vilâyetlerin sancakları ve her sancak içindeki ilçeler ayrı ayrı ele alınmaktadır (3)

Aslında. Coğrafyacı olmamakla beraber klâsik kültürü kuvvetli ve memleketi iyi tanıyan bir müellif olarak bilinen CUİNET'İN bu eseri bütün eksikliklerine ve verilen bilgilerde bugünkü telâkkimize göre düzenli olmamasına rağmen, gene de geçmişle bugünü karşılaştırmayı temin eden bir eser olması bakımından, faydalanılabilir.

Cumhuriyetin ilânından itibaren İlmî temele dayanan çeşitli araştırmalar istatistikler Türkiyemizin iklimi hakkında gerçeğe uygun bilgiler ortaya çıkarmış, şehirlerimizin nüfusu ve nüfus hareketleri hakkında fikir vermiş, İktisadî faaliyetlerin gerçeğe uygun bir şekilde ortaya çıkarılmasında geniş yer tutmuştur.

Bütün bu güzel faaliyetler, çok acıdır ki, yine de bundan aşağı yukarı bir asır evvel yazılmış CUİNET'İN yukarda bahsedilen eserin yerini tutabilecek İlmî değeri haiz bir İdarî Coğrafyanın ortaya konulmasına önayak olamamıştır.

Gerçekte bazı İdarî merkezlerin Salnameleri mevcuttur. Fakat bunlarda İdarî Coğrafya esaslarına tam olarak uyulduğu kesin olarak söylenemez.

Bugün ise, Bakanlığımızın direktifleri ile illerce hazırlanan ve İdarî Coğrafya bilim dalını tümü ile aksettiren İl Yıllıkları, memleketimizin İdarî birimini teşkil eden illerimizin Tarihi, Coğrafî, İktisadî, Sosyal, Turistik, Kültürel, Tarım ve Endüstri potansiyelini tanıtmak amacı ile, memleketimiz halkına, İlmî araştırmacılara iş adamlarına, turistlerle diğer ilgililerin ihtiyacını karşılamak üzere hazırlanmıştır.

Bu Yıllıkların önemi ve kıymeti yok oldukları zaman daha iyi anlaşılmıştır. Gerçekten de Yıllıkları hazırlanıncaya, kadar illerimiz hakkında öğretici, bildirici ve tanıtıcı değerli bilgileri toplayan kaynaklardan mahrum bulunuyorduk.

Bu İl Yıllıklarının tamamlanması ile bu mühim boşlukta doldurulmuş olacağından memleketimizin muhtaç olduğu İdarî Coğrafya alanındaki eksiklikler bu suretle ortadan kalkacaktır mühim bir eksiklik bu şekilde tamamlanmış olacaktır.

(3) Ord. Prof. Dr. Besim Darkot, Türkiyenin İdarî Coğrafyası.

TURİZM ve İDARECİNİN ROLÜ

Yazan :

M. Sabrı YORULMAZ

Zile Kaymakamı

ÖNSÖZ

Bu. inceleme daha ziyade, Kaymakamlık kursuna devam eden genç idareci arkadaşlara turizmin esasları, yatırımlar, ve idarecilerin durumu ile ilgili genel bilgi vermek için hazırlanmıştır. Bununla beraber, turizmin tarihçesi, genel bilgiler, yatırımlar ve bu yatırımlar karşısında idarecilerin durumuna temas edilmiş olması dolayısıyla, halen görev başında bulunan bütün idareci arkadaşlarıma faydalı olacağına inanıyorum. Turizm konusu çok zengin ve geniş bir bilim haline gelmektedir.

Bu yazımızda, konuyu fazla dağıtmadan izah etmeğe çalıştık. Devamlı çalışmalar, daha geniş açıklamaları zamanla ortaya çıkaracaktır.

I — TARİHÇE

Eski zamanlarda insanların yer değiştirmesi modern turizm ile mukayese edilirse fazla bir alâka çekmez. Çok eskiden ve muhtelif sebeplerle seyahat edilmiştir. Meselâ :

1 — EKONOMİK SEBEPLERLE : İpek müstahsili olan Çinliler, «İpek Yolu» vasıtasile Cinden, Türkistan'a doğru bu nevi eşyayı ihraç ediyorlar, oradan ise tacirler onu Akdenize getiriyorlardı. Finikeliler memleketlerine getirilen ipekli kumaşları Akdenizden dünyanın diğer kısımlarına, Avrupanın batı sahillerine giden malları naklediyorlardı. Çok basit teknik gemi vasıtalarına sahip olmalarına rağmen büyük tehlikeleri göze alarak Avrupa sahillerini İskandinav-

yaya kadar kat ettiler. Buna Anber Yolu deniliyordu. İpek karşılığı İskandinavıyadan anber alıyorlardı. İsadan evvel 2 ci asırda..

2 — SPOR : Turizmin ikinci unsuru spordur. O zamanlar geniş Akdeniz havzasında muntazam tekrarlanan meşhur oyunlar vardı. Bunlar modern devirlere kadar devam eden OLİMPİYAT oyunlarıdır. Bu oyunlar Akdeniz Havzasının her tarafından, en uzak mesafelerden bile oyunların yapıldığı yere seyirci ve atletleri celb ediyordu.

3 — DİNİ SEBEPLER : Delphes, Olympie, Epidaure, Samathace gibi dini bayramlar, ilâhlar şerefine verilen spor ve sanatın birbirine karıştığı muazzam oyunlar her yıl binlerce kişinin ilgisini çekiyordu.

4 — SAĞLIK : Dinî bayram yapılan yerler ekseriyetle ılıca ve şifalı suların yanında yapılıyordu. Allahların yardımı ile bazı hastalıklara şifa aranmakta idi.

Romalılar da seyahat ediyorlardı. Yer değiştirmek zevkini bilen bu insanlar turizmin bu cephesini inkişaf ettirdiler. Kaplıca turizmine ehemmiyet kazandıran bunlar olmuştur.

Görülüyor ki, eski çağlarda seyahatin esas gayeleri ticaret, din, spor ve kaplıcalardır.

ORTA ÇAĞLARDA : Bilindiği gibi, Batı Avrupa 1000 yılının dünyanın sonu olduğuna inanmıştı. Bu yıla yaklaştıkça Avrupada bir panik havası artmakta idi. 1000 yılı geldi. Hiç bir hâdise olmadı. Dünya geniş bir nefes aldı. Şükretti ve Allaha ve mukaddes addedilen yerlere giderek minnettarlığını hissettirme ihtiyacını duydu. Turizmin dinî şekli bu suretle başlamış oldu. Fransada : Lourde ve Lisieux, Almanyada : Oberammrgan, İspanyada : Seville, Belçikada : Beauraing, Portekizde : Fatima v.s. Halen her sene katolik ve hiristiyan dünyanın dörtte biri tarafından gelen hacılarca ziyaret edilmektedir. Müslümanların Melekeye gitmeleri de beyledir.

Ortaçağda yeni çeşit seyahat sebeplerinden biri de üniversitelerde okumaya gelen bir kısım öğrencilerin seyahatleridir. Büyük ilim adamlarının bilgilerinden faydalanmak için «büyük okullara» gelen genç nesiller uzun seyahatler yapacaklar, bunun aksi olarak da «büyük okullardan» dünyanın en uzak yerlerine doğru büyük bir cesaretle bilgi vs imanlarını öğretmeye giden misyonerlerin hareketi do-

ğacaktır. Bu arada sair at öğrenmek için yapılan «işçi turlarını » da zikredebiliriz.

Ortaçağda o vakte kadar yapılmamış en büyük seyahat Marko Polonun seyahatidir. Venedikte doğmuş ve 1254-1324 yılları arasında yaşamış olan Marko Polo, Moğolistan üzerinde bütün Asyayı dolaşmış, 17 sene Büyük Hanın hizmetinde kalmış ve Sumatra yolu ile doğduğu memlekete dönmüştür. Döndükten sonra yazdığı «Marko Polonun Seyahatleri» isimli kitabı o devirde insan hareketlerine yol açmıştır.

Bilahare Keşifler devri başlıyor. Bu devir XV inci asrın ikinci yarısından başlar ve XVI cı asrın başlarına kadar devam eder. 1242 yılında Araplar Avrupaya pusulayı tanıtmışlardır. Bu ise gemicilere o zamana kadar tanımadıkları bir emniyet hissi vermişti. Bu İrisle beraber gemicilerde bir seyahat arzusu da doğuyordu. Vasgo dö Gama (Vasco de Gamma) Hint Yolunu, Macellan (Magellan) ilk dünya turunu, Kiristof Kolomb (Christophe Colomb) Kuzey Amerikayı, Amerika Vespuçi (Amerigo Vespucci) Orta Amerikayı, Korteze (Cortez) Meksikayı, Pizzara (Pizzare) kanlı döğüşlerle Peruyu, Kartiye (Cartier) Kanadayı, Saint Laurent Nehrinin geniş arazilerini, Sal Şövalyeleri (Cavelier de la Salle) de Lüiziannayı ve Mississipi'yi keşfetmiş veya işgal etmişlerdir. Keşifler bugünkü anlamı ile hakiki bir turizm olmasa bile turizmin bir başlangıcını teşkil edeceklerdir.

Epidaure'a kalabalık guruplar halinde giden Akdenizlilerin, aynı şekilde Fransa turu işçilerin seyahatleri, kültürlerini arttıran bugünkü öğrenciler ve işçilerin seyahatlerine benzemektedir. Keşifler ise dört asır fark ile bugünkü turizmi hazırlamıştır. Bilhassa bugün her turiste bulunan (keşfetme arzusu) nun keşiflerle başladığını söyleyebiliriz.

Bu asır büyük yazar, edebiyatçı ve şairlerinin yazılarıyla uzun süren orta çağda tamamen unutulmuş - eski çağlar medeniyeti yeniden hafızalarda yaşatılmışlar. Rönesansın liberal fikirlerinin ışığı altında eski çağların klâsik güzelliğine dönülmüş bu ise dünyanın fevkalâde güzelliklerinin keşfine yol açmıştır. Bu devir yazarları yazılarında mezhep müdafaa ettikleri iddiasile katolikler, bazen de dinsiz ol ister istemez turist olmuşlardır. Bunlardan bilhassa Cl. Marot ve Rabelais'yi zikredebiliriz. Montaigne tabii bir tecessüs hissi ile seyahat etmiş ve bugünkü modern turizm yazarlarının babası unvanını

alınıştır. Kitaplarından, evinden ve dostlarından uzak öleceğini kendisine hatırlatan dostlarına «Eğer öleceğim yeri seçebilseydim, yatak yerine atı tercih ederdim» cevabını vermiştir.

Turizmin inkişafında ebedî tesir XVIII ve XIX uncu asırda Fransada Rousseau, Almanyada Goethe ile kendini gösterecek bunu Chateaubriand, Lamartine, George Sand, Musset daha sonra P. Loti takip edecektir. Chateaubriand Amerikanın romantik keşfi demektir. Lamartine İsviçrenin (Le Lac) ve orta şarkın keşfidir. Musset ve George Sand o günkü Fransayı tanıtmıştır. P. Potinin Türkiye'yi Batıya tanıttığı çok iyi bilinmektedir.

Hava turizmini ise, 25 Temmuz 1909 da Manş'ı geçerek L. Bleriot açmıştır. Bu ilk uçuş dünyada hava yolu ile iki kıtanın birbirine bağlanmasıdır.

Turizm bugün belirli sosyal, ekonomik, kültürel bir faaliyet haline gelmiştir ki her halde bahsedilen devirlerde vaziyet bu değildi.

İsveççe amber aramaya giden ve onu Akdeniz sahillerine getiren Finikelilerin, ipek ticareti yapan Çinlilerin zevk ve eğlence için seyahat ettikleri söylenemez.

Marco Polo için, eğitim gayesile Avrupayı dolaşan öğrencilere, mukaddes yerleri ziyarete giden inanç sahibi hacılara söylenenden fazla bir şey söylenemez. Muhakkak olan bir şey varsa o da emniyet endişesi ile toplanan hacı guruplarının turistik endüstrinin bir nüvesi olan (konaklama tesislerinin) belirli yollar üzerinde, Orta Çağlarda bile, kurulmasını sağlamış olduklarıdır.

Modern manada turizm XIX uncu asrın ilk yarısında kaplıca istasyonlarının, gazinoların, oyun yerlerinin tesisi ile başlar. XIX uncu asrın ikinci yarısında demiryollarının doğuşu, sanayileşme ve COOK'- un teşebbüsü ile gelişmiştir. COOK modern seyahat acentalarının kurucularındandır. Dindar bir insan olan Cook inançlı arkadaşlarını toplayarak 1855 yılında Avrupaya ilk gurup seyahati tertip etti. Gurup seyahati formülü, toplu eğlence seyahatleri tertip etti. O zamana kadar seyahat şahsen yapılan bir şeydi. Bilahare dünya seyahatleri tertip etti. 1868 de Amerika seyahatini, 1872 de ilk Dünya turunu düzenledi. Bu tarihlerde ekonomik ve teknolojik sahalarda vuku bulan büyük değişiklikler, Cook'un bu turlarını kolaylaştırmıştır. Se-

«Si j'avais à choisir le lieu ou mourir, ce serait plutot à cheval que dans mon lit»

yahat zevkinin ve seyahat imkânının geniş sosyal guruplara yayılması için evvelâ ekonomik şartlar lâzımdır.. XIX uncu asırda modem endüstri doğmuş ve fertlerin ekonomik imkânları artmıştır. Ayrıca Şimendifer gibi nakil vasıtaları sanayii kurulmuştur. Endüstriyel karakterde büyük insan topluluklarının merkezlerden harice yönelmeleri ile turistik akınların doğuşunu görmek mümkündür. Aradan bir asır geçmiş olmasına rağmen bugün bile geniş turist kitleleri köylüler arasında aranamaz. Köylerde beşeri toplanma yoktur. Dağılma vardır. Turizm ancak, ferdi yüksek hayat seviyesi olduğu zaman mümkündür. Dünyanın her yerinde sakin bir memlekette, hava, su, nebat kokuları kuş sesleri arasında yaşandığı, tabiatla daima temas halinde olduğu zaman, tabiatı başka yerlerde rama arzusu daha az hissedilir. Bunu göz önünde tutan Cook ancak zengin sınıfın seyahatini temin etmiştir. Şu halde üç vasfı haiz insanlar karşısında bulunuyoruz ki bunu müşterinin analizinde de göreceğiz : zaman , para, kültür ve eğitim . Bu devirde turizm bu vasıfları haiz mahdud bir zümreye inhisar ediyordu. 1936 yılına kadar devam eden bu devir büyük palaslar, lüks oteller devridir. Bu devir geniş salonlu otellerin, lüks mefruşat (milyarder teçhizatı) denilebilen yeni bir teçhizatın doğması devridir. Ostend de Göte d'Azur'da büyük otellerin kurulmasına yol açmıştır. Bu devre bir ad verilirse turizmin lüks devri denebilir.

1936 dan sonra modern manada kitle turizmi doğmuştur. Avrupada ekonomik, teknik ve endüstriyel inkişaf olmuştur, yol şebekeleri genişleşmiş, otomobil ve uçak gelişmiş, ticarî temaslar sıklaşmıştır. Zenginliğin artması, hayat seviyesinin yükselmesi, iş hayatının gün geçtikçe daha sağlam bir şekilde organize edilmesi, meselâ : müesseselerin çalışanlara tanıdığı işletmeye iştirak hissesi, ücretlerin artması, çalışma saatlerinin düzeltilmesi - çalışma saatleri ve fazla boş zaman - yıllık ödemeli izin hakkı gibi. Bu gelişmenin turizm sahasındaki rolü ne olmuştur? Bu gelişme turizm sahasında çok geniş bir şekilde tesir icra etmiş, 1936 dan itibaren tamamen halka hitap edilmiş ve modern anlamda kitle turizmi doğmuştur.

II — GENEL BİLGİLER

1 — Turizmin tanımı

Turizmin tarihi gelişmesinden bahsederken daha değişik şeylerden bahsediyoruz. Neden bahsedildiğini iyice bilmek için bu kelimenin manasını açıklamak lâzımdır. Turizmin ve turistin ne olduğunu tarif etmek icap eder. Muhtelif teşekküller tarafından değişik tarifler yapılmıştır. 1918 de SDN istatistikleri için turisti şu şekilde tarif etmiştir :

Turist: 21 saatten fazla bir müddeti evinin haricinde geçiren herkes.

Tatminkâr olmıyan bu tarif karşısında t u r i s t kelimesinin daha iyi analizi icap etmiştir. Lûgatta turist şöyle tarif edilmiştir :

«Sadece merak yahut vakit geçirmek saikile bir memleketi dolaşan seyyah».

Görüyorsunuz ki tarife bağlı kalırsak tarihçe kısmında turizm hakkında söylediklerimizin hepsinden uzaklaşmış oluruz. Zira pek az kimse sadece merak ve vakit geçirmek için yabancı bir ülkeye gider. Turizm kelimesinin yeni bir tarifini veren ve milletlerarası ve millî bütün teşekküller tarafından kabul edilen (Milletlerarası Turizm Akademisi) nin tanımı şöyledir :

TURİZM : Eğlence seyahatleri ve bu seyahatleri yapabilmek için tatbik edilen i n s a n faaliyetleri, turizm ihtiyaçlarının tatmini için kurulan Endüstridir (*).

Bu tarife göre turizm bazı konuları içine alır :

1 — Turizmde seyahat ve yer değiştirme vardır. Seyahat ve yer değiştirme olmazsa turizm olmaz.

(*) Nous avons donc cherché, à l'Académie Internationale du Tourisme une définition nouvelle du mot «Tourisme» Définition qui a été ensuite reconnue par toutes les grandes organisations nationales ou internationales, l'A.I.T., La F.I.A.V., l'U.I.O.O.T. etc. Voici cette définition Tourisme : terme s'appliquant au voyage d'agrément. Ensemble des activités humaines mises en œuvre pour réaliser ce type de voyage Industrie coopérant à la satisfaction des besoins du tourisme.

2 — Yine turizmde turiste kelimenin tam manasile tanınan bir seçim hürriyeti vardır. Bu unsur gerek turizmde gözetilen gayeyi ve gerekse turiste bu gayeye erişme vasıtasında verdiği serbestidir.

3 — Nihayet turizm şahsî bir tatminin araştırılmasıdır.

Bu üç nokta turizmin esas elemanlarıdır. İşi için seyahat eden iş adamı, zevk için seyahat etmemektedir. Eğlence seyahatleri için kullanılan tabirde eğlence sadece zevk değil aynı zamanda şahsî bir ihtiyacın tatminidir. Bir yerden uzaklaşma zevki, sıhhi ihtiyaç, keşfetmek arzusu, kültürel ve terbiyevî gayeler gibi.

Tarifte ikamet kelimesi yoktur. Zira seyahat tabiri içinde esasen yer değiştirme ve ikamet mefhumları mevcuttur.

Bir günden az süren bir seyahat yapılamaz. Bu gayeye göre ya bir gezinti veya bir yer değiştirir. Yani turistin en az bir gün evinin haricinde kalması lâzımdır.

Turizm için netice olarak şunu diyebiliriz : Bu tip seyahatleri tatbik edebilmek içirt yapılan insan faaliyetlerinin bütünü, turizm ihtiyaçlarının tatmini ile ilgili endüstridir.

Şimdi T u r isti tarif edelim. TURİST : Vakit geçirmek için seyahat eden ve evinden 24 saatten fazla zaman için uzaklaşan kişilere denir.

Tarifte seyahatin alt hududuna işaret edilmiş fakat üst hududu gösterilmemiştir. En fazla müddet bir sene olarak kabul edilmiştir. Bir insan kendi memleketinden başka bir yerde bir seneden fazla kalırsa turist olmaktan çıkar. Ya talebedir, ya muhacirdir, yahut ta o memlekette ikamet eden kişidir.

2— TURİSTİK MÜŞTEKİ

Turistik bir müşterinin mevcudiyeti için ne gibi şartlar lâzımdır? Köylerin çok az veya hiç turist çıkarmadığı, buna mukabil büyük sanayi merkezlerinde turizmin doğduğu söylenmiştir. Bunun üzerinde ısrarla durmak icap eder. Köylülerin yaşadığı arazide bir toplanma hatta endüstriyel bir toplanma mevcut değildir. Bu sebeple boğucu muhitten uzaklaşmak, yeni yerler keşfetmek, tabiatla temas etmek lüzumunu hissetmezler. Bütün bunlar terbiye, eğitim, entellek-

tüel merak neticesi olur. Büyük şehirlerde insanlar maddi ve ekonomik sebeplerle istemeseler dahi topluluk halinde yaşamak mecburiyetindedirler. Bir an için temiz hava teneffüs etmek ve içinde bulundukları hayat şartlarından uzaklaşmak ihtiyacını hissederler.

Böylece turizm için potansiyel bir müşteriye meydana getirirler. Bir an için Hindistan ve Hindistan'daki, Fransa, Almanya, İngiltere v.s. den daha kalabalık şehirleri düşünelim. Meselâ Bombay ve Yenide İllide muazzam bir kalabalık mevcuttur. Buralarda da bir turizm potansiyeli mevcut mudur? Hayır. Bu söylediklerimizin aksi gibi görünür. Bu şehirlerdeki kalabalık tesadüfen, dini yahut alışkanlık neticesidir. Hepsinde bir sefalet vardır. Bu sefalet oralarda endüstriyel hayatın olmaması neticesidir. Bugünün sanayi merkezlerindeki işçiler haftada 40 - 45 saat çalışma, çift maaşla üç hafta tatil, bir ev sahibi, bir araba sahibi olmak ve buna benzer imkânlar temin edebilmek suretile hayat seviyelerini yükseltmişlerdir. Bu olmaksızın büyük insan kütleleri için turizm mümkün değildir, Asyada ve Lâtin Amerikada muazzam insan toplulukları arasında zengin bir tabaka vardır ki, boş vakti ve kültürü olduğu için turizm yapabilir. Fakat bunların adedi çok azdır. Diğer kalabalık gurup yukarıda izah ettiğimiz sebeplerden turizm yapamazlar (:::). * 1

{*} Pierre Defert : Pour Une Politique du Tourisme en France adlı kitabında şöyle demektedir :

Modern turizm şartları çok yenidir. Aşağı yukarı bir asır evveline dayanır. Daha evvel turizmden bahsedilmezdi. Şu halde turizm 100 sene içinde sanayi bakımından ilerlemiş memleketlerde inkişaf etmiştir. Milords'un karikatürlerinde görülen ilk turistler neden İngilizlerdi ? Bu memleketin erkenden sanayileşmesi dolayısıyla değil midir? Bugün sanayi bakımından en kuvvetli memleketler en büyük alıcı muntakalarıdır. İngiltere, Amerika, Kanada, Almanya, İsviçre gibi. Aksine yol üzerinde eski sanayi muntakaları İran, Hindistan, Hindistan'ı modern turizme iştirak etmemektedirler.

Defert kendi hesabına, endüstriyel toplanmanın turizm üzerindeki rolünü şu şekilde analiz etmektedir: Sanayi ekonomilerinin işçiye şu şeyleri temin etmesi lâzımdır :

- 1 — Her gün geçinebilecek bir gelir.
- 2 — Çalışmadığı günler için ayrılan bir gelir (tekaütlük, hastalık, kaza v.s.)
- 3 — Yıllık fazla bir gelir. (Boş zamanlar, tatiller)

Yine Defert'e göre : Bir memleketin halkına, nazaran o memlekettten çıkan turist sayısı, memleketin ekonomik ve endüstriyel gelişme seviyesiyle doğru orantılıdır. İsviçrede 10.000 kişiden 5.700 kişi yabancı memleketlerde tatil geçirmeye gitmektedir. Bu miktar Danimarkada 10 000 ne naza-

Üzerinde durulması gereken diğer bir eleman eskisine nazaran her sahada teknik ilerleme, emniyet neticesi nakliyatta sür'at ve çok sayıda müşteri olması dolayısıyla makul fiyatlar teminidir.

Turizm esasında modern hayatın birçok arzu ve ihtiyaçları ile rekabet halindedir. Bu ihtiyaçlar ; İyi giyinmek, konforlu bir yuvaya sahip olmak modanın ve tekniğin cazibesi gibi esas ihtiyaçların giderilmesini aşan arzular, gelirin büyük bir kısmını yutmaktadır. Bir in sanın turizm gibi satın alındıktan sonra kafasında hatıradan başka bir şey bırakmayan bir malın cazibesine kapılması oldukça yüksek, bir kültür seviyesine ulaşmış olmasına bağlıdır.

Burada iklim elemanını da zikretmek gerekir. Zira iklim insanları, yaşadıkları mntakadan başka iklimlere iter. Soğuk iklim insanların daha mutedil iklimli ülkelere gitmeleri gibi.

Bütün bu izahımızdan şu neticeye varıyoruz. Müşteri nereden ve nasıl bulunacaktır ? Müşterinin arzu ettiği ihtiyaçların anlaşıldığı ve hakikî imkânların neler olduğu bilindiği anda teşhizat plânları ve propaganda plânları hazırlanacaktır.

Mühphemlik içinde turizm yapılamaz? Propaganda teşhizat ve plânların hazırlanması müşterinin yaşama şartlarının umumî ve gayet ince analizinden çıkan bir seri verilere göre olur. Memleketimizde turistik her bölgenin müşterisini nerede ve nasıl bulacağını, yerli müşterisini nasıl meydana getireceğini gayet iyi bilmesi lâzımdır. Konunun en önemli tarafı da budur.

3 — İÇ TURİZME Mİ YOKSA DIŞ TURİZME Mİ ÖNEM VERMELİYİZ?

Diğer bir deyimle memleketimiz için dış turist mi yoksa iç turist mi önemlidir? Normal olarak turizm düşünüldüğü zaman aklımıza yabancı memleketlerden gelen turist gelir. Bu fikir hem doğrudur, hem doğru değildir. Memleketi turistik bakımdan teşhiz etmek için yalnız yabancı müşteri hesaba katılırsa, yabancı memleketlerle uluslararası sahada vuku bulan politik de-ği-

ran 2.100, Belçikada 1.900, Kanadada 1.900, Amerikada 1.800, Hollandada 1.000 dir. Gelişme görülüyor gayet açıktır. Daha geri memleketlerde 10,000 kişiden. Meksikada 7, Tunusta 5, Rusyada 1 kişinin yabancı ülkelere tatil geçirdikleri tespit edilmiştir.

sikliklerin, ekonomik değışikliklerin hasıl ettiği neticelere bağlı kalınır. Bu sebeple önce yerli turistlere önem vermek icap eder. Modern memleketlerde bu daima böyledir. Belçika’da turistik endüstrinin her kolunda müşterinin ve konaklama teşhizatında kalanların % 75 ini iç müşteri, % 25 ini ise yabancı müşteri teşkil eder. Aksine tutulacak bir yol, yani turistik teşhizatımızı dış müşteriye göre ayarlamamız halinde, dahili, politik, ekonomik ve para meseleleri sebebi ile vuku bulacak bir duraklama halinde otellerimizi, lokantalarımızı, nakil vasıtalarımızı, turistik eğlence yerlerimizi kapatmamıza kadar bizi götürür. Halbuki % 75 iç ve % 25 dış müşteri oranı yukarıda yazılı sebeplerin doğması halinde bile turistik teşhizatımızın devamını temin edecektir. Memleketimizde yabancı turistin temininin elzem olduğuna, fakat buna paralel olarak yerli müşterinin yaratılması imkânının araştırılmasının zarureti inanın bulunduğum.

İleride bahsedilecek olan turistik teşhizat üzerinde bunun büyük bir etkisinin olduğunu da unutmamak icap eder.

4 — TURİSTİK SATIŞLAR

Turistik satışların manası üzerinde durmak lâzımdır. Döviz mukabili yabancı ziyaretçiye otel odalarımızı, lokantalarımızı, eğlence yerlerimizi takdim ediyoruz. Bu ihtiyaçları tatmin için peşin ithalata pek az ihtiyaç vardır.

Turiste sattığımız turistik zenginliklerimize gelince, bunların eskimesine imkân yoktur. Manzaralarımız, abidelerimiz, müzelerimiz milyonlarca turistin takdiri ile ne eskir ne yıpranır. Turizm ihracatı maden, kömür, kumaş v.s. gibi diğer ihracat kolları ile mukayese edilirse bunların yanında turizm çok zayıf gibi görünür. Fakat şunu unutmamak icap eder ki turizm hemen hemen % 100 ihracatı temsil eder. Diğer endüstri kollarının hariçten lüzumlu ham maddeyi alması icap eder. Şu halde turizm ihracatımız içinde gayet iyi bir yer işgal eder.

Avrupa’da turizmin dolar mıntakasına doğru yapılan bütün ihracatın % 20 sini teşkil ettiğini söylersek turizmin ekonomik değeri dahi iyi anlaşılmış olur.

Bir kısım devletler ticaret açıklarını turizm geliri ile kapatmaktadırlar. Avusturyada turizm millî ekonominin en mühim kaynaklarından biridir. Ticarî açığın % 79 unu kapsamaktadır. İspanyada 300

milyon dolarlık ticari açığın hemen hemen tamamı turizm sayesinde kapatılmaktadır.

Bu sebeple turizm millî ekonomilerde önemli bir yer işgal etmektedir.

5 — TURİZMİN FAKİR MINTAKALARA GETİRDİKLERİ

Şuna dikkat etmek yerinde olur ki, turizm coğrafi bakımdan esas faaliyet sahasını, sanayi bakımından en fakir olan memleketlerde veya bir memleketin bu bakımdan fakir olan bölgelerinde bulur. Yani bir tarafta bir kum tarlası ve sadece mahdut bitki yetiştiren çok zayıf bir arazi diğer tarafta yine zayıf tarlalar ve ormanlar. İşte turizm yapılacak iki mıntaka bunlardır. Biri fakir balıkçılar mıntakası, diğeri fakir köylüler ve ormancılar mıntakasıdır.

Türkiyede nerelerde turizm yapıyoruz? Karadeniz, Marmara, Ege Denizi ve Akdeniz sahillerinde. Sahil kumlarında ve arkadaki ormanlarda. Orta Anadolunun bazı bölgelerinde. Sahiller maden kömürü, maden, ziraat bakımından zengin mıntakalar olarak tanınmamıştır. Güneş, deniz, plâj ve ormanları bakımından zengindirler. Orta Anadoludaki bazı turistik yerleri izah etmeğe lüzum yoktur. Bu yerler halkı gelirlerini turizmden temin etmektedirler. Ürgüp gibi..

Bu mıntakalarda turizmin temin ettiği diğer bir faide kültür alışverişidir. Bunun da etkili tesirleri görünmektedir. Bilgi edinme ve dostluk kurma gibi.

III - TURİSTİK KAPİTAL

I — Turistik kapital mefhumu

Turizm bir memleket veya bir bölge halkına getirdiklerini ekonomik, sosyal, kültürel ve politik manalarda tetkik ettik. Fakat turizmin mevcut olması için bazı şartların bir araya getirilmesi lâzımdır. Şimdi bunları görelim.

Turisti çekebilmek için ilk şart göstermeğe değer şeylere sahip olmak yani turistik kapitale sahip olmak lâzımdır. Ayrıca bu kapitalin oldukça önemli değişiklikler taşıması da icap eder. Ziyaretçileri alâkadar etmesi ve bir müddet dikkatlerini çekmesi, mahallî, millî yahut enternasyonal müşteriye hitap etmesi lâzımdır.

Bu kapitalin cinsi ne olabilir? Çok değişiktir : Tabii zenginlikler, Tabii yahut şehir manzaraları, tarihî yahut modern abideler, adetler o topraklar üzerinde yaşamış ve kaybolmuş eski medeniyetlerin sanat yahut folklorik gôsterileri, sivil ve dinî san'at eserleri, mimarî, resim, heykel daha bir sürü şeyler.

şu halde evvelâ kapitalin nelerden müteşekkil olduğunu bilmemiz lâzımdır. Diğer bir deyimle enva n teri n i yapmak ve bunu hazırlarken hakiki değerini vermek icap eder.

Faraza Manavgat şelâlelerine beynelmilel bir hava vermeğe çalışmak gülünç olur. Bir yabancı yalnız bunu görmek için Manavgata gelmez. Çünkü dünyanın birçok yerlerinde bundan daha büyükleri vardır. Buranın sevimli bir yer olduğunu açıklamak kâfidir.

Buna karşılık Almanları, İşkandinav memleketlerinde oturanları Belçika ve Hollandalıları Akdeniz sahillerine, Alanya, Antalya ve Sideyi görmeğe davet etmek iyi bir iş yapmaktır.

Fakat Manavgat şelâlelerini propagandanın başına koyarsak menfi reaksiyon ve sukutu hayale yol açarız. Zira turist bu halde aradığım bulamayacaktır. Bunun ise neticeleri çok kötü olabilir. Aldatıldığını sanan turist bir daha yurda gelmez ve kötü propaganda yapar. Her şeyin değerini, ölçüsünü bilmek, ve hepsine hakiki değerlerini vermek lâzım ve zaruridir. Çok zengin bir turistik kapitale sahip memleketimizde esasen mübalağaya da lüzum yoktur. Dünyanın en güzel tarihî ve tabii zenginlikleri memleketimizdedir.

Bir nokta da turistik değer olarak tasavvur ettiğimiz şeylerin gelmesi arzu edilen müşteriye hakikaten alâkadar edip etmiyeceğini de bilmek lâzımdır.

Bu ise bizi müşteriye tanımak konusuna götürür.

2 — MÜşTERİYİ TANIMAK

Önceki paragraflarda seyahatlerin muhtelif gayelerle yapıldığını gördük. İnsanların :

- a) Sıhhi sebeplerle seyahat ettiğini : Deniz, kaplıca gibi,
- b) Sportif gayelerle seyahat ettiğini : Yaşadığı hayatın monotonluğundan uzaklaşmak isteyen insanın kendine aktif ve sportif bir devir hazırlamak istediğini,

c) Merak, keşfetmek arzusu, başka yerlerdeki adetleri, manzaraları görmek arzusu de seyahat ettiğini,

d) Kültürel arzu, ruhi ve kalbi beslenme arzusu, arkeolojik arzular ile seyahat ettiklerini,

etrafıca tetkik etmiştik. Her insan arasına kendi içinde bulunduğu hayat şeklienden mümkün olduğu kadar uzaklaşmak ister, Bu tabii bir his ve arzudur. Günlük hayatın yükünü hisseden ve bundan uzaklaşmak isteyen insanın yardımına ilk koşan ve onu muayyen bir zaman için kederlerinden uzaklaşmasını sağlayan vasitalardan biri turizmdir.

Müşteriyi iyice tanıdıktan ve onun hangi sebeplerle, hangi gayelerle seyahat ettiğini bildikten sonra turistik kapitalimizin propagandasını ona göre yapabiliriz.

Sihhi sebeplerle dinlenmek ve deniz banyolarından istifade etmek isteyen kütleye kaplıcalarımızı ve deniz sahillerimizi tavsiye ederiz.

Tarihî yerlerimizi görmek isteyen kimselere buralarımızı tanıtırız.

Kayak sporu yapmak isteyenlere Uludağı tavsiye ederiz.

Tabii zenginlikleri görmek isteyenlere Ürgüp'ü sağlık veririz v.s.

FOLKLORUMUZ: Turistik kapital ve müşteriyi tanıma kısmını bağlamadan evvel çok önemli bir konu olan folklor üzerinde durmak isterim. Son günlerde üzerinde ısrarla durulan bu konu sanıldığından da çok mühimdir. Eski ve yeni folklorumuzu kıymetlendirmeliyiz. Zira folklor bazı teorilerin aksine sadece mazinin merasimlerini aksettiren bir şey değildir. Folklor halkın hayatıdır. Muhtelif adetlerin aksettirilmesidir. Biz toplum halinde yaşayan ve daima beraber eğlenen bir milletiz. Bu sebeple folklorumuzu, müziğimizi, tarihî oyunlarımızı, mehterimizi eski devirlerdeki ihtişamı ile canlandırmak ve yaşatmak ve ona daima destek olmak zaruridir. Zira en renkli kapitalimiz budur. Emin olunuz ki hemen bütün yabancı turistler folklorumuzu zevkle, alâka ile seyrediyorlar. Bu bizde olduğu kadar turizmde ilerlemiş Avrupa devletlerinde de köyledir. Folklorları üzerine eğiliyorlar ve her imkândan yararlanarak onu ayakta tutuyorlar. İngiltere, Belçika, Almanyada muayyen tarihlerde yapılan karnavallarda bunu görebilirsiniz.

Bir idareci olarak bu konuya önem verilmesini tavsiye ederim

Şunu biç bir zaman unutmamanız icap eder ki, turizm sahasında yapmak istediğiniz bütün şeylerde meşguliyetinizin ilk cephesi insandır, ve insan olmalıdır. Turistik hayatın teşkilatlanması için atacağınız her adımın insan, insanın iyiliği için olduğunu ve sadece devletlerin bütçe dengeleri, otel ve nakliyecilerin para kazanması için olmadığını daima hatırlamanız lâzımdır. Aklımızdan çıkmaması icap eden şey insandır.

IV — TURİSTİK YATIRIMLAR

Bundan önceki bahislerde turistik kapitalden bahsettik. Şimdi hatırlınıza bir soru gelebilir. Turistik kapitalin, yatırımlarla ilgisi nedir? Şunu hemen söylemek icap eder ki yatırımların rantabl olabilmesi için turistik kapitalimizi bilmek icap eder. Aksi halde gereksiz olmasına rağmen bir yere büyük bir otel veya motel veya tatil köyü kurmak üzere müteşebbisi teşvik etmiş ve verimsiz bir yatırıma girişmiş oluruz. Yine yatırımlar konusunda müşteriyi tanımak unsuru da mühimdir.

En mühim turistik kapital turizmin bir imkânı bir potansiyeldir. İşletilmesi, değerlendirilmesi ona bağlı olan diğer elemanlarla irtibatlıdır. Yatırımları meydana getiren şeyler de işte bunlardır. Turist yabancı olsun, yerli olsun yer değiştirebilmek, yemek yiyebilmek, eğlenebilmelidir. Bu ihtiyaçlardan şu mevzular çıkar : Nakliye, ikamet, lokanta, eğlence imkânları. Bilinen bir şeydir ki : yolsuz, demiryolsuz, hava ve deniz yolsuz turizm yapılamaz. Turizm her cins ve sınıf lokantanın mevcudiyetini, en klâsik otellerden açık hava köylerine kadar her cins ikamet imkânlarını, yüzme havuzlarından gece kulüplerine kadar çeşitli eğlence vasıtalarını, sportif teçhizatı, muhtelif cins oyun ve eğlence yerlerini ve buna bağlı her şeyi icap ettiren bir konudur.

Denizyolları, millî deniz yollarının önemi, hava yolu ile nakliyat, Aeronotik enfastrüktür, otokarla nakliye ve nakliyyede koordinasyon gibi bir çok çeşitli ve üzerinde günlerce durulmayı icap ettiren nakliye konusunun izahına bu kısa incelemede imkân bulunmadığın-

dan ve esasen konularımız dışında da olduğundan bunu geçerek mevzuumuz olan turistik yatırımları inceleyelim :

1 — OTELLER : Bir otel neye cevap vermelidir? Seyahat edene evinin haricinde olduğu zaman ihtiyaç duyacağı bütün imkânları vermelidir. İnsan evinden muhtelif sebeplerle uzaklaşır : İş, ziyaret, çalışma, tatil, tahsil, ticaret, sıhhi mevzular, merak v.s. Buna karşılık 3'er değiştirenler : İş adamları, talebeler, diplomatlar, kongreciler, sporcular, hastalar ve her çeşit tatilcilerdir.

Hepsinin yaşları, menşeleri, yaşadıkları muhit, mesuliyetleri, mali imkânları birbirinden farklıdır. Şu halde otelcilik akla gelebilen en değişik şeylere cevap vermek mecburiyetindedir, ve bunlar hudutsuzdur. Bu sebeple oteller sınıflarına, ehemmiyetlerine, vaziyetlerine ve gayelerine göre birbirinden farklı olacaktır.

Şehirlerde bulunan oteller (Hotel de ville),

Deniz kenarlarında ve dağlarda bulunan oteller,

Yol kenarlarındaki moteller

Hava alanlarındaki oteller,

Bir müddet oturulabilirdi oteller (Hotel de sejour),

Birkaçgün kalınabilirdi oteller (Hotel de passage) vardır.

Ayrıca sınıf mevzuu da ortaya çıkar. Palaslardan en basit gençlik yurtlarına kadar değişir. Zira her insan gittiği her yerde kendine en uygun olanı arar ve bulur. Bu, malî bakımdan olduğu kadar, psikolojik bakımdan da köyledir.

Vasıfları : Müşterinin uyuyabilmesi, çalışabilmesi, istirahat edebilmesi ve eğlenebilmesi için her şey olmalıdır. Sükûnette lâzımdır. Otellerde (uyku satıyoruz) sözü unutulmamalıdır. Otel inşa edilirken bunların düşünülmesi lâzımdır. Mobilyanın da uyku ihtiyacına cevap vermesi lâzımdır. İyi yatak, temiz çarşaf, kâfi adet banyo odası. Bu ihtiyaçların tatmini kolay olanlardır. Fakat YEMEK mevzuu böyle değildir. Burada zevkler, âdetler, ihtiyaçlar çok değişiktir ve tatmini de o nisbette zordur. Bilhassa hotel de sejour da müşteriye tanımak da imkânsızdır. Dinî meseleler de yemekte kendini hissettirir. Diğer bir zor konu da içki meselesidir. Ayrıca emniyet meselesi de mühimdir. Müşterinin kıymetli eşyası iyi muhafaza edilmelidir.

Bütün bu konular otelin inşaatından itibaren servis ve mutfağa kadar müşteriye tanımak esasına bağlanır. Bundan olarak piyasayı tetkik etmek ve herhangi bir oteli rantabl şekle sokacak müşterinin mevcut olup olmadığını araştırmak lâzımdır. Bu araştırma piyasa iyice tetkik edilerek yapılır. Otel kurulacak mevkiin müşterinin uğrayacağı bir yer olup olmadığının ve günlük ne miktar müşterinin geleceğinin önceden tesbiti yapılmalı, bundan sonra o yerde otel inşa edilmelidir. Aksi yol tutulursa fuzulî ve gayrı rantabl bir yatırım yapılmış olur. Tip odalar inşa etmek ve bunları muhtemel müşterilere göstermek, fikirlerini almak ve böylece müşterinin arzusundan emin olunarak otel inşa etmek tarzı bir idareci olarak bu nevi müteşebbislere tavsiye edilmelidir. Otellerin altında (eğlence ve atraksiyon) kısımları da mühimdir.

Şimdi otellerin şekillerini görelim. Muhtelif şekilleri vardır :

- a) Şehir otelleri,
- b) Deniz kenarları ve dağlarda bulunan oteller,
- c) Bir müddet oturuş oteller - ikâmet otelleri,
- d) Birkaç gün kalınan oteller - yolcu otelleri,

e) Moteller : Bunların eski (araba güzergâhlarının) yerini aldığını görürüz. Birçok seyyah arabası ile seyahat eder. Bunlar arabalarını bulundukları yerin yakınına koymak ister. Elinde valizleri ile uzun yol yürümek ve arabasının emniyette olduğunu hissetmek ister. Motel bu ihtiyaca cevap verir. Seyyahın en kısa zamanda kendisine tahsis edilen yere gitmesi prensibi üzerine kurulmuştur. Şu halde pek az merkezî tesise ve oda hizmetleri hariç pek az personele ihtiyaç vardır. Şehirden uzak olması dolayısıyla lokanta zaruridir. Batı ülkelerindekilerin lokantaları dahi yoktur. Motellerin yanlarında bir akaryakıt istasyonunun bulunması, oto park yerleri olması zaruridir. Yalnız bu tip konaklama şeklini bilhassa İngiliz turistlerinin tutmadıklarını tesbit ettim. İngilizler kaldıkları odalardan çıkınca lokanta kısmına girmek istiyorlar ve lokantanın bina içinde olmasını arzuluyorlar ve otelleri tercih ediyorlar. Alışkanlıkları köyledir.

f) Sayfiye otelleri : (Hotel de campagne) bunlar ekseriya birkaç günden fazla kalınan otellerdir. İklim değişikliği ve bu değişikliğin sıhhat üzerinde tesiri aranır. Uyku, istirahat ve emniyet mühimdir. Manzaralı, güzel bir yerde olması, sakin olması eğlence yerlerinin muntazam olması, bahçe şezlongları, yürüyüş imkânları ve gezinti im-

kânları olmalıdır. Deniz kenarında olursa deniz ve kum, en emin bir şekilde yüzme imkânı olmalıdır. Yemek çeşitlerine çok itina edilmesi, tabii yemekler verilmesi lâzımdır. Çünkü tatilci kaybettiği kuvveti kazanmak isteyecektir.

g) Kür yapılan oteller : Bunlar şifalı sular yanında kurulur. Bu sebeple sağlık personeli ve mutfakları mühim tutulan otellerdir.

2 — LOKANTALAR : Lokantacılık bugün daha İlmî esaslar üzerinde çalışan müesseseler haline gelmiş bulunmaktadır. Bir mutfak ve bir yemek salonu ile teşkil edilen lokantalar bugün lokanta olmaktan çıkmıştır. Müşteri kalitesi gün geçtikçe değişikliklere uğramakta ve birkaç çeşit yemek yapan lokantaları tercih etmemektedir. Temizlik ve iyi servis büyük bir rol oynamaktadır. Bugün bir lokantacı aşağıda sıralanan hususlara riayet etmek zorundadır. Şu önemli iki faktöre dikkat etmesi icap eder :

A — EKONOMİK TAKTİM : Bu terim şu faaliyetleri içine alır :

a) Uygun fiatlarla uygun maddelerin aranması. Bu, ucuz fiatla en iyi maddeyi satması demektir.

- b) Personelin örnek gösterilen servisi,
- c) Lokantanın dekoru ve görünüşü
- d) Yer tercihi. Bu ikinci faktörle ilgilidir.

B—MÜŞTEKİNİN TETKİKİ : Bu terim daha belirli sektörlere ayrılır :

- a) Müşterinin sosyal kategorisini teshil: etmek,
- b) Gelir kaynağı,
- c) Kültür seviyesi,
- d) Coğrafi bölgesi,

Bu iki faktör henüz memleketimizde kalabalık nüfuslara sahip rekabetin arttığı büyük şehirlerimizdeki lokanta işletenlerce uygulanmakta ise de küçük kasabalar lokantacıları alışılan usulle çalışmaktadırlar. Bu sebeple, kanaatimce ilçede vazife ifa eden kaymakam arkadaşların konu üzerine eğilmeleri icap eder. Zira ne kaybedersek bu konuda kaybediyoruz. Her ne kadar mevzuatımızda lokantaların dene-

timi belediyelere verilmiş ise de alınan netice tatminkâr değildir. İdareci işi bizzat ele alarak ilçesindeki lokantaları beraberinde belediye reisi ve zabıta memurları ile denetlemelidir. Mutfak kısmının tertip, tanzim ve temizliği mühimdir. Üzerinde durulmalıdır. Yemek salonunun temizliği, dekor incelenmelidir. Gerekli direktif derhal verilmelidir. Personelin kıyafeti ve nezaketle servis yapması temin edilmelidir. Fiyat listeleri ve listenin tatbikî kontrol edilmelidir. Temiz ve iyi servis yapan, ucuz fiyat uygulayan lokantacı taltif edilmelidir. Turizmin bu en mühim yatırımına, ne kadar önem verilse o kadar faydeli neticelerin alınacağı hiç bir zaman hatırdan çıkarılmamalıdır.

3 — TURİSTİK MERKEZLERDE APARTMAN, VİLLALARDA veya EVLERDE İKÂMET : Bu turizmin inkişafı ile yeni çıkan bir konaklama şeklidir. Buralarda ikamet kadın için zordur. Zira mutfak işi çıkar. Fiyatları uygundur.

Memleketimizde bu (ev pansiyonculuğu) tabiri ile isimlendirilen bir şekilde uygulanmaktadır. Otel, Motel ve diğer konaklama tesisleri kafi gelmediği hallerde turist bu evlerde kalmaktadır. Ev bütün mefruşatı ile verilir. Miktarı kafi yatak ve mutfak eşyasıyla verilmektedir. Pansiyonların temizliği ve fiyatları kaymakam tarafından sıkı bir şekilde sık sık kontrol edilmelidir. Bu işe elverişli olmayan evler pansiyon olarak kullanılmamalıdır.

4 — KAMPLAR VE KARAVANLAR : Otelde kalmak pahalıdır. Bu yüzden kamplara ve karavanlara gidilmektedir. Macera zevki, sportif tatiller, serbestlik, seyahat arzusu, yeni ufuklar tanıma zevki, tabiata dönüş, gençlerin arzusu, boş zamanların artması kampinglere gidilmesine sebep olmaktadır. Kamplara her sınıf insan gitmektedir. Kamp sakinleri ekseriyetle 30 — 39 yaşları arasındadır. Bu yaştan sonra 60 yaşa kadar azalmaktadır. 20 — 29 yaşlarındakiler % 7, 40 — 50 yaşlarındakiler % 16 oranındadır.

Kuruluş şekli: Etrafı çevrilmiş bir saha, parsellere ayrılmış kamp ve karaving yerleri (Beyaz çizgilerle), bir büfe, çamaşır ve bulaşık yıkama yerleri miktarı kafi W.C. basit bir idare binası. Çamaşır ve bulaşık yıkama yerlerinin W.C. lerin bütün sıhhi şartlara uygun olması zaruridir. İyi bir emniyet tertibatı alınmalıdır. (Bekçilerle). Ahlâk kaidelerine riayet edilmelidir.

Kamplar çadırlarla yapılmaktadır. Arzu eden karavanı ile kalabilir. Tabiatı sevenler çadırı tercih ederler. Memleketimizde şimdilik B.P. Teşkilâtınca muhtelif yerlerde kurulmuştur.

5 — TATİL KÖYLERİ : Turizm bir ilerleme halindedir. Taşıtlı araçları gelişmiştir. İşçi sınıflarının imkânı artmıştır. Boş zamanlar çoğalmıştır. İki büyük meyil izlenmektedir :

a) Yeni yerler keşfetme arzusunda olan büyük sayıda otomobil sahiplerinin seyahatleri,

b) Mahtud bir yerde veya tercih edilen bir yerde kalma ve yaşama arzusu,

Niçin? Hayatın yorgunluğundan bıkan ekseri kimsenin 15 — 20 günlük tatillerini kalabalıktan hadiseden ve yer bulamamaktan korkarak bir angajman altına girmek istememelerindendir.

Gidilecek yer tesbit edildikten sonra turist için iki imkân mevcuttur.

a) Otelde ikamet etmek: Kalabalık aileler için bunun pahalıya mal olduğu tesbit edilmiştir.

b) Kampingler : Kamp hayatı daha ziyade erkeğin alışabileceği sert bir hayattır. Kadın, yemek yapmaktaki ve düzen sağlamaktaki güçlükler bakımından bu hayattan daha az zevk alır.

Bu esas nazarı itibare alınarak daha yeni ve modern bir formül bulunmuştur. Bu da tatil köyleridir. Tatil köyleri Avrupada çok ilerlemiştir. Bizde de uygulanmaya başlanmıştır.

İkâmet : Müşterek bir binanın etrafında sıralanan şirin ve küçük evler. Basit fakat kafi miktarda mobilya. 2 — 5 adet metal konforlu yatak ve örtüler. Çarşafklar müşteriler tarafından getirilir. Her binada bir W.C. vardır

Sıhhi tesisler: Bir blok veya bloklar içinde bulunan lavabolar, duşlar, çamaşır yıkanan yerler, ütü masaları v.s.

Lokanta ve bar : Yemekler ö kişilik masalarda yenilir ve garsonlar servis yapar.

Oyun ve eğlence : Bu çok mühim nokta da ihmal edilmemiştir. Voleybol sahaları pong-pong masaları, su ve plaj zevkleri unutulmaksızın muhtelif sosyete oyunları, çocuk bahçeleri, gece dans, oyun ve yarışmalar.

Oturma müddeti: 7 günden az olmamak, üzere istendiği kadar.

Pansiyon : Binada oturma dahil tam pansiyon sabah kahvaltısı, öğle yemeği, akşam yemeği verilir. İki paraları içilince ödenir.

Oturma şekli: Her küçük pansiyon en aşağı iki kişi yakutta çocuklar dahil olmak üzere 5 kişi tarafından işgal edilebilir. Tek başına olanlar 5 yataklı pansiyondan istifade ederler. Bu da onlara en ucuz tarifieden faydalanma imkânı sağlar.

Fiatlar : Belçika’da günde şahıs başına. 30 — 40 lira arasında değişir. 10 dan 12 yaşına kadar çocuklar için 25 lira, 6 ilâ 10 yaşındaki çocuklar için 20 lira, 2 ilâ 6 yaşındaki çocuklar için 15 lira, 2 yaşından küçük çocuklar için ise 10 liradır.

Tatil köylerinin sağladıkları : Aileler için avantajlı, ekonomik şartlarla istedikleri gibi tatil geçirme imkânları. Sayısız kolektif servis avantajlarıdır. Hiçbir şekilde müşterek yaşama zarureti şart olmaması dolayısıyla toplu halde yaşamanın zorlukları ortadan kaldırılmıştır, Aileler yangın ve kazaya karşı sigorta edilmiştir.

Tatbikat : Bir tatil köyü önemli ve büyük para yatırımı icap ettirir. Araziyi bulmak, mimarî tarzı ciddi etüdler icap ettirir. Tatil köyünün ortasında müşterek servislerin bulunduğu merkez pavyonu vardır. Kabul servisi, çocuk ve büyüklerin yemek yedikleri lokantalar, mutfak, istirahat salonu, okuma salonu, bar, sıhhi tesisler, idare ve sekreteryâ odaları ve çocuk yuvaları. Merkez pavyonunun etrafında geniş bir arazide şahıslar için hazırlanmış pavyonlar bulunur. Aileler için hazırlanmış pavyonlarda her aile şunlara sahiptir :

- a) Gündüz oturulan gece yatak odası haline getirilen bir salon,
- b) Çocuklar için bir veya birkaç oda,
- c) Lavabo ve tuvalet.

Tatil köylerinin idare organları şöyledir: Müdür, alış veriş işleri ile meşgul olan şahıs, karşılama ve şahıslar arasındaki münasebetlerle meşgul olan ve boş zamanları değerlendirmek için eğlenceler tertip eden sorumlu Hostes, büyük ve küçük çocuklarla ilgilenecek eğitim ekibi.

Teknik malzeme çok modern olduğu için personel adedi asgariye indirilmiştir. Sadece aileler kendi oturdukları lojmanı temizlemekle yükümlüdürler.

Kuruluş ve finansman : Her köy inşaat şirketleri (Societe centrale immobiliere de la Caisse de Depots), iş Komiteleri (Comites d'Entreprises), sosyal servisler ve diğer guruplar tarafından inşa edilebilir. Tatil köylerinde yer ayırtmak isteyen şahıslar ayırtmak istedikleri yatak bedelinin 1/3 ini öderler.

6 — GENÇLİK YURTLARI : Gençlerin toplu ve ucuz kalabilmeleri için کافی konforlu ve mütevazı yurtlar olarak kurulur. Ekseriyetle bir bina içinde etrafında ranzalar ve ortasında yemek masaları bulunur. Servisi gençler kendileri yapar. Genellikle yurtların eğitici bir değeri vardır. Bu tesisler de idare, ziyaretçilerin müşterek mes'uliyetleri üzerine kurulmuştur. Herkes gönüllü olarak bazı işleri yapar.

7 — DİNLENME EVLERİ : Bunlar da gençlik yurtlarına benzer.

8 — TABİAT DOSTLARI YURTLARI : Bunlar müşterek bir salon, kadın ve erkek için yatakhaneler, evlik için ayrılmış birkaç hususî odadan ibarettir. Gençler için olduğu kadar olgunlara da hizmet eder.

9 — EĞLENCE YERLERİ : Turist gittiği yerde eğlenmek ister. Bu sebeple eğlence yerleri mühimdir. Turistik merkezlerde oyun salonları, diskotek vesaire gibi tesisler kurulmalıdır.

V — BÖLGENİN TURİSTİK GELİŞMESİNDE VE YATIRIMLARDA İDARECİNİN ROLÜ

Turistik yatırımların nelerden ibaret olduğunu gördük. Şimdi son bölüm olarak bölgenin turistik gelişmesinin nasıl olacağını yatırımların ne şekilde yapıldığını ve bunların yanında, teşvikçi ve takipçi durumdaki idarecinin çalışmalarını gözden geçirelim,

TURİSTİK BİR MERKEZİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Turistik bir merkezin değerlendirilmesi için nelerin yapılması ve ne gibi hususların gözönünde tutulması gerekmektedir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1 — Mıntakanın çiçeklerle süslenmesi, çiçeklerle süslenmiş köşeler, su kenarında teraslar, oyun ve spor yerleri v.s. ile bir istirahat yeri haline getirilmelidir. Turizm materyalinin yenilenmesine nezaret edilmelidir. (Oturulacak sıralar, turistik yollar) turizm kampları, kamping sahaları, tatil köyleri kurmak lâzımdır.

2 — Nehir varsa, nehrin bozulmamasına nezaret etmeli, nehir kenarına inme imkânı sağlamalı, balık avlanmasına müsait yerler hazırlanmalıdır.

3 — Otelcilikte, mahallî hususiyetlere kıymet verilmeli, gıdaların temiz ve iyi olmasına ve bilhassa karşılamanın mükemmel olmasına nezaret edilmelidir.

4 — Bölge çevresinde, bir ruh yaratmak, meslek adamlarından yardım istemek, eski adetleri ve el san'atlarını değerlendirmek mıntaka san'atkârlarını müdafaa etmek ve eserlerini yaymak lâzımdır.

5 — Turizm derneklerine yardım etmek, onları finanse etmek, turiste hizmet etmeğe, eğlendirmeğe ve ikâmetini mümkün olduğu kadar uzatmağa ve en iyi şekilde faydalanmasının temini mümkün kılacak şekilde daima hazır bulunulmalıdır.

Bütün bu hizmetleri kim yapacaktır? Açıklanan ve yukarıda izah edilen yatırımların yapılması, istenen şekilde, turizmin geleceği gözönünde tutularak yapılması ve yatırımların gayesine uygun olarak yapılması, gelişi güzel inşaata meydan verilmemesini sağlayacak organlar nelerdir.

Bunlar sırasile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı organları ve taşra teşkilâtı idare âmirleri ve idarecilerdir. Taşra teşkilâtında vazife ifa eden idarecilerden vali, kaymakam ve bucak müdürlerinin bu konularda yüklendikleri görevlerin izahına geçmeden evvel Turizm Bakanlığı kuruluşunu görelim :

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı : Kuruluşu 265 sayılı kanunun 3 üncü maddesinde merkez ve taşra teşkilâtı olarak iki bölümde şöyle sıralanmıştır :

A) Merkezde :

- 1 — Bakan
- 2 — Müsteşar
- 8 — Özel Kalem Müdürlüğü
- 4 — Teftiş Kurulu Başkanlığı
- 5 — Hukuk Müşavirliği
- 6 — Turizm Genel Müdürlüğü
- 7 — Tanıtma Genel Müdürlüğü
- 8 — Haber ve Yayın Hizmetleri Müdürlüğü
- 9 — Personel Müdürlüğü
- 10 — Levâzım ve Evrak Müdürlüğü
- 11 — Arşiv Müdürlüğü
- 12 — Müdürler Kurulu
- 13 — Turizm Danışma Kurulu

B) Taşra teşkilâtı olarak :

- 1 — Birkaç vilâyeti için alan bölge müdürlükleri
- 2 — İllerde il temsilcilikleri
- 3 — Turistik önemi taşıyan ilçelerde turizm büroları.

Yurt dışında ise : Turizm, tanıtma büroları, basın müşavirlikleri, basın ateşelikleri bulunur.

Merkez teşkilâtındaki Genel Müdürlükler ve müdürlükler turizmin inkişafı, tanıtma, haber ve yayın hizmetleri, personel, arşiv ve levazım işleri ile ilgilenir. Müdürler Kurulu karar organıdır.

Turizm Danışma Kurulu turizm işlerine verilecek yönü görüşmek ve alınacak tedbirler hakkında düşüncelerini bildirmek üzere :

- a) İlgili Bakanlıklardan
- b) Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığından
- c) İlgili Özel İdarelerden

- ç) İlgili belediyelerden
- d) Üniversitelerden
- e) İlgili İktisadî devlet teşekküllerinden
- f) Turizm ile ilgili dernek ve sendikalarından
- h) İlgili basın dernekleri ve basın sendikalarından
- i) İlgili bankalardan
- j) İlgili ticaret ve sanayi odalarından
- k) Gençlik ve öğrenci teşekküllerinden
- l) İlgili mühendis odalarından ve odalar birliğinden
- m) Türkiye Şoförler Federasyonundan

Gönderilecek birer temsilciden kurulur. Bu işle alâkalananlar da çağırılır. 50 kişiden fazla olamaz.

Turizm büroları, turistik önemi olan yerlerde açılır. Bu büroların görev ve yetkilerini tesbit eden yönetmeliğin 18 inci maddesinde: Turizm büroları giriş kapıları ve turizm bölgelerine giden ana yollarda, bu bölgelerde gereken il, ilçe ve köylerde kurulur. Bu büroların ana görevi turistik enformasyon hizmetidir. Turistin karşılaştığı güçlüklerin hallinde ona yardımcı olur. Gereğinde bürolara o mahallin turistik gelişimine ilişik görevler de verilebilir.

Yukarıda izahına çalıştığımız işlerin yapılabilmesi, iyi yapılabilmesi için bölgenin bir turistik envanterinin yapılmasının gerektiğini söylemiştik. Bunu kim yapar? Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Bölge Müdürlükleri, il Temsilcileri ve Turizm Bürolarının Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmeliğin 6 cı maddesinin a fıkrası «Bölgenin turizm bakımından önem taşıyan her çeşit kıymetleri ve taşınmaz mallarının niteliklerini ayrımlarıyla belirten bir bölge turizm envanteri hazırlamak yetkisini bölge turizm müdürlüklerine vermiş bulunmaktadır.

Ayrıca 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanununun 17 ci maddesi ilçelerde en az 5 kişilik bir turizm komitesi kurulacağını belirtmiştir. İl ve İlçe Turizm Komitelerinin Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesi: İlçe turizm komitelerinin kaymakamın başkanlığında, turizm teşkilâtı uzuvlarının ilçedeki bankalar müdürleri, basın ve esnaf dernekleri yetkilileri, turizm alanında bilgilerinden istifade edilebilecek kişiler, belediye başkanı, ticaret ve sa-

nayi odası, esnaf odası başkanları, turizm dernekleri, turizm acentaları, otelciler, taşıtçılar ve lokantacılar temsilcilerinden kurulacağını açıklamıştır.

Gerek 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanununun 17 ci maddesi ve gerekse İl ve İlçe Turizm Komiteleri Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 10 uncu maddesi komitelerin yetkilerini şöyle sıralamıştır: O yerin güzelleştirilmesi, turizm imkânlarının geliştirilmesi, halka turizmin anlatılması ve halkta turizme yakınlık uyandırılması, iyi nitelikte otel, motel, pansiyon, lokanta ve eğlence yerlerinin kurulması, bölge giyim, müziği ve folklorunun canlandırılması, yılın belirli günlerinde festivaller düzenlenmesi, turistik hatıra sayılabilecek el ve ev san'atlarının teşviki gibi bölgenin turistik bakımdan kalkındırılması için gerekli çalışmayı yapar. Genel olarak açıkladığımız konuları aşağıdaki maddelerde şöyle izah edebiliriz:

a) Bölge turizm envanterini hazırlar. Görülüyor ki, bölge envanterini hazırlamak yetkisi komitelere verilmiştir. Bölge Turizm Müdürleri bundan istifade ederler.

b) Devlet Kalkınma Plânı ve bu planın uygulama programlarına hazırlanmasında o bölge bakımından esas alınacak verileri tesbit eder ve bu programların hazırlanmasında Bakanlığa yardımcı olur.

c) Yıllık programların işbirliği içinde uygulanmasını gözetir ve 3 aylık raporlar halinde Bakanlığa bildirirler. Ayrıca :

1 — Turizm alanında yatırım yapmak isteyen özel teşebbüs yatırım projelerinin rantabilitesi, işletme esasları ve bölgenin turizm potansiyeli ve turistik özelliği bakımından aydınlatır.

2 — Vasıflı personel bulmalarını ve personel eğitimini sağlar.

3 — Ticaret ve Sanayi Odaları, diğer işbirliği uzuvlarıyla işbirliği yaparak özel teşebbüsün bilgi ve tedbirli çalışmasını sağlar.

4 — Bakanlığın emirleri uyarınca özel teşebbüsün plân hedeflerine uygun bir bünye, davranış ve organizasyonla turizm yatırımlarında bulunmasını teşvik edici tedbirlerin uygulanmasını sağlar.

5 — Hatıra eşyası sanayiinin kuruluşu, bunların üretimi ve satışının desteklenmesinde öncülük eder.

6 — Özel teşebbüsün çalışmalarını bölge turizmi yönünden değerlendirir ve bunların teşvik, himaye ve mükâfatlandırılmalarına esas olacak verileri tesbit eder.

7 — Halkı turizm ve turiste yakınlık duyacak hale getirilmesi bölgede turistik kıymetlerin tanıtılması, bölge folklorunun tanıtılmasını,

8 — Bölgedeki turistlerin tam bir güvenlikle, kolaylıkla seyahat ve ikametlerinin teminini,

9 — Bölgedeki turizm enformasyonu ile reklâm ve propaganda işlerinin iyi bir şekilde yürütülmesini sağlar.

10 — Bölgede tertiplenecek festival, olimpiyat ve benzeri gösterileri ve bölgenin turizm kalkınması için komiteler emrine verilen yardım ve teşvik fonlarının dağıtılması ile ilgili kararların Bakanlığa bildirilmesi ve Bakanlıkça uygun bulunduğu taktirde uygulanmasını temin eder.

11 — Komiteler bölge turizmi ile ilgili olarak Bakanlığın isteyeceği diğer çalışmaları yapar ve mütalâalarına cevap verir.

Turizm komiteleri o yıla ait turist sayısını, gerçekleşen turistik yatırımları, tahsis fonlariyle yapılan işleri, bir sonraki yıla ait iş programlarını ve buna göre ihtiyaçları olan yardım fonunu her yılın 1 Ekim gününe kadar faaliyet raporu ile iş programlarını ilçeler komiteleri vilâyete, il komiteleri Bakanlığa bildirirler.

Görülüyor ki, sıralanan bu işlerde komiteler uyarıcı, teşvik edici, aydınlatıcı, gözetici, öncülük edici, tesbit edici hizmetler ifa etmektedirler.

Komitelerin dolayısıyla idarecinin yardımcıları ise belediyeler turizm dernekleri, ticaret ve sanayi odalarıdır. Bunların esasen bu konuda imkânları mahduttur. Bu sahada ileri gitmiş Avrupa memleketlerindeki mahallî turizm kuruluşlarına gitmenin ve Bakanlığın bunlara destek olmasının zaruretine inanıyorum. Zira bir merkezden taşradaki bütün problemlerin halline çalışmak çok zordur. Kaldı ki, Türkiye gibi çok geniş toprağa sahip ve çeşitli zengin kapitale sahip ülkemizde bu zorluk daha da artar. Psikolojik sahada olduğu kadar maddî sahada da mahallî ve muntakavî hakikatleri içine alamıyan bir turizm politikasını tatbik etmeye çalışmak imkânsızdır. Muhakkak olan bir şey varsa o da değerlendirmelerin merkezden değil mahallinden yapılmasının teminidir. Merkez teşkilatı ancak imkân sağlayacak ve mahallî kuruluşlara yardım edecektir.

TURİSTİK YATIRIMLAR VE İDARECİLER

6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu idarecilere bu konuda yetki vermemiştir. Bu durum karşısında idareci kendi inisiyatifini kullanacaktır. Yatırımcılar üzerinde tesirli olacak mıntakasındaki yatırımlara yön verecektir. İhtiyaç olan yatırımları yaptıracak, olmyanları gerçekleştirme sahasına koydurmayacaktır. İdareci yön verici, lüzum gösterici, teşvik edici ve buna göre düzenleyici ve yaptırıcı olacaktır. Bu ise insanlara tesir etmek niteliğini taşımayı icap ettirir. Taktir edersiniz ki, vatandaş arasında idareciye tam uyma anlamının değişmelere uğradığı toplumumuzda bu çok zor bir ister. Esasen yüklendiği görevlerin fazlalığı dolayisile yalnız buna eğilmenin zorluğu altında bulunan idareci için güç bir konudur da. Bunu bu durumu ile bırakmamak idareciye bu konuda müeyyide tanımak icap eder. Mevzuatta değişiklik yapmak lâzımdır. Bu konuda düşünce ve temennilerimizi şöyle sıralayabiliriz :

1 — Yatırımları tanzim eden 6086 sayılı kanunun 1 inci maddesinde oteller, pansiyonlar, gazino ve lokantalar, plajlar, kamplar, eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar, istirahat ve tedavi müesseseleri kanunun tatbikinde turizm müessesesi sayılacağını, vasıflarının tesbit edileceğini, (vasıflar talimatı ile tesbit edilmiştir) Mad. 2 ve kanundan faydalanabilmek için bir « Turizm müessesesi belgesi: alınmasının gerektiği bunun vasıflar talimatına uygun olduğunun (MERKEZ TURİZM KOMİTESİNCE) tesbiti ha ünde Bakanlıkça verileceğini zikretmiştir. Belge alabilmek için kurucunun kuracağı tesise ait plân ve projeyi keşif bedelini, istediği kredi miktarını ve teminatının nev'ini ve mahiyetini gösterir belgeleri dilekçesine ekliyerek bulunduğu yerin valisine verir. Mad. 14. vali gerekli incelemeleri, vilâyet defterdarı, bayındırlık ve sağlık müdürleri, merkez belediye fen hey'eti reisi mahallî belediye encümeni ve ticaret odasından veya köy ihtiyar heybetinden birer kişi ve turizm derneğinden seçilen mümessilden kurulu hey'ete inceletir ve en geç bir ay içinde kendi mütalâası ile birlikte Bakanlığa bildirir. Bakanlıkça müsbet karşılanırsa kredi verilir. İnşaatın kontrolünü Turizm Bakanlığı yetkilileri yapar.

Görülüyor ki. idareci bilhassa Kaymakam ilçesindeki turistik tesisin yapımına, işletilmesine iştirak edememekte ve yatırımın takip ve kontrolünden uzak kalmaktadır.

Ne yapılması lâzımdır? Şahsi kanaatimce :

Yurdumuzun turistik bölgelerinin harita üzerinden kesin hudutları tesbit edilmeli ve ilânı yapılmalıdır. Çıkarılacak kanunla tesbit (dilen bölgeler içinde :

- a) İfraz
- b) Parsellasyon
- c) İnşaat ve onarımların

İmar Kanunu ile belediyelere verildiği gibi - vah ve kaymakam ~ olan mahallî idarecilerin izin ve kontrolüne tabi tutulması gerektiğine inanıyorum. Bu yapılmazsa ve şimdiki sistemde olduğu gibi kaymakam ilçesindeki turistik tesisinin yapım ve kontrolünden uzak tutulursa en güzel turistik yerlerimiz kontrolsüz inşaat dolayısıyla perişan bir hale gelebilir.

Filhakika son yıllarda İmar ve İskân Bakanlığınca, imar kanunundaki mücavir sahalara maddesinden istifade ederek bazı şehir ve kasaba belediyelerine yakın hattâ uzak sahalara mücavir saha ilân ederek bu belediyelerin kontrolüne vermiştir. Bunun ise tatbikatından bazı zorluklar doğmaktadır. Mücavir sahaların ekserisi ya orman içinde veya arkeolojik dokunulmaz bölgeler dahilindedir. Böyle olmasa dahi, şahıs mülkiyetine girse bile kamping tesislerine ayrılmış bu sahalarda milyonlarca lira yatırımla bu kabil tesisi kuracak müteşebbis bulmak zordur.

Ayrıca kadrosuzluk ve teknik eleman azlığı dolayısıyla kendi imar hudutları içinde dahi kontrol yapamaz durumda olan belediyeler mücavir sahaların kontrolünü nasıl yapacakları düşünülmeğe değer bir konudur. Bu konuda İmar ve İskân Bakanlığınca turistik illere gönderilen bir tamim emrinde «Turistik bölgelerde gelişi güzel inşaatlardan bahsedilmekte ve bunların mahallin idarecisinin kontrolüne tabi tutmak zımında bu kabil inşaat sahiplerinin, inşaaat başlamadan evvel mahallî mülkiye âmirine müracaat etmesinin temini için idareci tarafından bu yolda alınacak kararın C. Kanununun 526 cı maddesine uygun olarak ilânı bu yolda müeyyide kazanmasının temini» istenmektedir, (y) Bunun kanunî esaslara bağlanması faydalıdır. (*)

(*) İmar ve İskân Bakanlığından gelen 1.6.1968 gün ve 7.03/253 - 5702 sayılı talimat gereğince, Belediye hudutları ve mücavir sahalardan dışında, bilhassa tarihi, turistik tabii değerlerin bulunduğu yerlerde veya çevresinde yapılacak, önemli sanayi tesisleri ve turistik yapıların bir nizama bağlanma-

2 — Turistik tesislerden olan lokanta, otel, motel, gazino gibi yerlerin sağlık ve dolayısıyla temizlik ve fiat kontrolleri belediye ekiplerince yapılmaktadır. İdare âmirlerine de bu konuda yetki verilmeli ve müeyyideler tanınmalıdır.

3 — Arkeolojik tesislerde portatif gazino ve kahvehane yapılması konusunda verilecek ruhsatlarda mahallî mülkiye âmirinin kanaati aranmalıdır.

Hülâsa olarak diyebiliriz ki, turizm yatırımlarının gerek yapımında ve gerekse bu tesislerin denetlenmesinde idarecilere geniş yetki verilmeli ve müeyyideler tanınmalıdır.

Temenni mahiyetinde yapılan kontrollerle yürütölen bugünkü durum iyi sonuçlar alınması için kafi değildir. Turizmde ileri gitmiş bütün memleketlerde esasen bu uygulanan bir sistemdir. Gayet iyi neticeler alınmaktadır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Turizmde şu iki mühim hususu asla unutmamak lâzımdır :

Birincisi ; Ahenkli bir şekilde gelişmeyi temin için turistik bir faaliyet ve bu mevzuu alâkadar eden her sahada mütecanis bir politika takip etmek,

İkincisi : Turizmin heyecanlı ve çalışkan, bunun gelişmesinde kendi payları olduğunu müdrîk, hareket etme arzu ve vasıtalarına sahip insanlara ihtiyacı vardır.

Bu açıdan göröldüğü ve ele alındığı zaman turizm, çalışma, ve yaşama zahmetine değeri çok güzel ve büyük bir maceradır.

sı, imar faaliyetlerinin düzenlenmesi bir yapı ve arazi kullanım nizamının kurulması için bu gibi tesisler yapmak isteyenlerin önceden Mülkî Amirlikten müsaade almalarının sağlanması istenmektedir.

5442 sayılı İl İdareesi Kanununun 9 ncu maddesi ile verilen yetkilerden yararlanılarak işin takibini ve ekli genelge örneğinin ilçede ilânı,

TERCÜMELER

TORONTO METROPOLİTEN İDARESİ

Çeviren :

İstemihan TALAY

Kırşehir Maiyet Memuru

Yazan:

Winston W. Crouch

Californio Üniversitesi

Siyaset Bilimi Prof.

Los Angeles

Şehir çevrelerinde dış mahallelerin oluşması ve bununla birlikte merkezi şehrin parçalanması, vergi koyucu birimlerin fazlaşması, ulaştırma, kanalizasyon, hava ve su kirlenmesi gibi sorunların çözümünde yetki bölünmelerinin görülmesi ve şehrsel yaşamının diğer

ana dertleri artık şimdileri metropoliten topluluklar kavramına giren başlıca konular olarak göze çarpmaktadır. Son yıllarda ise siyaset bilimcileri, sosyologlar, kamu mâliyesi uzmanları, kanım koyucu ve idareciler dikkatlerini ve çalışmalarını metropoliten idare sorununa bir çözüm aramaya yöneltmiş bulunmaktadırlar. Toronto şehri ise dikkate değer bir teşebbüsle, büyük bir ilgiyle izlenmesi gereken bu tür bir idare denemesine girişmiş durumdadır. Böylece Kanadanın ikinci büyük şehri olan Toronto, son yıllarda, idareler arası sürtüşme ve rekabet çıkmazını yenerek metropoliten alan üzerinde tam yetkili idareler kuran nüfus merkezleri arasında en başta gelen bir yer almış bulunmaktadır. Toronto uygulaması birçok siyasal tedbirleri öngörmekle birlikte başlıca özelliklerini mahallî idarelerle ilgili teorilere dayandırmaktadır.

Reorganizasyon düşüncesi Toronto için yeni bir şey değildi, ancak yeni, akımın başlamasıyla birlikte olaylar birbirlerini hızla kovalamaya başladılar. 20.Ocak.1953 de Ontario Belediye Meclisi Vilâyet hükûmetine bir proje sunarak Toronto Metropoliten bölge idaresinin düzenlenmesini önerdi. Başbakan L. M. Frost bu istekten etkilenerek Queen's Park a (vilâyet parlamentosunun bulunduğu yer) bir kanun teklifinin verilmesini sağladığı ve neticede 80 sayılı kanun

ortaya çıktı. (1) 15 Nisan'da ise Toronto Metropoliten Konseyi ve Metropoliten Okul İdaresi Birliği üyeleri, vilâyet ve metropoliten bölge ileri gelenlerinin de katıldıkları bir hazırlık devresinden sonra yeni metropoliten idare tam olarak 1 Ocak 1954 de uygulanmaya konuldu.

Metropoliten sorunların çözülmesinde evvelce gösterilen gayretler :

Daha önceleri, Toronto bölgesinde belediye idareleri arasındaki yetki boşluklarının ortadan kaldırılması konusunda çeşitli nitelikte ilginç teşebbüslere girişilmiştir. Toronto şehri bir süre, banliyölerinin oluşması ve bu yolla arazi katılması sonucunda genişledi. Fakat bu bütünleşme, her türlü istek ve niyetlere rağmen, 1912 de durdu. Bu durumun ise şehir yöneticilerinin daire âmirlerinin tavsiyeleriyle de desteklenen politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıktığı sanılmaktadır. Katılma teklifleri, katılma isteğinde bulunan bölgelerin tamamen imar edilmediği ve belediye hizmetlerinin kurulmadığı durumlarda, şehre külfet yüklediği gerekçesiyle geri çevriliyordu. Böylece birçok şehirler katılma yoluyla büyümenin külfetli bir iş olduğunu öğrenirken, bu arada Toronto dahil olmak üzere bazıları da, katılmanın önlenmesi halinin metropoliten idare sorunuyla uğraşmada aksaklık yarattığı gerçeğini öğreniyorlardı.

Katılmanın önlenmesiyle birlikte, küçük belediyeler yarı şehrsel toplulukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelecek bir şekilde organize edildiler. Weston köyü 1915 de kasaba oldu. Aynı şekilde 1919 da Mimico ve New Toronto da kasaba haline geldiler. Geniş bir kırsal alan teşkil eden York ve çevresi 1923 de düzenlenerek yeni bir North York yaratıldı. 1924 de East York ve Forest Hillköyü kuruldu. 1926 da Susanses köyü organize edildi. 1913 de Long Branch köyü yaratıldı. Daha çok kırsal alan idaresi amaçlarıyla kurulan York, East York, North York ve Scarborough kasabaları, bölgelerindeki gelişmeyle birlikte, polis teşkilâtı içme suyu ve kanalizasyon gibi şehrsel fonksiyonlar da yüklendiler. Belediyeler arasındaki ayrılıktan doğan mahsurlar, bir dereceye kadar, aralarında ahsettikleri mukavelelerle giderilmeye çalışılıyordu. 1915 den 1950 ye kadar geçen süre içinde, bu bölgedeki belediyeler arasında yaklaşık olarak 163 anlaşma yapıldı (2). Mimico ve Toronto ortaklaşa bir çöp imha fabrikası kurdular. Leaside ve East York halk sağlığı hizmetlerini

(1) Ontario Statüsü. 2 II. Elizabeth 73 ncü bölüm.

(2) Ontario Belediye Meclisi, Meclis'in Karar ve Teklifleri (1953) S. 20

birleştirdiler. Leaside ve Forest Hill mukaveleler yoluyla su ihtiyaçlarını komşu belediyelerden sağladılar. Toronto Ulaştırma Komisyonu da Toronto hattı üzerinde bulunan banliyö belediyeleriyle anlaşmalar yaparak onlarla taşıma kolaylıkları tanıdı.

Vilâyet tarafından kurulan iki büro kendi görev alanlarında metropoliten nitelikte bazı çalışmalar yaptılar. Bunlardan Toronto ve York Yolları Kamosyino, metropoliten önemdeki çevre yollarının seçimini ve finansmanım temin ediyordu. Bu büronun masraflarının karşılanması, banliyölerin Toronto şehrinin refahına katkıda bulunduğu, buna karşılık da Toronto'nun banliyölerdeki ana yolların yapımına yardım etmesi gerektiği görüşüne dayanmakta idi. Hem Toronto hem de York kasabası komisyonca seçilen yolların masrafını eşit şekilde paylaşmakta idiler. Ayrıca vilâyet hükümeti ve projelere ek bağışlar da yapmaktaydı. Şimdi ise Metropoliten Konsey bu ortak projede Toronto şehrinin yerine geçmiş bulunmaktadır.

Her ne kadar, belediyeler, vilâyetin onayına tabi olmakla birlikte, bölgesel kararlar almak ve gelişme hedeflerini kendileri plânlamak yetkilerine sahip iseler de, bu belediyelerin plânlarının metropoliten bir alan içinde ahenkleştirilmesi ve teşvik edilmesi gerekiyordu. İşte bu amaçla da Toronto ve York Plânlama Komisyonu kuruldu. Fakat bu komisyon görevlerinin Metropoliten Konsey'e geçmesi üzerine dağıldı.

İDARİ MODELİ ETKİLİYEN BAZI FAKTÖRLER

Toronto bölgesinin bazı coğrafi özellikleri yeni plâna uygun düşmektedir, Gerçekten, o bölgedeki en eski yerleşik topluluk olan Toronto aynı zamanda Ontario Gölü üzerindeki su yollarıyla kara yollarının birleştiği bir yerde kurulmuş bulunmaktadır. Toronto, yeni metropoliten idare ile kendisine bağlanan 12 belediye ile doğrudan doğruya ilişkili durumdadır. 13 ü bizden yeni kurulan metropoliteni meydana getirmektedir. Ayrıca bir kısım geri kalmış sahalarda İdarî sınırlar içine alınmış bulunmaktadır. Toronto, gölde en geniş cepheye sahip olmakla birlikte, bunun yanı sıra 6 belediye de köy kıyısında ya cepheye ya da geçite sahip durumdadırlar. Bölge için gerekli su ihtiyacını göl temin etmektedir. Ve son incelemeler kuyuların tamamen terk edilerek gölün esas menfa olarak kullanılmasını tavsiye edici niteliktedir. Göl aynı zamanda kanalizasyon sularının döküldüğü alanı da teşkil etmektedir. Büyük göllerde ve nehirlerde çalışan gemiler için

Toronto bir uğrak limanı olma görevini de taşımaktadır. Vilâyet ve metropoliten ana trafik yollarının doğrultusu, bölgelerin gölle konumlarından etkilenmektedir. Ana doğu - batı yolları Toronto'nun merkezine ulaşırken göle paralel bir hat çizmekte ve göl kıyısı bölgelerini ortadan kesmektedir. Şehir merkezinden dışa giden Metropoliten yol ise banliyö çevresine ve Simco gölü civarında kurulan ve Toronto Metropoliteni halkının büyük çoğunluğunun yazlık olarak kullandıkları kırsal alana doğru yöneltilmiş bulunmaktadır.

Siyasî ve İdarî yönlerden, bazı mahkemeler, cezaevleri ve Yol Komisyonu gibi birkaç ortak şehir - kasaba işbirliğinin dışında şehir, York kasabasından bağımsız bir nitelik taşımakta idi. Bununla beraber, son plân uygulanana kadar, 12 banliyö belediyesi York kasaba idaresinin birimlerini teşkil ediyorlardı. Toronto'yu çevreleyen bu 12 belediye York kasabasının diğer belediyelerinden tarımsal bir kuşakla ayrılmış bulunuyordu, Fakat bu kuşak da bazı dikkate değer gelişmeler gösteriyordu.

Kasaba idari organizasyonun ve görevlerinin kısa da olsa tanımlanması, Amerikalı okuyucuların yabancıları olmadıkları bazı sorunların da burada tartışılmasını gerektirir. Örneğin, Ontario kasaba idaresi iki kademeli bir bünyeye sahiptir. Kasaba meclisi her kasaba veya köy başkan ve başkan yardımcılarının biraraya gelmesinden oluşur. Genellikle kasaba idaresine şehirler katılmazlar. Kasaba meclisi kendi başkamin ve daire başkanlarını seçer; vergileri tâyin eder; mahkemeler kurar; hapisane açar sicil ve diğer dosyaları tutar; kamu refah ve sağlığını temine çalışır; kasaba müesseselerinin idamesi için gayret gösterir. Zabıta hizmetleri de belediyelerce temin edilmektedir. York kasabasının küçük polis kuvveti bir süre sadece mahkemelerin görevinde yardımcı olarak kullanılmıştır.

Kanada'nın ikinci büyük şehrsel yerleşme bölgesi olan Toronto Metropoliten alanı aynı zamanda. Kuzey Amerika'daki 8,10 ana Metropoliten sahalardan da birini teşkil etmektedir. Nüfus artış hızı ve eğilimi birçok büyük merkezlerdeki modele uygun bir seyir göstermektedir. 1945 den 1951'e kadar, şehir nüfusunun 681,802 den 675,754'e düşmesine mukabil, metropoliten alan nüfusunda yaklaşık olarak c/c 15 bir artış görülmüştür. (3) Küçük bir sahaya yayılmış olan ve genellikle yüksek gelir guruplarının oturduğu Forest Hill köyünde ise aynı devrede nüfus sadece 13.960 dan 15.305'e çıkmıştır,

(3) Vilâyet idaresinin 1953 de yaptığı tahminlerde metropoliten bölge için aynı eğilimi göstermektedir.

Esas nüfus artışı bölgenin merkezinde değil fakat çevresinde görülmektedir. Bu arada North York'un nüfusu üç kat, Scarborough ve Etobicoke'unkiler ise ikişer misli artmıştır. Şimdiki durumda ise, kırsal tip idare ile yönetilen 5 kasabanın nüfusu şehir kategorilerinin sahip olduğu nüfus düzeyine erişmiş bulunmaktadır. Örneğin, York, 101, 582; North York, 85,897 East York, 64,616; Scarborough, 56,292; ve Etobicoke, 53,779. Bu nüfusun büyük çoğunluğu ise Toronto'daki işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Orta Kanada vilâyetlerinde son 7 yıl içinde ortaya çıkan sınai kalkınma ve refahın olumlu etkileri de Toronto ve civarı için çok faydalı sonuçlar doğurmuştur. Gerçi Toronto uzun senelerden beri Kanada'nın önde gelen iki ticaret ve bankacılık merkezinden birini ve aynı zamanda Kanada'nın en önemli sanayi bölgesini teşkil etmekteydi. Fakat bu durum bugün için daha da gelişmiş ve artık herhangi bir turist bile kolayca fark edebileceği büyük fabrikaların hızlı bir tempo ile ve devamlı olarak yapıldığı bir düzeye ulaşmıştır. Bu yeni gelişmelerin büyük kısmı York ve Scarborough kasabaları çevresinde görülmektedir. Yeni arsalar bulma zorunluğu fabrikaların bu şekilde banliyölerde kurulması sonucunu doğurmuştur.

Bu gelişmeleri derhal yeni parsellemeler takip etmekte ve banliyölerin yayılması süreci sürüp gitmektedir. Bu durum karşısında bazı banliyöler, içme suyu, kanalizasyon ve diğer İdari hizmetleri sağlayamadıkları gerekçesiyle yeni sahaların parsellenecek satılmasını yasaklamak yoluna gitmişlerdir. Şimdi en az bir banliyö yaz aylarında su sıkıntısı çekmektedir. Bütün bu durumlara rağmen, belediye idareleri günlük hizmetlerin karşılanmasında şayanı hayret bir başarı göstermişlerdir. Bu arada Ontario Belediye Meclisi de, biraz sübjektif kriterlere dayanmakla birlikte, yüksek bir başarı seviyesinin idame ettirildiğini tesbit etmiştir.

Bu arada şehrin yeniden imarı gibi sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bu durumda merkez bölgenin yeniden kısım kısım, imarı yoluna gidilmiştir. Ama halâ tam ümit verici bir düzeye erişilememiştir. Son yıllarda inşa edilen metronun yayaların ev ve iş yerleri arasındaki gidiş gelişlerini hızlandırmak bakımından büyük faydalar sağlayacağı aşîkârdır. Ayrıca ana yollarda, otomatik trafik araçları yerleştirmek amacıyla kavşaklar yapılmaktadır. Şehri bir baştan diğer başa kesen caddeler halâ Toronto'nun en önemli ihtiyacı olmakta devam etmektedir. Gerçekten, Niagara ve Hamilton'dan Toronto metropolitenine. Kraliçe Elisabeth caddesinden büyük bir sür'atle akabilen trafik, met-

ropoldeki yolların keşmekeşliği yüzünden çalışamaz duruma gelmektedir. Şehirde çalışan işçilerin arabalarını yollarda park yapmama sorunları ise bir ihtilâf konusu olmakla devam etmektedir. Şehrin, bütün bölge için bir merkez niteliğini taşıması ve en az içinde barındırdığı halk kadar metropoliten alan halkının da ihtiyaçlarını göz önünde tutması zorunluğu bu anlaşmazlığın temel nedenini teşkil etmektedir.

METROPOLİTEN İDARE KONUSUNDA TEŞEBBÜSLER

İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte Metropolitene idare sorunlarına karşı ilgi yeniden canlandı. 1948 de bir toplantı yapan Toronto Belediye Başkanı ve diğer komşu belediye temsilcileri, mahallî olaylara ilgi duyan şehirlielerin meydana getirdiği Şehir Danışma Konseyinden İdarî örgütün ve hizmetlerin nasıl geliştirilebileceğini incelemelerini ve tekliflerde bulunmalarını istediler. Hemen o sıralarda, şehir konseyi de aynı örgüte baş vurarak vilâyetle belediye arasındaki malî ilişkilerin incelenmesini diledi. (4)

1946 da ise Mimico Ontario Belediye Meclisine, hizmetlerinin ortak bir şekilde idare edileceği bir bölgenin tesbit edilmesini teklif etti.; fakat bununla ilgili gelişmelerden 1950 yılına kadar bir haber çıkmadı. O yıllarda metropolitene örgütlenme ile ilişkili birçok gelişmeler oldu. Şehir Danışma Konseyi çeşitli çözüm yolları teklif eden raporunu açıkladı. (5) Toronto ve York Plânlama Komisyonu da 8 büyük belediyenin birleştirilmesini öngören bir öneride bulundu. Vilâyet Başbakanı bu gelişmeler karşısında örgütlenme ile ilgili çeşitli sorunların tartışılması amacıyla şehrin ve ona bağlı 12 banliyônün temsilcilerini bir toplantıya davet etti. Long Branch kasabası Ontario Belediye Meclisine, 4 belediyenin birleştirilmesi hususunda bir plân teklif etti. Toronto şehri daha da ileri giderek metropolitene alanın büyük bir kısmının kaynaştırılmasını önerdi.

Ontario Belediye Meclisi, üyeleri vilâyet tarafından atanan ve çeşitli belediye sorunlarıyla ilgili dilek ve temennilerin dinlendiği ve karara bağlandığı bir İdarî kurul niteliğini taşır. Belediye hudutları-

(4) Belediye Mâliyesi; Toronto Sivil Danışma Konseyi'nin Hazırladığı rapor. (Toronto Üniversitesi Yayınları 1950)

(5) Metropolitene Sorunlar Komitesi Raporu, 1 ve 2 nci Bölümler (Toronto Sivil Danışma Konseyi 1950) mimeo

nın değiştirilmesi, bir köyün bir kasabadan alınıp diğer birine veya bir kasabanın bir şehirden alınıp başka bir şehre bağlanması gibi uyumsuzluklar meclise takdim edilmek zorundadır. Böyle durumlarda, belediyeler mevzuatı nihaî kabulden önce kurul önünde bir duruşmayı emretmektedir. Bunun yanı sıra, belediye borçlanmalarının kurul tarafından tasdik edilmesi gerekmektedir. Bu kurulun, yetkileri vilâyet kanunlarınca sıkı bir şekilde tayin edilmiştir. Görevleri resmî bir nitelik taşır ve verdiği kararlar aleyhine mahkemelere başvurulabilir. Kurul üyeleri inceleme maksadıyla her zaman için dosyaları, delilleri ve ilgili evrakları görebilirler.

Toronto ve Mimico'nun istekleri aynı sorunla ilgili olmaları ve benzer nitelikler taşımaları nedeniyle birlikte ele alındılar. Mimico, bu toplantıda, 1946 da yapmış olduğu tekliften Toronto lehine feragat ettiğini bildirdi. Ancak, kurulun Toronto plânını şayanı kabul görmemesi halinde geçerli olmak üzere, ve kendisine komşu bazı belediyelerle sınırlı bir görevsel birleşmeyi öngören yeni bir teklif teklif hazırlayarak kurula sundu. Burada şöyle bir durum ortaya çıktı. Madem ki Toronto plânı mevcut 13 belediyeyi ortadan kaldırıp yerine yeni ve kapsayıcı bir örgüt kurulmasını istemektedir, o halde kurul gerçekte Toronto'nun davacı olduğu bir meseleyle karşı karşıya bulunmaktadır, Toronto ve York Yolları Komisyonu ve

Metropolitan Plânlama Komisyonu bu bir anlamda savunucu taraf mevkiinde kalmaktaydılar; çünkü teklif doğrudan doğruya bunların varlığını tehdit ediyordu. Bundan dolayı Kurul, Toronto şehrinden şu aşağıdaki maddelerin isbat edilmesini istedi :

- a. Şimdiki belediye idareleri yetersizdir,
- b. Birleşme en uygun çözüm şeklidir,

Bu tip işlemlerin tarafsız bir kurul önünde görülmesinin en büyük avantajı ilgili idareleri kapsamlı bilgiler ve deliller hazırlamaya sevk etmesidir. Gerçekten, bütün taraflar, bu durumda, kendi tezlerinin kabul edilmesi için ellerindeki bütün imkânlarla görüşlerini savunma çareleri arayıp bulmaya çalışacaklardır. Ayrıca geçerli verilerin toplanmasında çalışan araştırmacıların hiç birinin sadece mükemmelliğine veya kabiliyetine iltifat edilmeyecektir. Her zaman için bütün görüşler ve teklifler analiz edilebilecek ve gerekirse geri çevrilebilecektir. Yalnız bu usulün bir de aksayan yönü vardır. O da kurulun, sadece, kendisine sunulan durum hakkında red veya kabul şeklinde bir karar verilebilmesidir. Bunun dışında, kurulun, bir

araştırma, veya tarafların önerilerini bağdaştırıcı veya tamamen red edici nitelikte plânlar yapabilme yetkisi yoktur.

Belediye Meclisi önünde yapılan uzun ve ayrıntılı savunmalar, fasılalarla birlikte, bir yıl kadar devam etti. Bu zaman içinde 85 tanık dinlendi ve 300 e yakın delil ileri sürüldü. Kurul konuyu gündemine 7 Haziran 1951 de almıştı, fakat kararını ancak 20 Ocak 1953 de ilân edebildi.

Kurulun vardığı sonuç birçoklarında sürpriz tesiri yaptı. Bazıları ise kurulu, yetkilerini aşmak ve kötüye kullanmakla, itham etti. Kumlun kararı, şimdiki mahallî idareler sisteminin metropol için kifayetsiz olduğu ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiği yolundaki görüşün, Toronto tarafından başarıyla savunulduğunu kabul ediyordu. Ancak birleşme ile ilgili tez ikna edici bulunmamıştı. Bundan dolayı Toronto'nun müracaatı reddedildi. Bununla beraber, kurul ileri sürülen delillerden ikna, olarak, metropoliten idare ile ilgili bir rapor hazırlayacağını beyan etti. Nitekim kısa bir süre sonra bu rapor vilâyet hükûmetine ve onun Başbakanına sunuldu. Bilindiği üzere, kurulun görüşlerini belediyelere kabul ettirmek konusunda emredici bir yetkisi yoktu. Teklifin yürürlüğe girebilmesi için kanun gerekmekteydi.

Kurulun Toronto teklifini reddederken görüşlerini dayandırdığı deliller ilginç olduğu kadar, bu yarara göre, inandırıcıdır da, Şöyle ki, örneğin, kurul birleşmeyi reddederken bunun aşırı derecede karışıklıklar yaratacağını ileri sürüyordu. Gerçekten, sistem ve usullerin değiştirilmesi, belediye araçlarının, işçilerin, malların ve benzeri şeylerin devirlerinin yapılabilmesi oldukça uzun bir zamana ihtiyaç gösteriyordu. Ayrıca şimdiye kadar çeşitli belediyelerin değişik yöntem ve standartlar uygulaya gelmesi de, bu üç birimin kolayca kaynaştırılmasını engelleyen bir faktör olarak ortaya çıkıyordu. Bütün birimleri derhal en üstün standartlara ulaştırmaya çabalamak ise pahalı kaçacaktı.

Birleşmeyi reddetmenin bir diğer nedeni de mahallî idarelerin temelinde yatan prensiplere dayanıyordu. Milyonun üzerinde bir nüfusu barındıran ve 13 idare tarafından yönetilen bir bölgenin birleştirilmesi demek aynı zamanda yersel ilişkilerin ve kurulu haberleşme kanallarının da tamamen ortadan kaldırılmasına yol açacaktı. Ayrıca Toronto teklifi birleştirilmiş metropoliten belediyeleri yönetmek amacıyla seçimle gelen tek bir heyeti öngörüyordu. Böyle bir durumda, yersel siyasal kuruluşların bir kenara itilmesi veya

metropoliten seçmen kütlesi içinde kaybolup gitmesi her zaman söz konusu olacaktı. Bir diğer dezavantaj da birleşmenin savunuculuğunu yapanların halkın değer yargılarına çok az dikkat göstermeleri idi. Gerçekte vatandaşların desteğinin sağlanması ve bunun hedefe ulaşmada bir araç olarak kullanılması gerekirdi. Şimdiye kadar ki uygulamalarda eyaletin ve vesayet müessesesinin baskısından kurtulabilmek amacıyla, vatandaşa hitap etmiyen ona umacı gibi gelen muazzam mahalli idare birimleri yaratılmıştı. Bugün de birleşme bazı sorunları ortadan kaldırırken maalesef yenilerini de beraberinde getirmektedir. Belediye Meclisi red sebeplerini ayrıntılı olarak belirtmemekle birlikte, bir neden olarak da tek bir seçilmiş heyetin bu kadar geniş bir seçim çevresini gerekli şekilde temsil edemeyeceği görüşünü belirtmişti. Böyle bir değişikliğin hemen uygulanmasının kötü sonuçlar yaratabileceğini ileri sürmüştü.

İki Kademeli İdare Şekli

Kurul tarafından teklif edilen ve bazı değişikliklerle Ontario Parlamentosu tarafından kabul edilen plân bir çeşit federasyonu öngörüyordu. Toronto şehri ve 12 banliyö belediyesi yeni kurulan 25 üyeli Metropoliten Konsey'in yönetimi altına almıyordu. Bu üyelerden 12 si, 1 Belediye Başkanı, 2 murakıp ve 9 semtin her birinden Şehir Meclisi için seçilmiş bir üye almak üzere, şehri temsil ediyorlardı. (6) 12 banliyö belediyesini ise bunların meclis bakanları temsil etmekteydi. 1953 ve 54 yıllarında Metropliten Konseyin başkamin vilâyet Hükümeti atıyordu. Bu tarihten sonra ise, başkan konsey üyeleri tarafından seçilecekti. Şehir ve banliyöler Metropoliten Belediye'nin birimleri haline getirildiler. Metropoliten Konsey ise mevcut mahallî idareler tabakası üzerine yerleştirildi.

Eyalet Hükümetince ilk iki yıl için Başkanlığa atanan kişi mahallî idareler alanında geniş bir tecrübeye sahip bulunuyordu. Toronto'lu bir avukat olan Forest Hill sakinlerinden Frederick G. Gardiner, köyünün meclis başkanlığında ve York kasaba meclisinde çalışmalarda bulunmuştu. Metropoliten Konsey Başkanlığına atandığı sırada Toronto ve York Plânlama Komisyonu'nun başında bulunuyordu.

(6) Şehir Meclisini her semt iki üye seçmektedir. Bu üyelerden en çok oy alan birisiyle gene en çok oy alan iki murakıp aynı zamanda Metropoliten Konseyde de görev almaktadırlar. Bütün belediye memurları bir yıl için seçilmektedir.

Yeni Konsey'e belediyelerden, su, idare ve depolama işlerini devralma yetkisi verildi. Yalnız su dağıtım ve perakende satışı belediyelere bırakıldı ve sadece toptan satış yetkisi Konsey'e geçti. Konsey'e kanalizasyon idaresiyle uğraşma ve bütün alanı kapsayacak bir kanalizasyon sisteminin planlanması görevi de verildi. Yalnız burada da Konsey, ana boşaltma kanallarının sorunlarını yüklenebilecek, buna karşılık belediyeler yersel sistemlerden sorumlu olmakta devam edeceklerdi. Kurul, vilâyetin kabulüne bağlı olan, metropoliten yol sistemleri kurabilecekti. Bölge içinde kalan kasaba yolları Konseye devrediliyordu. Konsey ayrıca, ana trafik hatları ve geniş yollarla ilgili teklifleri de değerlendirecekti.

Sağlık ve Sosyal hizmetler dalında Metropoliten Konsey'in statüsü Ontario Kanunu hükümlerine göre işleyen bir şehrin statüsüne benzer bir nitelik taşıyordu. Konsey, yoksulların hastahanelerde bakımı, devlet hastahane ve sanatoryumlarının yapımı ve işletilmesi için bağışlarda bulunmak gibi görevler yüklenmişti. Toronto şehri tarafından yönetilen düşkünler yurtları Konsey'in idaresine geçecekti. York kasabasındaki düşkünler yurdunda barınan Metropoliten bölge sakinlerinin masrafları ise kasabaya. konsey tarafından ödenecekti. Aynı zamanda terk edilmiş çocukların bakımı da konsey'e verilmişti. Belediyeler ise halk sağlığı ile ilgili görevlerinin birçoğunu muhafaza edeceklerdi.

Reorganizasyon statüsü Konsey'e belediyelerdi ve York kasaba sının da faydalanabileceği bir mahkeme ve cezaevi kurmasını emrediyordu. Fakat York bu binaların yapım ve bakımına ve tutukluların giderlerine katılacaktı. Şehir hapisaneleri de Metropoliten Konsey'e devrediliyordu. Ayrıca çocuk mahkemeleri de Konsey'in yetkisine veriliyordu.

Konsey aynı zamanda ucuz konut yapımı ve imarı işleri gibi görevler de yüklenmişti. Bu görevleri belediyelerde yapabilecekti. Çünkü bunlar hem metropoliten niteliği olan hem de belediyeleri ilgilendiren konular olarak kabul ediliyordu. Ayrıca statü vilâyet Plânlama ve Kalkınma Bakanlığına Metropoliten bölgeyi ve diğer bazı belediyeleri de kapsayacak bir sahanın plânlama alanı olarak tâyin edilmesini emrediyordu. Metropoliten Plânlama Kurulu ise arsa kullanımı, haberleşme araçları, temizlik, yeşil kuşaklar veya parklar, kamu ulaşımı gibi sorunlarla ilgili amir plânlar hazırlayacaktı. Bu kurulun teklifleri Metropoliten Konsey tarafından kabul edilip Vilâyet bakanlığınca da onaylanınca ortaya Metropoliten plan-

lar çıkmaktaydı. Diğer belediyeler hazırlayacakları plânları, bu plânla bağdaştırmak zorundaydılar. Konsey hem metropoliten alan ve hem de York ve Peel belediyeleri içinde bulunan parkları, oyun sahalarını, bulvar ve yolları yönetimi altına alabilecekti.

Konsey nerede bir parkı, kanalizasyonu su işini veya diğer tesisleri iktisap ederse, bu durumda belediyelere bir tazminat vermeyecek fakat o idarenin projeyi finanse ederken yaptığı borçlanmaların faiz ve geri kalan kısımlarını ödeyecekti. Bu yolla hem belediyelerin yaptıkları işlerden faydalanmaları sağlanırken hem de bakım masrafları ve borçlanma gibi yüklerden kurtulmaları sağlanmaktadır. Metropoliten Konsey tarafından girişilecek yeni projeler ise metropoliten gelirlerle finanse edilecekti.

Yeni düzenlemede ulaşım metropoliteni bir sorumluluk olarak kabul edilmektedir. 1920 de kurulmuş olan Ulaştırma Komisyonu'nun yetkileri genişletilmekte, idare kurulu ise büyütülmektedir. Deniz ulaştırması ve taksi işletmeciliği dışında bölgenin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelen her türlü ulaşım için komisyona yetki tanınmakta ve bölgedeki bütün kamu ulaşımının düzenlenmesi kendisine verilmektedir. Komisyon çeşitli ulaşım sistemlerinin geri kalan borç ve faizlerini Metropoliten Konsey ödeyecektir. Toronto Ulaştırma Komisyonu şehrsel bir örgüt olarak görev yaparken üç kişilik bağımsız bir grup tarafından yönetiliyordu. Bu kurulun sayısı, şimdi en az birinin banliyö sakinlerinden olması şartıyla, 5 kişiye çıkarılmış bulunmaktadır. İlerde bu üyeler. Metropoliten Konsey tarafından 5 yıllık devreler için atanacaktır. Belediyeler federasyonu kararıyla okul birimlerinde de bir reorganizasyona gidildi. North York ve Scarborough kasabalarının her birinde Okul İdare Birlikleri kuruldu, ayrıca buralarda çeşitli okulların yetkileri bir araya toplandı. Diğer belediyeler zaten eskiden beri okul idare birliklerine sahiptirler. (7) Yeni düzenlemeyle, Metropoliten Konsey'e benzer nitelikler taşıyan Okul İdare Birlikleri teşkil edildi. Belediyeler gene okul idare birliklerine sahip olacaklardı fakat Metropoliten Okul İdare Birliği bu kuruluşların giderlerini her ay karşılayacaktı. Metropoliten Okul İdare Birliği, okul ihtiyaçlarının standartlarını tespit edecek ve yerel kuruluşlara araçlarla ilgili tekliflerini değerlendirecekti. Okul İdare Birliği metropoliten bölge okulları için yıllık bir bütçe hazırlayacak ve bu bütçe içinde yalnız bakım giderleri değil fakat cari gelir-

(7) Göl kıyısındaki belediyeler Gölkıyısı Bölgesi Okul İdare Birliği adlı birleşik bir örgüte sahiptirler.

lerle karşılanmak kaydıyla devamlı gelişmeler için gerekli tahminlerde de bulunacaktı. Eğer bu yatırımlar için gerekli para borçlanma yoluyla sağlanacak olursa, o zaman Metropolitan Okul İdare Birliği görüşlerini yersel okul birliklerinin tekliflerine dayandıracaktı. Okul için borçlanma teklifleri aynı zamanda bu tekliflerin Metropolitan Konsey ve Ontario Belediye Meclisi tarafından da tasdiki işlemine tabidi. Eğer Konsey bu borçlanma isteğini red ederse, o zaman okul yöneticileri bu kararın bozulması için Vilâyet Hükûmetine başvurabilirler.. Böylece, görüldüğü gibi, okulların işleyişi mahalli bir görev olarak kalmakta, fakat plânlama, yapı ve borçlanma gibi sorunlar metropoliten otoritenin gözetim ve denetimine tabi bulunmaktadır. Sen söz ise Eyalet Hükûmetine aittir.

Toronto Katoliklerinin menfaati için ve büyük ölçüde onların yardımıyla yürütülen «ayrı» öğretim sistemi daha önceden, sınırlı bir metropoliten birliğe kavuşturulmuştu. Metropolitan Okul İdare Birliğinin kurulduğu sıralarda, farklı bir statü içinde Toronto ve Banliyöler Ayrı öğretim yapan okullar idaresi de düzenlenmişti

Yukarıdaki paragrafların da ortaya koyduğu gibi, bazı metropoliten özellik taşıyan programların giderleri artık belediyeler tarafından değil, Metropolitan Konsey tarafından karşılanmaktadır. Böylece Konsey, Metropolitan bölge içinde yapılacak sermaye harcamalarının geçeceği koordinatör bir makam haline gelmektedir. Ayrıca belediyelerin proje finansmanı için yapacakları ve Konseyce onaylanan borçlanmalardan Konsey ve Belediyeler birlikte sorumlu olacaklardır. Konsey cari harcamaları ve borç ödeme durumlarını içine alan yıllık bütçeler hazırlayacaktır. Gelirler ise 13 belediyenin her birine mecburî olarak toplamaları gereken miktarın tesbit edilip, bunların bu parayı toplayıp Konsey kasasına yatırımlarından doğmaktadır. Ayrı öğretim sistemlerinin varlığı ve bu okulların finansmanın çeşitli guruplarca sağlanması, okullarla, ilgili vergilerin değişik vergi sistemlerine bağlanmasına yol açmıştır. Metropolitan idare vergileri emlak üzerinden aldığı için vergi tarhi yetkisi de Konsey'e verilmiştir. Nitekim 31 Aralık 1953 de bu yetki fiilen Konsey'e geçti. Zaten Vilâyet Hükûmeti 1951 de kurduğu Büyük Toronto Vergilendirme İdaresiyle bu yetki devrinin sağlanması yollarını daha önceden hazırlamış bulunuyordu. Bu idare 1953 yılı içinde çeşitli bölge belediyelerinde yaptığı vergilendirme çalışmalarıyla farklı uygulamalar arasında nisbi bir eşitlik sağlamıştı. Daha önceleri değişik belediyeler tarafından kullanılan usuller birlik ve benzerlikten yoksun buluyordu.

Yeni Konsey'in Başlangıçtaki Gayretleri

Statü Metropoliten Konsey'e kendisine geçen hizmet dallarında, bütün belediye memur ve müstahdemlerine iş imkânları sağlamasını emrediyordu. Aynı zamanda emeklilik ve hastalık gibi durumları da kapsayan bir personel rejimi uygulanması öngörülmüştü. Konsey bütün memur ve müstahdemleri uygun bulacağı yerlerde çalıştırabilecekti. Daha uygulamanın ilk aylarından itibaren, belediyelerde çalışanların çoğunluğu, çalışma şartlarının küçük mahallî idarelerden daha iyi olması ve büyük kuruluşların avantajım taşıması nedenleriyle yeni kuruluşa transfer etmek konusunda olumlu tepkiler gösterdiler. Diğer birçok yerlerdeki metropoliten idare düzenlemelerinde büyük bir engel olarak ortaya çıkan belediye personelinin muhalefeti Toronto'da pek görülmedi. Hiç olmazsa bir karışıklık ortaya çıkmadı. 1 Ocak 1954 de ise Konsey 1500 kadar personele sahip bulunuyordu.

Konsey'in yemin merasiminden hemen sonra üst kademe yöneticilerinin seçimine geçildi. Teklif edilen ücretler oldukça yükseldi. Ayrıca, yeni işin cazibesi de buna katılınca değerli mahallî idare yöneticilerinin toplanabilmesi mümkün oldu. Yalnız, bu yöneticilerin bazılarının eskiden şehir dairelerinde başkan oldukları sorunu banliyö politikacılarının hücumuna sebep oldu. Fakat genel olarak, liyâkat ilkesinden fedakârlık yapmadan mümkün mertebe şehir - banliyö tem silinde bir denge kurulmaya çalışıldı ve bunda başarı da sağlandı.

Konsey daimi nitelikte dört komite kurarak, bunların güdülecek politika esaslarını incelemelerini ve yollar, parklar ve plânlama, konut ve sağlık ve işletmeler konusunda kendisine teklifler sunmasını istedi. Bu komitelere seçilecek başkanlar sorunu yeniden şehir - banliyö rekabetini alevlendirdi. Neticede işletme ve yollar komitelerinin başına şehirliler, diğer iki komite başkanlığına da banliyö temsilcileri getirildiler. Uygulayıcı bir kuruluş olarak da yürütücü bir komite tâyin edildi. Başlangıç devresinde bu komitenin üyeleri Konsey başkam, Toronto Belediye başkanı ve murakıby, Forest Hill köy meclisi başkanı ile York meclis başkanlarından oluşuyordu. Kısa zamanda bu gurubun yetkileri üzerinde bir anlaşmazlık ortaya çıktı.

Kabul edilen ilk kurala göre, bu komite tarafından ileri sürülecek mali tekliflerin azaltılması veya reddedilmesi için Konsey'in 2/3 çoğunluğu öngörülyordu. Fakat hemen sonra yapılan değişiklikle gerekli oy sayısı adi çoğunluğa indirildi. Yalnız komitenin öngördüğü mali önerilerin artırılması için 2/3 oy çoğunluğu gerekiyordu.

Belediyeler arasında bazan çekememezlikler görülyordu. Buru rağmen, şehir temsilcileriyle banliyö temsilcilerinin karşılıklı bu bloklaşmaya gittikleri, devamlı olarak çatıştıkları ileri sürülemez Bir defasında Forest Hill köyünün yeni örgütle çok sayıda yüksel mevki işgal ettiğinden yakınılyordu. Çünkü bu köy sakinlerinden üçü idarenin en üst kademelerinde bulunuyorlardı. Gardiner, Konsey Baş kanı; Long, Okul İdare Birliği başkanı; Charles Brick ise yürütücü komite üyesi idi. Konsey'in ilk toplantısından evvel Belediye Başkan Lamport'un şehir temsilcileriyle toplantı yaptığı söylentisi ortay? atıldı. Bu ise banliyö liderlerinin kızgın hücumlarına sebep oldu. Aylar sonra, bu defa da banliyö temsilcilerinin kendi aralarında giz! toplantılar yaptıkları ileri sürüldü. Buna verilen cevapta ise banliyö temsilcilerinin Metropoliten Konsey'le ilgili sorunları değil fakat mahallî olayları görüştükleri belirtildi. Bütün bunlara rağmen Konsey çalışmaları güzel bir şekilde ilerlemeye devam etti.

Plânın Değerlendirilmesi

Metropoliten idareyle ilgili bütün düzenlenmelerin söz konusu bölgenin ihtiyaçlarına uygun olması gerekir. Toronto uygulaması da kendine özgü veya Kanada'nın mahallî idare sistemine uyan baz özellikler taşır. Bu arada, diğer metropoliten toplulukların da dere alabileceği yönleri de vardır. Fakat gene de bu genel özelliklerin, için de yer aldıkları ortamla birlikte değerlendirilmeleri yerinde olur.

Tenkitler

1 — Herşeyden önce, Metropoliten Konsey'in yetki çevresi olarak saptanan alan yakın bir gelecekte Toronto ile ekonomik ve sos yal ilişkiler kurması muhtemel olan bölgeyle istenilen şekildi' uyuşmamaktadır. Örneğin, birleştirilen belediyelerin tamamının Yort sınırları içinde olmasına rağmen, Pel kasabasının bazı kısımları da Toronto'ya bağlanmış bulunmaktadır. Metropoliten örgütün plânla- gücünde görülen bu çıkar birliğe maalesef diğer fonksiyonlarda sür/ konusu olmamaktadır. Her ne kadar birliğe yeni belediyelerin katılmasını sağlamak amacıyla kanunda değişiklikler yapılabileceği görüşü ileri sürülse de, 1953 de kurulan düzenin bunu engelleyeceği açıktır. Çünkü Metropoliten Konsey'de şehir - banliyö temsili çok hassas bir şekilde dengelendirilebilmiştir ve bu denge yeni banliyölerin temsiliini zorlaştıracı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

2 — Nüfusun Metropoliten Konsey’de temsili tamamen dengesizdir. Şehir nüfusu bütün bölgenin nüfusunun yarısından biraz fazla olduğu halde Konsey’de yarıdan daha az bir şekilde temsil edilmektedir. Ayrıca, her banliyö, diğerleriyle eşit oranda, temsiliye sahiptir. Halbuki, örneğin, North York’un nüfusu 85.000; Swansea’nin ise sadece 8.000 dir. Toronto şehrinin her semtinin Metropoliten Konsey’de bir temsilcisi vardır. Fakat bunların her birinin North York veya Scarbrough kadar nüfusa sahip oldukları ileri sürülemez.

Şimdiki eğiliminin yani banliyö nüfusu artarken şehir nüfusunun azalması sürecinin devam etmesi halinde, bu plânın 10 yıl sonraki görünümü ne olacak? Eskimiş bir kasaba projesi gibi mi değerlendirilecek ?

3 — Metropoliten Konsey’e verilen görevler ayrıntılı olarak tek tek sıralanmıştır. Fakat bu sayılanlar arasında metropoliten önemdeki görevlerin hepsinin bulunduğu iddia edilemez. Saptanan görevler içinde baş sıraları kamu işletmeleri ve sermaye harcamalarıyla ilgili olanlar işgal etmektedir. Örneğin, sağlık hizmetleri büyük ölçüde belediyelerin yetkisine bırakılmıştır. Ayrıca, bu hizmetlerin metropoliten bölge çapında plânlanıp, rasyonel bir birliğe kavuşturulması yolunda herhangi bir belirtiye de rastlanılmamaktadır. Zabıta hizmetleri ise, Londra ve New Yorkda’ da olduğu gibi, metropoliten bir çerçevede birleştirilmesi gereken görevlerden biridir. Fakat birçok metropoliten bölgede, aynı bölge içinde değişik yetkilerle donanmış polisi hizmetlerinin varlığı, aksaklıklara ve şikâyetlere yol açmaktadır. Bu durumu Toronto içinde de söz konusudur. Örneğin, bir yabancı Torontolulara, «Ey Toronto’lular, bölgeniz için birleştirilmiş bir polis hizmetinin gerekli olduğu sorununu savunacak bir Cicero, bir Vernon veya bir Emoryvilleniz yok mu?» diye sorsa, bence bu gayet yerinde bir soru olurdu.

4 — Kuruluşunun üst makamları durumunda bulunan Ontario Belediye Meclisi ve Vilâyet Hükümeti hizmetler için yapılacak borçlanmalar üzerinde daha sıkı kontroller getirme çabasına düştüler. Belediyelerin 1920 lerdeki müsrif tutumundan edinilen tecrübe vilâyetleri mahallî idarelere malî konularda sıkı tedbirler uygulamaya sevk etmişti. Bu durum karşısında, Ontario Belediye Meclisinin de Toronto teklifinde belirttiği gibi, Ontario Belediyeleri 1935 lerde sermaye yatırımlarını plânlama ve borçlanma, özgülüklerini yitirmiş vazî-

yette idiler. (8) Bu yukarda anlatılan gelişmeyi de, geleneksel yönde atılmış bir adım olarak değerlendirmek gerekir.

5 — Okul ve belediyelerin borçlanma isteklerinin tabi tutulduğu idari tetkiklerin fazlalığı zaman alıcı bir durum yaratmaktadır. Burada. şöyle bir soru akla gelmektedir. Eskiden belediye meclisinde yapılan çeşitli cambazlıklar yoksa şimdi bir basamak yukarı çıkılarak Metropoliten Konsey de mi oynanacak? Gerçekten, bir banliyö temsilcisinin, mahallince ihtiyaç duyulan projelerin işletmeler komitesi Konsey tarafından lütfen tasdik edilmesi için çeşitli oyunlara girmesi mi gerekecektir? Daha şimdiden tetkik sürecinin uzunluğundan şikâyet esen Scarborough meclis başkanı, bu durumun belediye inisiyatifini ortadan kaldırdığına işaret etmektedir. Şüphesiz ki uygulamanın çok yeni olduğu şu günlerde onu bu açıdan tenkit etmek çok erken olacaktır. Dileyelim ki tetkik süresi belediyelerin inisiyatifini orta dan kaldırmadan, metropoliten önemdeki ihtiyaçların tesbit ve teşvikini sağlayabilsin. Çünkü her iki soru da çok önemlidir.

6.— Yeni düzenleme, küçük ve daha verimsiz koşullarla çalışan idare birimlerinin geliştirilmesi için herhangi bir tedbir getirmemektedir. Yalnız su ve kanalizasyon işlemlerinde Metropoliten Konsey'e standartlar tesbit etme ve belediyeleri bu standartlara uymasını sağlama yetkileri verilmiştir. Bu yolla metropoliten idarenin bazı lokal yetersizliklerden olumsuz yönde etkilenmesi önlenmeye çalışılmıştır. Kıymet, takdiri ve vergi tarhı işlemleri, Metropoliten Konsey'in malî çabalarına bir engel teşkil etmesinler diye mahallî birimlerin yetkisinden tamamen alınmış durumdadır. Metropoliten Konsey, belediyeleri bazı yükümlülüklerden kurtarır ve bu yükümlülüklerin giderlerini metropolün daha güçlü olan malî bünyesine aktarırsa, bu durumda, bazı belediyelere yersel düzeyde bulunan hizmetleri daha iyi yürütebilme fırsatını da vermiş olur. Ama ne var ki. plân da böyle bir sonuca ulaşmayı öngören garantiler mevcut değil.

7 — Bazılarına göre plân, mahallî yetkililerle bir çatışmaya girmeden yeni bir idare kademesi kurmak gibi bir çabanın özümüdür. Bundan dolayı hem Metropoliten Konsey'in ve hem de belediyelerin yetki sahasına giren konularda eleman ve araçlar yönünden ikileşmeler görülmektedir. Tam anlamıyla metropoliten faaliyet dalına giren iki görev Ulaştırma ve vergilendirme görevleridir. Bunların dışında kalanların hepsi karışiktır.

8 — Bir güçlükte muhtemelen Toronto belediyelerindeki memurların 1 yıllığına seçilmelerinden doğabilir. Çünkü, bunun sonucunda, Metropoliten Konsey'in üyeleri de her yıl yenilenmektedir. Her ne kadar belediye memurlarının yeniden birkaç devre için seçilmesi söz konusu ise, de, bu sistem her yıl konseyde ehemmiyetli miktarda bir değişiklik meydana getirmekte, böylece istikrarlı bir politikanın sağlanmasını güçleştirmektedir. Devreleri iki veya üç seneye çıkarmak için çeşitli teklifler ileri sürülmüştür. Her belediyenin seçmenleri, mevcut kanunun hükümleri çerçevesinde, yersel memurların seçim sürelerini tayine yönelen bir teklifi oylayarak, bu sürenin uzunluğunu tesbit edebilirler.

9 — Metropoliten düzenlemeler genellikle banliyölerden koparılan kırsal idareler için büyük sorunlar yaratırlar. Örneğin, şimdi, York kasabası çok küçülmüş bir durumdadır. Birçok önemli gelirlerinden ve Toronto banliyölerinin nüfusundan mahrum olmuş bulunmaktadır. Her ne kadar Metropoliten Konsey, York'dan devralınan işlerin 200.000 dolar tutan borç ve faizlerini ödemeyi taahhüt etmişse de, York yetkilileri büyük bir malî açıkla karşı karşıya bulunduklarını belirtmişlerdir. Neticede York'un vergi oranlarında aşırı yükselmeler olmuştur. Banliyölerin kendisinden alınmasıyla karşılaştığı bu malî krizi yenebilmek için York, vilâyetten yardım istemek zorunda kalmıştır. Ancak bu yaranın sarılmasından sonradır ki vilâyet, bir bütün olarak, Toronto idaresine gerekli yardımı yapabilecekti.

Olumlu Düşünceler

1. Vilâyet İdarî heyetinin sade tavsiye edici makam olarak kalmama isteğiyle, metropoliten idareyi yaratabilecek kanunî ve siyasal yetkilere sahip vilâyet hükûmetinin ortak çalışmaları, bu gelişmenin temelinde yatan ana nedeni teşkil ederler. Ontario Belediye Meclisi diğer yerlerdeki metropoliten idarelerini yakından izleyecek bir fırsata sahip olmadığını, bu imkâna sie oturumlar sırasında öne sürülen delil ve görüşler yoluyla kavuştuğunu açıkça belirtmiştir.

Şüphesiz, o zamanki vilâyet hükûmetinin yasama meclisinde büyük bir çoğunluğa sahip olması da idare kurulunun tavsiyelerinin kısa, sürede kanunlaştırılmasında önemli, bir rol oynadı. Toronto şehrinin yaşama meclisindeki temsilcileri tasarımı desteklediler. Fa-

kat bölgenin belediye memurları arasında çeşitli nedenlerle bölünmeler görüldü. Burada şu söylenebilir ki, metropoliten idare üzerinde çalışan bir Amerikan öğrencisi için Toronto tecrübeleri çok ilginç özellikler taşır. Özetle, tasarımı üzerinde şehrsel - kırsal nitelikte bir çatışma söz konusu olmadığı gibi zaten bağmısz olarak seçilen bir vilâyet Valisinin metropoliten düzenleme teklifine karşı çıkabilecek bir köylü mebuslar grubu da mevcut değildi.

2. Organizasyonun gerçekteşmesinde kullanılan araç tamamen temsili hükümet sistemi prensiplerine dayanıyordu. Genel toplantılar bilgilerin derlenmesini ayrıca sahiplerin de kendi görüşlerini savunmalarını sağladı. Teklif ve tartışmalar büyük ölçüde halkın bilgisine sunuldu. Sonuçta, sorumluluk duygusunun ağır basmasıyla, vilâyet Yasama Meclisinde birleşmeyi öngören kanun kabul edildi. Temel çalışmalar zaten daha önceki tartışmalar, müzakereler sırasında gerçekteştirilmişti. Bu kullanılan yöntem, katılma ve birleşme seçimleri sırasında, oy avcılığı için ölçüsüz vaatlerin yapılmasına engel olmuş ve seçimler sırasında çeşitli bunalımların ortaya çıkmasını önlemiştir.

3. Plân aynı zamanda ulaşım, su, parklar, temizlik öğretim, trafik v.b. gibi hizmetlerle uğraşmak üzere birtakım metropoliten büroların kurulmasıyla ortaya çıkan bölünmeyi önleyici tedbirleri de beraberinde getirmektedir. Metropoliten Konsey'in inceleme yetkisi yoluyla, ulaştırma ve eğitim dairelerinin maliye ve inşaat politikaları metropoliten idarenin ihtiyaçlarıyla bağdaştırılabilmektedir. Ayrıca, ulaştırma ve plânlama dairelerinin yönetim kurallarının Konsey tarafından tayin edildiğı de düşünülürse, bu dairelerin metropoliten sorunlara Konsey'e yakın bir gözle bakacakları da kendiliğinden anlaşılır.

4. Statüde isimlendirildiğı şekliyle, Metropoliten Belediye, Ontario kanunundaki şehrin devamı olan bir belediyeler korporasyonu niteliğindedir. Böylece ilerde bölgenin gelişmesine göre ayarlanabilecek bir hukuk çerçevesi sağlanmış bulunmaktadır. Görevleri son derece önemli ve zordur. Bu bakımdan, gerekli politikayı saptama sorunu yeni Konsey'i oldukça uzun bir süre meşgul edeceğe benzemektedir. Eğer şartlar ve tecrübeler Konsey'e yeni görevler verilmesini gerektirirse, bu iş ancak Vilâyet Yasama Meclisi tarafından gerçekteştirilebilecektir.

5. Belediyelerin önemli memurlarının Metropoliten Konsey'in emrine tahsisi sorunu da bazı tartışmalı ve garip noktalar yaratacağı

benzemektedir. Seçimle gelen belediye memurları varı zamanlı memurlar sınıfı olarak kabul edilmektedir. Sorumluluk ve görevlerin ikileşmesi, bunların bazılarına lüzumsuz yükler yükleyecektir. Belediye Başkanı ve murakıplar tam zamanlı memurlardır. Halbuki diğerleri işlerine değişik oranlarda vakit ayırmak zorunda kalmaktadırlar. Örneğin Scaborough meclisi başkanı kendisini Mr. Scarbrough olarak nitelendirmekte, kasaba işleri için hergün 12 -16 saat çalıştığını belirtmektedir. Metropoliten Konsey üyelerinin zamanları ise daha Önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat komite sisteminin akıllı bir şekilde uygulanması, çoğunluk üzerindeki yükü hafifletebilir.

Plân, Londra uygulanmasındaki, metropoliten kuruluşa münferit adayların seçildiği sistemden daha avantajlı olarak görülmektedir. Çünkü belediyede bir makam işgal eden kimse, belediye veya meclis başkanı gibi, belediye politikası ve İdarî sorunlardan daha fazla haberdar olduğu için, metropoliten kuruluş bağımsız bir adaydan daha çok yarar sağlayabilecektir. Bu yol, metropoliten idare ile belediyeler arasında, ortaya çıkabilecek ikiliği de önler ger idraktedir. Şöyle ki, organik bağlılık, kabahati yek diğerinin üzerine atma veya işin diğer kuruluşun görevine girdiğini ileri sürerek başarısızlığa, bahaneler bulma imkânlarını ortadan kaldırmaktadır. Bazılarının tavsiye ettiği üzere Toronto, muhtemelen gelecekte, doğrudan seçim yöntemini uygulayacaktır. Böyle olsa bile, şimdiki plân metropoliten idarenin yürütülmesi bakımından etkili bir araç, olmakta. devam edecektir. Ayrıca, başlangıç devresinde Metropoliten Konsey'in işleri iyi bir şekilde yürütülebilmesi, üyelerinin yersel kuruluşlar ve belediye sorunları üzerinde tecrübeli olmalarından ileri gelmiştir.

Nihai tahlilde, Toronto plânı gibi büyük bir organizasyonun geçerliğini ölçmek için uygulanacak test bu plân yürüyecek mi? ve «Eski sistemden daha iyi sonuçlar verebilecek mi?» soruları olabilir Toronto plânının uygulandığı süre çok kısa ise de, Konsey'in görevlerini yapış şekli, bu soruları olumlu yönde cevaplandırılması için yeterli işaretler sayabilir. Şüphesiz ki «Bu plân yerine şöyle bir plân yapılırsa, daha iyi olurdu» diyenler her zaman bulunacaktır. Herşey bir yana, bu topluluğun bütün gücüyle plânını gerçekleştirmeye çalışmasını görmek bizi sonsuz derecede mutlu etmektedir,

İDARÎ COĞRAFYA

KAYNARCA İLÇESİ İDARÎ COĞRAFYASI

Hazırlayan

Ahmet YILDIRIM

Kaynarca Kaymakam V.

PLAN :

- 1 — TABİİ ve COĞRAFİ KONUM,
- 2 — İDARİ KURULUŞ ve TEŞKİLÂT.
- 3 — NÜFUS ve İSKÂN DURUMU,
- 4 — KÜLTÜR ve SOSYAL YAŞAYIŞ,
- 5 — EKONOMİK DURUM,
 - a — ZİRAAT,
 - b — HAYVANCILIK,
 - c — ORMANCILIK,
 - d — EL SANATLARI,
- 6 — SAĞLIK DURUMU,
- 7 — BAYINDIRLIK DURUMU,
 - a — YOL DURUMU,
 - b — MAHALLİ İDARELER HİZMETLERİ.
- 8 — GELECEKTE KAYNARCA..

I — TABİİ ve COĞRAFİ DURUM :

Kaynarca Doğu Karadeniz Bölgesinde, Sakarya İline bağlı Batıda Kandıra, Doğuda Karasu, Kuzeyde Karadeniz, Güneybatıda Kocaeli, Güneydoğuda Sakarya'nın yer aldığı bir ilçedir.

Kandıra'ya 17 km., Sakarya'ya 35 kilometre mesafede olup doğusunda Meşe Bayırı tepesi, Batıda, Domuz bayırı tepesi arasındaki vadiye üzerinde Sakarya - Kandıra Devlet yolunun 35 - 38. kilometreleri arasında yerleşmiştir.

İklim itibarı ile Marmara bölgesi iklim özellikleri hakim olup mevsimler genellikle ılık geçer. Kar yağışı az olup, kalınlık 3 - 4 cm. yi geçmez. Senelik yağış ortalaması 650 - 700 mm. dir. En fazla yağış Kasım 128 mm., Aralık 107 mm. aylarına isabet eder. İlçe merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 50 m. dir.

2 — İDARÎ KURULUŞ ve TEŞKİLÂT :

İlçe Kandıra'ya Şeyhler Bucağı adı ile bağlı iken 1 Nisan 1959 tarih ve 7033 sayılı kanunla Kocaeli İline ilçe olarak bağlanmıştır. Bilahare 31.1.1966 tarih ve 714 sayılı kanunla da Sakarya İline bağlanmıştır. Bucak teşkilâtı yoktur. 25 Muhtarlık, 128 parça divan adı verilen mahalleden ibarettir.

Teşkilât durumu şöyledir :

1 — İÇİŞLERİ BAKANLIĞI :

Kaymakam, tahrirat kâtibi, müstahdem, şoför.

Nüfus kâtibi, nüfus memuru.

İlçe Jandarma komutan vekili, Astsubay Başçavuş, Karakol komutanı jandarma astsubay, 2 uzman çavuş, 3 onbaşı, 16 mükellef er.

2 — ADALET BAKANLIĞI :

1 Cumhuriyet Savcısı, 1 Asliye hakimi, 1 sorgu hakimi, 1 Başkâtip (Noter ve icra işlerinde bakar), 3 Zabıt kâtibi, 2 Gardiyan, 1 mübaşir, 1 odacı..

3 — MALİYE BAKANLIĞI :

Malmüdüdü, 2 Vergi memuru, 1 gelir memuru, 3 tahsildar, 1 müstahdem.

4 — TARIM BAKANLIĞI :

1 Ziraat teknisyeni, 1 ziraat öğretmeni, 2 selektör makinisti, 1 müstahdem.

- 1 Hayvan sağlık mamuru,
- 1 Meteoroloji memuru,
- 1 Orman Bölge şefi, 1 kâtip, 12 muhafaza memuru, 1 kesim memuru, 1 seyis..

5 — SAĞLIK BAKANLIĞI :

- 1 Hükümet tabibi, 2 köy ebesi, 1 müstahdem.

6 — MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI :

- 1 İlköğretim müdürü. 67 öğretmen, 1 müstahdem.
- Ortaokul müdürü. 4 öğretmen, 1 kâtip, 1 müstahdem.

7 — MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI :

- Askerlik Şubesi Başkanı Personel Binbaşı, 1 sivil memur.

8 — ULAŞTIRMA BAKANLIĞI : (Bağlı kuruluş)

- 1 P.T.T. müdürü, 1 memur, 1 yaya, 2 atlı dağıtıcı.

9 — BAŞBAKANLIĞA BAĞLI KURULUŞLAR :

- a — Tapu sicil memuru, tapu kâtibi, 1 müstahdem, b — 1 müftü, 1 vaiz, 3 kadrolu imam, 1 müstahdem,

10 — MAHALLÎ İDARELER :

- a — Belediye : 1 Başkan, 1 muhasip, 1 fen memuru, 1 zabıta memuru, 2 temizlik işçisi, 1 müstahdem.

- b — Özel İdare : Özel idare memuru, 1 gelir memuru, 3 tahsildar, 1 müstahdem, 1 telefon birliği hat bakıcısı.

Ayrıca :

- a — Ziraat Bankası müdürü, 1 muhasip, veznedar. 1 takip memuru, 1 odacı,
- b — Tarım Kredi kooperatifi müdürü, 1 memur, 1 müstahdem mevcuttur.

3 — NÜFUS ve İSKÂN DURUMU :

1965 Genel Nüfus sayımına göre Kaynarca İlçesi nüfusu 17.790 dır. 25 muhtarlık ve bunlara bağlı 126 divanda 2552 hane olup, hane başına düşen nüfus 6 kişidir.

Yıllık ortalama nüfus artışı % 6 olup, bu Türkiye ortalamasının üstündedir.

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı şöyledir :

Yaş grupları	erkek	kadın	yekûn
1 — 4	1380	1369	2749
5 — 9	1461	1308	2769
10 —14	1206	1081	2287
15 — 20	830	907	1737
20 — 45	2633	2731	5364
45 — 60	1158	1141	2299
65 ten yukarı	233	352	585

Faal nüfus (15 — 65) genel nüfusun % 53 ü olup bunların % 90 ı ziraatle uğraşır. Erkek kadın nüfusları arasında önemli bir fark yoktur.

Köylerin nüfus durumlarına göre tasnifinde .

Nüfusu I — 500 arası 10 köy

Nüfusu 500 — 1000 arası 10 köy

Nüfusu 1000 den fazla 5 köy,

Ortalama köy nüfusu 669 dur.

İlçe merkezinde 200 ev olup, bunlar genellikle çift katlı, muntazam yapılmışlarsa da, inşaatların imar planına uygun olmayışı şehir görünüşünde estetiği bozmaktadır.

Köylerin birbirlerinden uzak, «DİVAN» tabir edilen mahallelerinden meydana gelmiş olması dağınık, bir yerleşme ve bunun prob-

lemelerini ortaya çıkarmaktadır. Bu dağınıklığın iktisadi en önemli sebebi, ormanlık arazi eteklerine birbirine karabeti olan bir iki ailenin orman emvali ve arazisinden istifade etme düşüncesi ile yerleşip çoğalmalarıdır. Yurt ölçüsünde örneklerinin çoğaltılması mümkün olan bu tip yerleşmenin memleket için ne derece önemli bir sorun olduğu muhakkaktır.

Bu hal hem temel hizmetlerden faydalandırma, hem orman korunması konularında güçlükler arz etmektedir.

İlçenin köyleri ile bağlı divanlarının, kuruluş, etnik yapı, nüfus durumları şöyledir :

Köy adı	Bağlı	divanlar	Kuruluş tarihi	kurucusu	etnik yapı	hane nüfus	sa - yısı
BİRLİK	1 — 2—	Birlik Kızılıclıburun	1962	Topçu'dan ayrılma	Yerli (Manav)	1055	172
BÜYÜK YANIK	1 — 2 — 3 —	Zıngırkışla Büyükyanık Yeniköy	1300	Bilinmiyor	Yerli	725	122
DOĞANCI	1 — 2— 3—	Aydesler Aşağıköy Sebilller	1300	Bilinmiyor	Yerli	321	36
DUDU	1 — 2 — 4 —	Zıngırlar K.Kaynarca Hacıaliler Çoralar	1959	İlçe Merkezinden ayrılma	Yerli	488	69
EĞRİOĞLU	1 — 2— 3 — 4 — 5 — 6 —	Sarioğlu Davutlar Odacılar Kalburcu Akbaşı Tömekler	1300	Bilinmiyor	Yerli	531	83
GÖLCE	1 — 2 — 3 — 4— 5—	Gölce Sasıtlar Hamzalar Gıcıklı Müezzinler	1300	Bilinmiyor	Yerli	426	72

Köy adı	Bağlı divanlar	Kuruluş tarihi	kurucusu	etnik yapı	hane nüfus	sa - yısı
GÜVEN	1 — Balcılar 2 — Reisler 3 — Hasanbey 4 — Kitler 5 — Kadıköy 6 — Durmuşlar	1300	Bilinmiyor	Yerli	476	67
KARAÇALI	1 — Arif ağa 2 — Yukarıkaraçalı 3 — Celaliye 4 — Kofa	1956	Topçu'dan ayrılma	Yerli	638	190
KERTİL	1 — Kertil 2 — Semenler 3 — Hacıköy 4 — Çakallar 5 — Hayaller 6 — Hatıplar	1300	Bilinmiyor	Yerli	609	102
TURNALI	1 — Turnalı 2 — İnekçikışla	1887	Arnavut Recep ve Köse Abdullah	93 mu-haciri	881	147
YEŞİLOVA	1 — Cıyaklar	1957	Büyükyanık tan ayrılma	Yerli	694	116
KAYACIK	1 — Yirce 2 — Cinler 3 — Hacımustafa 4 — Topçuköy	1300	Bilinmiyor	Yerli	485	69
KİRKTEPE	1 — Hayallar 2 — Kabaklar 3 — Karamanlar 4 — Y. Sarıköy 5 — A. Sarıköy 6 — Manavlar	1300	Bilinmiyor	Yerli	737	115

Köy adı	Bağlı divanlar	Kuruluş tarihi	kurucusu	etnik yapı	nü fus	hane sa - yısı
KIZILCA ALİ	1 — Hocaoğlu 2 — Hatıplar 3 — Ahmetler 4 — Lazlar 5 — Hacımuharrem	1300	Bilinmiyor	Yerli	1161	168
KÖÇEK- KIŞLA	1 — Yazlıkpınar 2 — Köçekkişla	1929	Bulgaristan Göçmeni	Göç- men	324	56
KULAKLI	1 — Yenikişla 2 — Uzakkışla 3 — Potlar 4 — Cimşitler 5 — Kulaklı	1959	Kayacıkları ayırılma	Yerli	652	98
SABURLU	1 — Emirler 2 — Çubuklu 3 — İmamlar 4 — Çengelli 5 — Keçilli	1300	Bilinmiyor ¹	Yerli	362	53
SAİMBEYLİ	1 — Arabacılar 2 — Tekneler 3 — Sarıbeyli 4 — Mehter	1300	Bilinmiyor	Yerli	423	61
ŞEHTİ- MARI	1 — İnanlar 2 — Dedeler 3 — Muharremler 4 — Eyüpler 5 — Gökçeler 6 — Çelebiler 7 — Çekçek 8 — Kayaklar 9 — Konakköy 10 — Çelikler 11 — Zadelers 12 — Mollaahmetler 13 — Yakupkalfalar 14 — Bayramoğlu	1300	Bilinmiyor'	Yerli	1152	168

Köy adı	Bağlı divanlar	Kuruluş tarihi	kurucusu	etnik yapı	nü- fus	han sayı- yısı
TAŞOLUK	1 — Okçular 2 — Sucaflı 3 — Yulaflı 4 — Kadıköy 5 — Taşoluk	1300	Bilinmiyor	Yerli	659	110
TOPÇU	1 — Yeniköy 2 — Dağağzı 3 — Humlar 4: — Kurudere 5 — Eskiçiler 6 — Mevcutlar 7 —Büyükkaynarca	1300	Bilinmiyor	Yerli	881	138
UĞURLU	1 — Yukarıgözlüce 2 — Asarlı 3 — Kıstafan 4 —Aşağıgözlüce 5 —Alabaslar 6 —Kızilelma	1300	Bilinmiyor	Yerli	413	55
YENİ- DOĞAN	1 — Kırktepe 2 — Kuloğlu	1962	Kırktepeden ayrılma	Yerli	697	45
ZİAHMET	1 — Uzunalan 2 — İmamlar 3 — Gırgırlar 4 — Kabaköy 5 —Dokuzoluk 6 — Abdurrahmanlar 7 — Cebek	1300	Bilinmiyor	Yerli	1104	159

Böyle bir yerleşme durumunda birbirinden uzak mahallelerde oturan insanların köy muhtarını görebilmesi, hükümet dairelerinde bir işini görebilmesi önem kazanmaktadır.

İlçe Etnik yapı itibarı ile Manav tabir edilen yerlilerden müteşekkildir. Ancak son 20 yıl içinde bilhassa Yeşilova, Büyükyanık, Karaçalı, Birlik., köylerine Karadeniz Bölgesinden göçler olmuştur.

Tabloda da görüldüğü gibi az nisbetlerde de Bulgaristan göçmeni bulunmaktadır.

Karaçalı'nın bazı divanlarında Yürükler az sayıda olmakla beraber tipik yaşayışları ile dikkati çekmektedirler. Bilhassa yaz aykırında kendilerine has çadırlarda yaşar, hayvancılıkla uğraşırlar.

Topçu, Kırktepe'nin bazı divanlarında ise az sayıda göçebe olmayan kıptiler de bulunur.

Genel görünüm itibarı ile nüfus toprağa bağlı olup göçebe durumları yoktur.

İstanbul yakın olmasına rağmen mevsimlik iş göçleri olmaz.

Meskun yerlerin lüzumundan fazla dağılışı devlet hizmetlerinde birçok aksaklıklar yaratmaktadır. Köy kalkınmasının başarılması, hizmetlerin köye indirilmesindeki problemlerin kaynağı da dağınık yerleşmedir. Okul, su, yol gibi temel hizmetlerin intikalinde, yer .güzergâh tespitlerinde divanlar arasında zaman zaman ihtilâflar olmaktadır.

4 _ KÜLTÜR ve SOSYAL YAŞAYIŞ :

Halkın iskân durumu itibarı ile dağınık birimlerde yaşaması, hizmetlerin intikal güçlüğüne yol açmakta, köylünün merkezlerle münasebetlerini, kitle haberleşme vasıtalarından faydalanmalarını güçleştirmektedir.

1968 - 69 ders yılında okula devam eden öğrenci sayısı 2800 dir. 1968 yılı sonu itibarıyla nüfusun 21.102 olduğu bilindiğine göre, nüfusun % 7 si okula gitmektedir. İncelemelere göre genel nüfusun % 60 ı okuma yazma bilmemektedir . İlçe merkezindeki ortaokula 150 öğrenci devam etmekte olup, başarı % 25 civarındadır. Halk okutma ve okumaya karşı ilgili görülmeyle beraber sistemli bir çalışma yapılamamaktadır. 1968 yılı içinde açılan 4 halk dershanesine 81 devam olmuştur, ayrıca 12 köyde okuma odası faaliyet halindedir. İlçe merkezinde de bir çocuk kütüphanesi kuruluş teşebbüsüne geçilmiştir.

Öğretmen basma köy okullarında düşen öğrenci sayısı (öğretmen yükü) 44 olup, bu Türkiye ortalamasının (48,5) altındadır. Merkez ilkokulunda ise bu rakam 31 dir.

Köy okulları genellikle tek derslik üniteler halinde olup, ilâve derslikler ve lojmanlara ihtiyaç vardır. 3 divanda ikili, diğerlerinde normal öğrenim yapılmaktadır.

Kaza merkezindeki ortaokul dernek marifeti, halk katkısı ve devlet yardımları ile yapılmıştır. Ancak Bakanlıkça ihalesi yapılan, yeni bir ortaokul inşaatı 1969 - 70 ders yılında hizmete açılmak üzere ilerlemektedir. Yeni binanın açılması ile eski ortaokulun ufak bir tadilatla pansiyon haline getirilmesi için çalışılmaktadır.

Kaza merkezinde iki kapalı sinema mevcut olmakla beraber, sıhhi, kaliteli ve ihtiyaca cevap verdiği söylenemez.

Millî bayram merasimlerinden başka, mahalli eğlence ve festival niteliğinde toplantılar yapılmaz. Nadir olarak görülen tiyatro trupları ile ortaokulun yıl sonu müsamerelerinden başka sanat çalışmaları yoktur.

Halkın taassuba karşı batıl inançları yoktur. Ancak dîn ve dinsel merasimlere uyanık bir düşünce ile bağlıdırlar. İlçe merkezindeki köylerde 32 camii, 63 mescit vardır.

Edinebildiğimiz gayri sıhhi bilgilere göre ilçe doğumlu olup yüksek tahsil yapmış iki kişi, lise tahsiline devam eden 3 kişi, öğretmenlik yapan 9 kişi bulunmaktadır.

Halkın idareye, memurlara karşı saygısı yenlidedir. Asayiş normal olup asayiş bozucu olaylara rastlanmaz.

Köylerin sade, geriye dönük bir yaşayışları olup yol ile merkezle irtibatlanmış yerlerde yaşama, görüş seviyelerinde bariz farklar müşahade edilmektedir.

Bölgeye mahsus yerleşmiş bir folklor, mahalli deyişler, boş inançlar tespit edilememiştir.

Kız kaçırma olaylarına ender rastlanır. 1968 yılı içinde 2 rıza ile, 1 zorla kız kaçırma olayı olmuştur. Başlık, süt hakkı v.s. gibi isimler alan ve Türkiye'nin birçok yerlerinde büyük bir sosyal yara olan duruma rastlanmamaktadır. Evlilikler normal yollarla, isteme, söz, nişan, nikâh safhaları ile vukuu bulmaktadır. Düğün eğlencelerinde kadın ve erkekler ayrı ayrı eğlenirler. Ekseriya sonbaharda ve hafta sonları yapılan düğünlerde, davul, klarnet çalınır, bol içki içilir. Umumi olarak son yıllarda köy düğünlerinin kanserleşmiş davası haline gelen «sîlâh atma» gibi boş zevklere rastlanmaz.

Köylerin hemen hepsinde kahve yoktur. Günün çoğu iş güçte geçer. Genellikle cami veya mescit içlikleri namaz öncesi ve sonrası sohbet edilen yerlerdir.

Yaşayış itibarı ile kan davası, kin tutma, gibi sürekli ihtilâflara sosyal huzuru bozan olaylara rastlanmaz. Geçici anlaşmazlıkların bir çoğunun sebebi orman açmalarının paylaşılabilmesidir. Bir günün en azılı orman tahripçisi, ihtilâf sebebi ile diğer bir günün müşfik bir orman koruyucusu olabilmektedir.

Kadın kıyafetleri genellikle şalvar, içine entari, yelek ve başörtüden ibarettir. Çarşafa rastlanmadığı gibi çok az nisbet haricinde mantoda yerleşmemiştir. Erkek kıyafetlerinde ise. pantolon ceket,, kasket klasik tipinin dışında görünümlere rastlanmaz.

Çok karırlık, medeni usul dışı evlenme durumlarına rastlanmaz.

Evler genellikle iki katlı ahşap kereste arasına yığma tuğla ile inşa olunmuş, oturulabilir durumdadır. Hiçbir köyde elektrik olmayıp, aydınlanma gaz lâmbası ile olur, odun dışında yakacak kullanılmaz.

5 — EKONOMİK DURUM:

Halkın gelir seviyesi vasat olup ulaşım güçlüğü dolayısı ile ürünlerin yeterince değerlendirilememesi kendi kendine yeter bir ekonomik yaşayış göstermektedir.

Ekonomik bünye sanayi potansiyeline sahip olmadığından nüfusun esas geçim kaynağı ziraattır. Ziraat toprağı ekip biçme, hayvan üretme işidir. İlçenin orman varlığı da bu kısım içinde mütalâa edilirse denilebilir ki ziraat Kaynarca ekonomisinin esas kaynağıdır. Nüfusun % 95 i köylerde oturup çoğunluğu ziraatla uğraşır. İlçenin zirai arazi varlığı şöyledir :

A ZİRAAT :

Genel yüzölçümü	360.27 km. kare
Tarla arazisi	103.74 km. kare
Nadas	50.00 km. kare

Orman	180.74	km, kare
Bağ bahçe	2.35	km. kare
Park. yol. boşluklar	23.44	km. kare
Tarla arazisinde mahsulün verim dağılımı şöyledir ;		

Cins	Ekilen saha (dekar	verim (ton)
Buğday	61.302	16.000
Arpa	13.382	3.000
Yulaf	2.840	1.985
Mısır	12.045	1.500
Ayçiçeği	8.325	500
Keten	1.330	7/30 lif - ton
Pancar	3.450	6.900

Tarla ziraatı mahsullerinin kaliteli tohum, iyi gübreleme, teknik toprak işlemesi ile verimini arttırmak sureti ile 1972 yılı hedefleri şöyle planlanmıştır.

Cins	bugünkü durum saha (dek) — Verini	1972 hedefi saha — Verim
Buğday	61.302 — 16.000	84.000 — 37.000
Mısır	12.045 — 1.500	14.00 — 2.100
Ayçiçeği	8.325 — 500	10.00 — 1.500

Ziraat arazisi genellikle meyilli sahalarda, olup, orman açmaları sureti ile elde edilmiş yerlerdir, Akarsu dere olmayıp, ayrıca modern sulamada yoktur. Ancak Yanıkkebir ovasında son yıllarda ilkel bir sulama sureti ile buğday hasadını takiben ikinci mahsul olarak melez mısır ve ayçiçeği ekimi yapılabilmektedir.

Mera vasfında arazi yoktur. Ancak nadasa bırakılmış yerlerle, orman içlerindeki cüzi mıntıklardan istifade edilmektedir.

1959 yılından buyana Ziraat teknisyenliği ile köylü işbirliği neticesinde meyvecilik çalışmalarına önem verilmiş toplu bağ ve meyvecilik tesisine gidilmiştir.

Toplu meyvecilik tesisleri :

Köyü	saha (dekar)	cins	
Toplu	235	Elma	- Armut
Kayacık	50	»	»
Turnalı	50	»	»
Kızılcaali	100	»	»
Müezzinler	80	»	»
Kulaklı	30	»	»

Ayrıca 5 köyde de 165 dekar arazi üzerinde toplu bağ tesisi çalışmaları yapılmıştır.

Bunlardan başka erken fide istihali aile ve pazar sebzeçiliğini teşvik için 4 seyyar yastık camekanı yaptırılmış, merkezde 500 bin ünitelik sebze fidesi faaliyete geçmiştir.

4 köyde bulunan selektör evlerinde her yıl 400 ton civarında tohumluk temizlenip ilaçlanmaktadır.

Köylerde makineli tarıma doğru bir uyanış görülmektedir. Zirai araç. durumu şöyledir :

Alet	Adet	Alet	Adet
Traktör	160	Diskli pulluk	10
Tek tekerli demir polluk	250	Soklu traktör pulluğu	5
Çift tekerli demir pulluk	50	Orak makinesi	5
Döner kulaklı pulluk	50	Harman makinesi	5
Triyör	4	Moto-pomp	4

Tarımın makineleşmesinde Ziraat Bankasının çiftiye açtığı kredilerin önemli rolü olmaktadır.

1968 yılı içinde genel olarak Banka ve Kooperatif kanalı ile çiftçilere 1.5 milyona yakın çevirme kredisi, aynı olarak 200 bin liralık kimyevi gübre, nakdi akaryakıt ikrazı, 10 bin lira, Donatma kredisi (bilhassa traktör alımı için) 400 bin lira tutarında ikrazatta bulunulmuştur.

B — HAYVANCILIK :

Modern bir sürü ve besi hayvancılığı yoktur. 1968 yılı sonu itibarıyla 16.661 sığır, 4373 manda, 28.730 koyun, 3678 keçi, 150 deve, 190 at, 150 eşek bulunmaktadır. Geniş mera, ve otlakların bulunmayışı gelişmede önemli bir engeldir. Hayvansal mahsül istihsalı şöyledir :

1— SÜT :

İnek	2150.000	kg.
Manda	1050.000	kg.
Keçi	45.000	kg.

İnek sütü mahallen istihlak edilmekte, koyun keçi sütü karışık olarak ram peynir yapılarak piyasaya sürülmektedir. Yıllık peynir istihsalinin 10.000 kg. olduğu tahmin edilmektedir. Sütteki kazein yüksek hararet derecesinde pıhtılaştırılarak salamura peynir imal edilmekte ve yağı alınmamaktadır. Kandıra peyniri adı ile anılan bu peynir 10 -12 lira arasında piyasada satılabilmektedir.

2 _ YAPAĞI - YÜN İSTİHSALİ : Yapağı mahallen halk tarafından işlenip kilim dokunmakta, bir kısmı da piyasaya sunulmaktadır.

3 — KEÇİ KILI : Ham olarak 5 - 8 liraya alıcı bulabilmektedir. 1968 yılında 22 bin kilo elde olduğu tahmin olunmuştur.

Kazada bir suni aşımama istasyonu ve boğahane olup, Holstein ırkı proje çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca veterinerlik ile ziraat teknisyenliği Amerikan ve Hollanda ipi Hindicilik yerleştirilmesi yolunda işbirliği yapmakta, damızlık yumurta temini, teşvik müsabakaları ile konu cazipleştirilmektedir.

C — ORMANCILIK :

Bölgede orman olarak, 17.69 km. kare kuru, 0.69 km. kare büyük kuru, 99 km. kare baltalık, 8.94 km. kare büyük baltalık bulunmaktadır. Kuru ormanlarının 1123.10 hektarı saf dişbudak korusudur. Az miktarda karaağaç ve kızılbaş bulunan baltalık ormanlarını meşe ağaçları teşkil eder. 646.22 hektar gürgen korusu, 68.74 hektar kayın gürgen bozuk korusu vardır.

Yıllık istihsal 1107.30 metre küp tomruk, direk, sanayii odunu, 17.271 ster pazar satışlarıdır.

200 hektarlık bir saha üzerinde 3 senede tamamlanmak üzere yapılan ağaçlandırma çalışmaları verimli bir safhadadır.

Teşkilâtın ilçe merkezi ile Turnalı köyünde idare, bakım, lojman binaları vardır.

Orman içi av hayvanları, tavşan, tilki, kurt, çakal, az keklilik, sülün, nadiren karaca, kışın gelen çulluk ve ördektir.

İlçe köylerinin 3 tanesi orman içi, diğerleri de ormana 1 -10 km mesafelerde yer almışlardır. Açmacılık, tahrip son derece had safhadadır. Ziraat arazisi ile orman arazisinin bariz bir hududu 3'oktur. İş iskânın şiddetle ıslâhı gerekir. Artan nüfus, iktisadi zorlamalar orman aleyhine işlemektedir.

D — EL SANATLARI :

İlçede bu konuda sistemli bir çalışma yoktur. Ancak bir çok evlerde kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere kilim, yaygı v.s. dokuması yapılır. Açılması için teşebbüse geçilen halıcılık kursları ile çalışmaların kanallize edilmesi, pazar için istihsal yoluna gidilmesi mümkün olabilecektir.

6— SAĞLIK DURUMU :

İlçede 1964 yılında inşaatına başlanan sağlık merkezi, dernek marifeti ile tamamlanmış bulunmakla beraber henüz faaliyete geçmiş değildir.

Bir hükümet tabibi, 2 köy ebesi, bir gezici sıtma savaş memuru sağlık kadrosunu teşkil eder. Şiddetle köy sağlık memurlarına ihtiyaç vardır. Elde motorlu bir araç olmadığından koruyucu hekimlik çalışmaları yapılamamaktadır.

Özellikle kış aylarında köylerle irtibat temin edilemediğinden sağlık kontrolü güç olmaktadır.

En çok görülen bulaşıcı hastalık kızamıkça da 1967, 1968 yıllarında ölen olmamıştır. İl sağlık müdürlüğü araçlarından istifade ile köy okullarında tifo, kolera, boğmaca aşıları yapılmaktadır. İlçe sağlık teşkilatı kayıtlarına trahom, cüzzam ve veremli hasta kaydına rastlanmamıştır.

7 — BAYINDIRLIK DURUMU :

İlçe merkezi gelişmekte ise de bu hızlı bir tempoda değildir. Kandıra istikametinde inşa edilen evler bu yöne güzel bir görünüm kazandırmışsa da, Sakarya'dan giriş hâlâ köy hüviyetinden kurtulamamıştır.

A — YOL DURUMU :

İlçeyi Sakarya'ya bağlayan devlet yolu yaz - kış işler vaziyette ise de bilhassa yağışlardan sonra bozulmaktadır.

Köylerin dağınık olması, İlçenin Kocaeli ile Sakarya illeri arasında mülki bağliliğinin değişmesi köy yolu probleminin hallini uzatmıştır.

B — MAHALLİ İDARELER HİZMETLERİ :

Belediyenin yıllar itibarı ile gelir durumu şöyledir :

Yıl	tahakkuk	tahsilat
1966	98.091.26	96.778.80
1967	182.429.04	182.165.76
1968	233.513.40	231.113.20

Özel idarenin ise,

YIL	Tahakkuk - Tahsilat		%	Tahakkuk	- Tahsilat	
	HALİYE			SABİKA		
1966	117.638	106.790	90	17.056	10.171	59
1967	120.580	104.048	89	20.327	11.232	55
1968	127.640	110.261	82	28.467	18.085	64

Özel idare tahsildar kadrosunun yetersizliği tahsilatta aksaklıklar yaratmaktadır.

Köy bütçelerinin durumu ise şöyledir :

YIL	HALİYE			SABİKA		
	Tahakkuk -	Tahsilat	%	Tahakkuk -	Tahsilat	%
1966	176.840	168.410	94	7.548	4.050	67
1967	428.711	425.181	99	2.846	4.515	81
1968	430.520	427.100	99	3.445	3.620	96

Belediyenin iki katlı hizmet binası mevcut olup, bir kısmında Adliye ve Ziraat bankası kira ile bulunmaktadır.

Belediyece yaptırılan pasaj, sinema, hamam inşaatı ilerlemektedir.

Şehir içme suyu yetersiz olup, Y.S.E. Müdürlüğünce kuyu grup içme suyu projesinden istifade edilecektir.

Halen şehir elektriği jeneratörden sağlanmakta ise de, Çatalağzı enerji hattından şehir elektrifikasyonu tesisatı İller Bankasınca ihale edilmiş olup, inşaat Nisan sonunda tamamlanacaktır.

İlçe merkezinde mülkiyeti özel idareye ait özel idare hizmet binası ile, kaymakamlık ve memur lojmanı mevcuttur.

8 — GELECEKTE KAYNARCA:

Bugünkü haliyle köy tipinden, şehir tipine geçiş halinde bulunan ilçenin hüviyeti elektriğin gelmesi ile değişebilecektir.

Karaçalı üzerinden devlet yolunun denize bağlanması ile bakır, kilometrelerce uzunlukta tabii plajlara turist celbi ile ilçe, turistik bir vasıf kazanabilecektir.

KARARNAMELER

İçişleri Bakanlığından :

Karar Sayısı : 7425

1 — Kastamonu Vali Muavini Sacit Eryüksel'in Denizli Vali Muaviniğine, Ağrı Vali Muavini İhsan Öztürk'ün Malatya Vali Muaviniğine, Muş Vali Muavini Harun Algan'ın Gümüşhane Vali Muaviniğine, Kars Vali Muavini Adnan Buhurcu'nun Elazığ Vali Muaviniğine, Artvin Vali Muavini İsmail Keremoğlu'nun Erzincan Vali Muaviniğine, Uşak Vali Muavini A. Muhsin Doğan Beygo'nun Zonguldak Vali Muaviniğine, Diyarbakır Vali Muavini A. Mesut Uyanık'ın İçel Vali Muaviniğine, Mardin Vali Muavini Refik Necdet Aktaş'ın Bilecik Vali Muaviniğine, Malatya Vali Muavini Macit Öngen'in Sakarya Vali Muaviniğine, İçel Vali Muavini Fuat Ertuğrul'un Kocaeli Vali Muaviniğine, Bilecik Vali Muavini M. Arif Dayanç'ın Kırklareli Vali Muaviniğine, Turhal Kaymakamı Ali İhsan Yıldırım'ın 1100 liralık Vali Muavini kadrosu ve almakta olduğu maaşla Mardin Vali Muaviniğine, Kırkhan Kaymakamı Beşir Karamut'un 1100 liralık Vali Muavini kadrosu ve almakta olduğu maaşla Ağrı Vali Muaviniğine, Eceabat Kaymakamı M. Vedat Okay'ın 1100 liralık Vali Muavini kadrosu ve almakta olduğu maaşla Kars Vali Muaviniğine, Suşehri Kaymakamı Selahattin Tekin'in 950 liralık Vali Muavini kadrosu ve almakta olduğu maaşla Diyarbakır Vali Muaviniğine, Biga Kaymakamı Mehmet Önal'ın Bornova Kaymakamlığına, Bafra Kaymakamı A. İskender Saltoğlu'nun Yalova Kaymakamlığına, Akşehir Kaymakamı Nurettin Önder'in Yenimahalle Kaymakamlığına, Yenimahalle Kaymakamı Zeki Ersan'ın Adalar Kaymakamlığına, Yalova Kaymakamı M. Mahir Şellaki'nin Tire Kaymakamlığına, Halfeti Kaymakamı Şükrü Tuncel'in Bergama Kaymakamlığına, Lapsedi Kaymakamı Yahya Saip Ün'ün Bafra Kaymakamlığına, Bartın Kaymakamı Macit İskenderoğlu'nun Akşehir Kaymakamlığına, Tire Kaymakamı Muammer Atayata'nın Biga Kaymakamlığına, Selçuk Kaymakamı Bayram Özen'in Mustafa Kemal Paşa Kaymakamlığına, Kumluca Kaymakamı Saffet Kibar Bekaroğlu'nun Reyhanlı Kaymakamlığına, Kuyucak Kaymakamı Sefer Cansu'nun Urla Kaymakamlığına, Taşköprü Kaymakamı İsmail Güzelisin Dinar Kaymakamlığına, Serik Kaymakamı Turan Sayar'ın Bey-

pazarı Kaymakamlığına, Silvan Kaymakamı Esat Ölçer'in Keşan Kaymakamlığına, Koçarlı Kaymakamı Salih Şahin'in Selçuk Kaymakamlığına, Bucak Kaymakamı Kâmil Ceylanla Ürgüp Kaymakamlığına, Cihanbeyli Kaymakamı Fuat Erenin Keskin Kaymakamlığına, Kandıra Kaymakamı Emrullah Zeybek'in Susurluk Kaymakamlığına, Vezirköprü Kaymakamı Niyazi Şekerin Turhal Kaymakamlığına, Osmaneli Kaymakamı Ahmet Çimenin Kırıkhan Kaymakamlığına, Gölpazarı Kaymakamı Dursun Toprak İn Kızılcahamam Kaymakamlığına, Reyhanlı Kaymakamı Nevzat Kaya Büyüköztürk'ün Çine Kaymakamlığına, Beypazarı Kaymakamı Ahmet Sivaslıgil'in Nizip Kaymakamlığına, Bor Kaymakamı Sadi Karagözün Eceabat Kaymakamlığına, Zile Kaymakamı M. Cezmi Terzioğlu'nun Tirebolu Kaymakamlığına, Keskin Kaymakamı M. Ekrem Şenay'ın Çeşme Kaymakamlığına, Kızılcahamam Kaymakamı Ömer Naci Sözer'in Fatsa Kaymakamlığına, Dinar Kaymakamı Bahri Yücel'in Lapseki Kaymakamlığına, Fatsa Kaymakamı Sabit Arlı'nın Bor Kaymakamlığına, Manavgat Kaymakamı Fevzi Baysan'ın Polatlı Kaymakamlığına, Polatlı Kaymakamı Mustafa Bayata'nın Bartın Kaymakamlığına, Kula Kaymakamı Necati Arslan'ın Marmaris Kaymakamlığına, Ürgüp Kaymakamı Raif Erbilol'un Alanya Kaymakamlığına, Keşan Kaymakamı A. Suphi İlbars'ın Sapanca Kaymakamlığına, Alanlya Kaymakamı M. Sabri Yorulmaz'ın Zile Kaymakamlığına, Marmaris Kaymakamı Ali Kayacan'ın Akçaabat Kaymakamlığına, Çifteler Kaymakamı Doğan Özgökçeler'in Simav Kaymakamlığına, Erciş Kaymakamı A. Fuat Çapan'ın Emirdağ Kaymakamlığına, Espiye Kaymakamı Mahmut Kayanın Savaştepe Kaymakamlığına, İpsala Kaymakamı Orhan Haraççı'nın Pazaryeri Kaymakamlığına, Gerger Kaymakamı O, Nurhan Ceyhan'ın Pazar Kaymakamlığına Elmadağ Kaymakamı Faik Kale'nin Zara Kaymakamlığına, Samandağ Kaymakamı Ayhan Özkan'ın Manyas Kaymakamlığına Simav Kaymakamı S. Rıfat Arıkan'ın Samandağı Kaymakamlığına, Sivrihisar Kaymakamı Necati Özkarakaya'nın Gerze Kaymakamlığına, Beşin karahisar Kaymakamı İ. Fuat Uğur'un Silvan Kaymakamlığına Kadınhanı Kaymakamı Kurtuluş Şişmantürk'ün Manavgat Kaymakamlığına, Çayeli Kaymakamı Nejat Yardımcı'nın Pınarbaşı Kaymakamlığına, Ergani Kaymakamı M. Emin Bayar'ın Çan Kaymakamlığına, Nallıhan Kaymakamı Yılmaz Kocabaş'ın Ilgın Kaymakamlığına, Haymana Kaymakamı Turgay Zileli'nin Siverek Kaymakamlığına, Emirdağ Kaymakamı Remzi Ataman'ın Korkuteli Kaymakamlığına, Karacasu Kaymakamı O, Nuri Ertuğrul'un Suşehri Kaymakamlığına, Siverek.

Kaymakamı Semih Sansoy'un Osmaneli Kaymakamlığına, Kavak Kaymakamı İbrahim Öğretmenin Kınık Kaymakamlığına, Ilgın Kaymakamı Necdet Uçar'ın Sivrihisar Kaymakamlığına, Şenkaya Kaymakamı H. Fehmi Konyalı'nın Darende Kaymakamlığına, Sason Kaymakamı Aykut Ozan'ın Mihaliççık Kaymakamlığına, Şemdinli Kaymakamı M. Remzi Gürsu'nun Cihanbeyli Kaymakamlığına, Nazimiye Kaymakamı Cemalettin Köseoğlu'nun Kurşunlu Kaymakamlığına, Hozat Kaymakamı Vecdi Gönül'ün Ovacık (Çankırı) Kaymakamlığına, Erfelek Kaymakamı Talât Horoz'un Gelendost Kaymakamlığına, Akdağmadeni Kaymakamı Sadık Kuru'nun Bahçe Kaymakamlığına, Delice Kaymakamı Arslan Gündüz'ün Yapraklı Kaymakamlığına, Çayırli Kaymakamı S. Hilmi Kayaş'ın Delice Kaymakamlığına, Akçadağ Kaymakamı Sami Beliner'in Sütçüler Kaymakamlığına, Oltu Kaymakamı Selçuk Çolakoğlu'nun Aybastı Kaymakamlığına, Kurşunlu Kaymakamı R. Coşkun İrvalı'nın Kangal Kaymakamlığına, Tefenni Kaymakamı Mekin Özçamur'un İpsala Kaymakamlığına, Gelendost Kaymakamı Ergün Tezel'in Selendi Kaymakamlığına, Aybastı Kaymakamı Namık Şehri'nin Eskipazar Kaymakamlığına, Kumru Kaymakamı M. Faruk İslâm'ın Felâhiye Kaymakamlığına, Hafik Kaymakamı O. Nuri Uğurel'in Kavak Kaymakamlığına, Tonya Kaymakamı Şevket Ekinci'nin Kulu Kaymakamlığına, Digor Kaymakamı İbrahim Kaynak'ın Çamlıdere Kaymakamlığına, Dereli Kaymakamı Metin İlyas Aksoy'un Espiye Kaymakamlığına, Ahlat Kaymakamı Metin Kavakalanlılar'ın Sarayönü Kaymakamlığına, Afyon Hukuk İşleri Müdürü İlhan Karadeniz'in Sincanlı Kaymakamlığına, Ovacık (Çankırı) Kaymakamı Orhan Alpdoğan'ın Erfelek Kaymakamlığına, Çat Kaymakamı Özer Öner'in Çifteler Kaymakamlığına, Yeşilhisar Kaymakamı Rıza Çan'ın Yeşilova Kaymakamlığına, Çamlıdere Kaymakamı Muzaffer Selçuk'un Sarıgöl Kaymakamlığına, Altıntaş Kaymakamı Hikmet Güryılmaz'ın Ermenek Kaymakamlığına, Kâhta Kaymakamı Necip Er'in Hadim Kaymakamlığına, Baskil Kaymakamı Metin Türcan'ın Hassa Kaymakamlığına, Çekerek Kaymakamı Ayhan Kozağaçlı'nın Koyulhisar Kaymakamlığına, Kulu Kaymakamı Halit Nazlıoğlu'nun Mecitözü Kaymakamlığına, Kemah Kaymakamı Ayhan Demircan'ın Oğuzeli Kaymakamlığına, Sulakyurt Kaymakamı Altan Akkaya'nın Ulubey (Oltu) Kaymakamlığına, Mihaliççık Kaymakamı Yahya Yaşar Kırımlı'nın Tuzluca Kaymakamlığına, Tatvan Kaymakamı Gök Aydın'ın Şenkaya Kaymakamlığına, Yapraklı Kaymakamı A. Hami Arıttürk'ün Kâhta Kaymakamlığına, Ardanuç Kaymakamı Mahmut Er-

dem Yuluğ'un Halfeti Kaymakamlığına, Kurucasıle Kaymakamı Recep Birsin Özer'in Şemdinli Kaymakamlığına, Hassa Kaymakamı Halil Kanalin Kurtalan Kaymakamlığına, Selendi Kaymakamı Güngör Aydın'ın Çayırli Kaymakamlığına, Sarıgöl Kaymakamı Mehmet Gülerin Genç Kaymakamlığına, Koyulhisar Kaymakamı Necat Aksu'nun Şirvan Kaymakamlığına, Türkeli Kaymakamı Neşet Erol Yalçın'ın Aralık Kaymakamlığına, Almus Kaymakamı Ünver Ünal'ın Nazimiye Kaymakamlığına, Yeşilova Kaymakamı Erdoğan Atasoy'un Sason Kaymakamlığına, Darende Kaymakamı Coşkun Akmeriç'in Ardahan Kaymakamlığına, Sarayönü Kaymakamı Muharrem Bartın'ın İğdır Kaymakamlığına, Bahçe Kaymakamı Erol Gökberk'in Baskil Kaymakamlığına, Mecitözü Kaymakamı İsmet Yılmaz Toprak'ın Tortum Kaymakamlığına, Oğuzeli Kaymakamı Ümmet Ünal'ın Suruç Kaymakamlığına, Suluova Kaymakamı Turhan Görgün'ün Oltu Kaymakamlığına, Hadim Kaymakamı Ayhan Ergin'in Digor Kaymakamlığına, Ardahan Kaymakamı İsmet Kaplan'ın Gerger Kaymakamlığına, Şirvan Kaymakamı Necati Gündüz'ün Hani Kaymakamlığına, Aralık Kaymakamı Doğan Ünlüsoy'un Horasan Kaymakamlığına, Suruç Kaymakamı Aydın Özakin'in Kemaliye Kaymakamlığına, Foça Kaymakamı İhsan Atakan'ın Afyon Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Tirebolu Kaymakamı Osman Tolga'nın Çanakkale Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Çine Kaymakamı Faruk Melli'nin Elazığ Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Çanakkale Hukuk İşleri Müdürü Hüseyin Tekin'in Zonguldak Hukuk İşleri Müdürlüğüne, Adıyaman Hukuk İşleri Müdürü Celâl Öziç'in Samsun Hukuk İşleri Müdürlüğüne,

Naklen ve terfian atanmaları;

2 — 5439 sayılı kanunun 2. maddesi uyarınca :

Elmadağ Kaymakamı olup Erzincan Vali Muavinliğinde çalıştırılan Ragıp Azmi Berker'in Bingöl Vali Muavinliğinde, Mustafa Kemal Paşa Kaymakamı olup Denizli Vali Muavinliğinde çalıştırılan Nihat Tözge'nin Gaziantep Vali Muavinliğinde, Bozkır Kaymakamı olup Kırklareli Vali Muavinliğinde çalıştırılan S. Turgut Timur'un Erzurum Vali Muavinliğinde, Kayseri Hukuk İşleri Müdürü olup Bingöl Vali Muavinliğinde çalıştırılan Mustafa Asım Oğuz'un Uşak Vali Muavinliğinde, Karadeniz Ereğlisi Kaymakamı olup Elazığ Vah Muavinliğinde, Karadeniz Ereğlisi Kaymakamı olup Elazığ Vali Muavinliğinde çalıştırılan Fazıl Osman Yöney'in Eskişehir Vali Muavinliğinde,

5439 sayılı kanunun 2. maddesi gereğince kadro ve maaşları ile çalıştırılmaları,

3 — Urla Kaymakamı Mehmet Özseçen'in Artvin Vali Muavinliğinde, Mustafa Kemal Paşa Kaymakamı Ömer Çetintaş'ın Kastamonu Vali Muavinliğinde, Susurluk Kaymakamı M. Cemal Tekay'ın 350 lira kadrolu İçişleri Bakanlığı Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü 2. Şube Müdürlüğüne atanarak Tunceli Vali Muavinliğinde,

5439 sayılı kanunun 2. maddesi gereğince kadro ve maaşları ile çalıştırılmaları,

4 — Bergama Kaymakamı Halit Tokullugil'in İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdür Muavinliğinde, Akçaabat Kaymakamı Kenan Aybek'in İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde, Adalar Kaymakamı M. Hayrettin Gündeniz'in İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavir Muavinliğinde,

5439 sayılı Kanunun 2. maddesi gereğince kadro ve maaşları ile çalıştırılmaları,

5 — İçişleri Bakanlığı Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü, 2. Şube Müdürü olup 5439 sayılı Kanunun 2. maddesi gereğince İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde çalıştırılan Tarık Togay'ın 1100 lira kadrolu Giresun Hukuk İşleri Müdürlüğüne tayini ile 5439 sayılı kanunun 2. maddesi gereğince İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğünde çalıştırılması,

Uygun görülmüştür.

6 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

17/7/1969

HABERLER

• İÇ - DÜZEN Çalışmaları

İçişleri Hizmet ve Teşkilâtını Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü tarafından iki yılı aşkın bir zamandanberi yapılmakta olan çalışmalar kısmen tamamlanmış ve bunlara ait tanzim edilen raporların listesi ilgililerin bilgisine sunulmuştur.

Bu hususla ilgili olarak sözü geçen Proje Müdürlüğünün verdiği bilgiye göre, müstakil nitelikte olan konular imkânların elverdiği ölçüde teksir edilmekte ve geliştirilmek amacıyla ilgililere gönderilmektedir.

Diğer raporlar, projenin iç çalışmalarında, daha genel raporların yazımızda materyal ve kaynak olarak kullanılmak üzere, daktilo edilerek muhafaza edilmektedir.

Halen projede ele alınan konuların % 50 den fazlasının rapora bağlandığı, bu monografilerin 1969 yılı sonuna kadar tamamlanacağı, bir taraftan da bu monografilere dayanılarak Bakanlığın ana fonksiyonları itibariyle genel konuların kapsayan ekip raporlarının

Yiğit KIZILCAN

Yayın Müdürü

düzenlenmesine başlanacağı Proje Müdürlüğünce bildirilmiştir.

6 Eylül 1969 tarihine kadar projenin araştırmalar sonunda daktilo edilmiş raporları şunlardır:

İl Genel İdareesi Konuları: Bucak İdareesi, bölgesel kuruluşlar teşkilât, il yıllıkları, vali ve kaymakamların adliye ile ilişkileri, vali ve kaymakamların askerlik şubeleri ve garnizonlarla ilişkileri, vali ve kaymakamların zirai mücadele, veteriner, orman, tapu, ticaret, enerji, millî eğitim, çalışma-iş, sağlık, sanayi, diyanet, vakıflar konuları ile ilgili görevleri, vali ve kaymakamların imar işleri ile ilgili görevleri, bunların kamulaştırma, tabii afetler, ile ilgili görevleri, vali ve kaymakamların bayrak, tebligat, seçim, gıda, taşıt araçları, kanunların neşir ve ilânı konularındaki görevleri ve genel durum raporlarıdır.

Zabıta konuları ile ilgili raporlar: Zabitanın İdarî görevleri, zabitanın adli görevleri, zabitanın siyasî görevleri, zabitanın danışma ve yardımcı görevleri, zabitanın askerî görevleri, bucak müdürü, muhtar ve ihtiyar kurulunun zabıta görevleri, özel

zabitanın yürütme görevleri gibi konulara hasredilmiş ve ayrıca nüfus hizmetleri ile ilgili bir rapor tanzim edilmiştir.

Sivil savunma konularında daktilo edilmiş raporlar ise şunlardır :

Sivil savunma bakımından imar plânı, ve sığınaklar, sivil savunma mahallî kuvvetleri, sivil savunmanın tanımı, kapsamı, sorumluluğu, sivil savunma fonu, sivil savunma şahsî mükellefiyeti, sivil savunmada koruyucu ve kurtarıcı diğer tedbirler, sivil savunma bakımından yurdun muhtelif bölgelere ayrılmasıdır.

Mahalli idarelerle ilgili olarak, özel idarelerin tarım görevleri, belediyelerin çevre sağlığı görevleri, belediyelerin itfaiye görevleri, belediyelerin eğitim görevleri, belediyelerin hal kurma ve idare etme görevleri, belediyelerin evlendirme ile ilgili görevleri, köylerin tarımsal görevleri, belediyelerin hali hazır haritayı yapma görevi, belediyelerin öğle dinlenmesini sağlama görevi, belediyelerin yazılı ve basılı kâğıtların kesekâğıdı olarak kullanılmasını önleme görevi, belediyelerin ılıca ve hamamları işletme görevi gibi konular raporlara dercedilmiştir.

Ayrıca personel konularında personel hizmetleri, Bakanlık Makamı ve danışma birimleri ile

İlgili olarak ta Tetkik Kurulu

ve bağlı birimler, Bakanlık Koordinasyon Kurulu gibi konular rapora bağlanmıştır.

Yardımcı birimlerle ilgili olarak ta Kâğıt İşleri Müdürlüğü ve Daire Müdürlüğü rapor konusu olmuşlardır.

Bu sayılan raporlardan başka teksir edilerek ilgililerin istifadesine sunulan raporlar vardır. Proje Müdürlüğü tarafından tanzim edilen listeye göre bu raporlar şunlardır:

Gayrimenkul zilyetliğinin vali ve kaymakamlarca korunması, merkez ilçe yönetimi, il özel idarelerinin sağlık hizmetleri, özel idarelerin köy yolu yapma görevi, özel idarelerin köy içme suyu yapma görevi, toplum kalkınması, moral araştırması ön uygulama raporu, Müdürler Encümeni, Disiplin Kurulu ile ilgili raporlardır.

Daktilo edilmiş raporlarla teksir edilenlerin toplam sayfa adedi 52, raporda 5483'tür. Bu rakam bile proje tarafından yürütülen hizmetin önem ve büyüklüğünü göstermeye yeter.

- **İÇ - DÜZEN 1970 Programına Girecek Tedbirlerle İlgili Teklifler Yaptı**

İçişleri Bakanlığı Hizmet ve Teşkilâtını Yeniden Düzenleme Projesi Müdürlüğü, 1970 prog-

ramında yer alacak tedbirlerle ilgili tekliflerini Devlet Plânı ama Teşkilâtına bildirmiştir.

Proje Müdürlüğü teklif yazısında, 1970 program döneminde, Bakanlığın fonksiyonel hizmet grupları ile ilgili ekip araştırma raporlarının Proje Koordinasyon ve Yönetim Kurullarında görüşülüp kesinleştirileceğini, bunlara dayanılarak yapılacak genel raporun da anılan kurullar tarafından nihai şekilde değerlendirildikten sonra yayınlanacağını, ekip raporları ile genel raporda ileriye sürülecek tekliflere göre, merkezî idarenin taşradaki İdarî kademelerine ve mahallî idarelere verilecek yeni düzenin çeşitli kamu kuruluşlarını ilgilendirdiğini, bu nedenle yukarıda sözü edilen kurullar gerek ekip raporlarını ve gerekse genel raporu görüşürlerken ilgili kamu kuruluşları temsilcilerinin de görüşmelere katılabileceklerini ve görüşlerini belirtebileceklerini, merkezî idarenin taşra İdarî kademelerine ve mahallî idarelere verilecek yeni düzeni geniş ölçüde etkileyeceği düşünüldükten, İÇ DÜZEN Projesi araştırması kapsamına bölgesel kuruluşların da belirli bir ölçüde alındığını, 1969 programında da açıklandığı üzere D.P.T. tarafından bölgesel kuruluşların yeniden düzenlenmesi amacıyla daha ayrıntılı bir araştırmanın yapılmakta olduğunu,

1970 program döneminde, araştırmalarda elde edilen bulgulara göre yapılacak teklifler arasında bir yaklaşım sağlamak ve bölgesel kuruluşlara verilecek yeni düzen konusunda kesin karara varmak amacıyla D.P.T. nin Koordinatörlüğü altında ortak çalışmalar yapılarak sonuca ulaşılabileceği, açıklamıştır.

Teklif yazısının bundan sonraki kısmında bucak idaresi üzerinde yapılan araştırmadan, merkez ilçelerinde kaymakamlık teşkilinin zorunluluğundan ve bu yüzden uğranılan çeşitli zararlardan bahsedilerek bu nedenle 1970 program döneminde değişik karakterdeki çeşitli merkez ilçelerinde bir deneme uygulaması yapılacağı, bu suretle konunun geliştirileceği, alınan sonuçlara göre gerekli mevzuatın çıkarılacağı, 5442 sayılı kanunun 9/B ve 31/B fıkraları uyarınca bütün yazışmaların vali ve kaymakamlar tarafından yapılmasının işleri geciktirdiği ve lüzumsuz olduğu, kırtasiyeciliğe yol açtığı, vali ve kaymakamları birer imza makinesi haline getirerek asıl önemli fonksiyonlarını yapamaz duruma soktuğu, 1970 program döneminde, İÇ - DÜZEN araştırmacıları tarafından bu aksaklıkları gidermek amacıyla geliştirilecek yeni yazışma

sisteminin uygulanmasına girişileceği, belirtilmiştir.

Teklif yazısında 5917 sayılı kanunun uygulanmasında görülen aksaklıklara da temas edilerek, 1970 program döneminde araştırma bulgularına dayanılarak hazırlanacak yeni kanun tasarısının parlamentoya sunulacağı, kanun çıkarılmadan önce yine araştırma sonucu tesbit edilen bazı sorunların Bakanlık genelgesi ile çözümleneceği, açıklanmıştır.

Sözü geçen yazıda genelge ile çözümlenecek konular şöyle sıralanmıştır :

Tecavüzün giderilmesine ilişkin olmayan kararlar, ilgililerine P.T.T. aracılığı ile tebliğ olunacaktır. Karar gerekleri mutlaka bir kolluk üstü tarafından veya gözetimi altında yerine getirilecektir. Başvurma sırasında, kanun kapsamına girmediği açıkça anlaşılan konular için soruşturma yapılmayacak, durum başvurana gerekçeli bir yazı ile duyurulacaktır. Sınır anlaşmazlığı varsa bu halledilmeden 5917 sayılı kanun uygulaması yapılmıyacaktır.

5917 sayılı kanunun uygulanmasına ilişkin olarak, şimdiye kadar Bakanlığa gönderilen müfettiş, vali ve kaymakamlara ait bütün rapor ve yazılarla, ilgili yayınlar ve yargı

organlarının içtihatları, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce değerlendirilecek ve bu konulardaki Bakanlık görüşü tesbit edilerek, bir genelge ile bütün illere duyurulacaktır. 5917 sayılı kanuna göre soruşturma yapıldıktan sonra, sonuç ister tecavüzün giderilmesi, ister istemin reddi şeklinde olsun, mutlak karar halinde yazılacaktır.

Yazıda ayrıca mahallî idareler konusunda yapılan araştırma sonuçlarından bahsedilerek, bu hususta düzenlenen raporda konu görevlerinin merkezî idare ile mahallî idareler arasında kesin ve açık bir biçimde bölüşülmesinin zorunluluğu üzerinde durulduğu, bu ana görüşün İdareyi ve İdarî Metodları Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından da benimsendiği, bu nedenle 1970 program dönemi içerisinde, İÇ-DÜZEN Projesine göre mahallî idareler üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde yapılan araştırmaların bulgularına dayanılarak, gerek merkezî idare ile mahallî idareler ve gerekse mahallî idare birimleri arasındaki hizmet bölüşümlerinin şekil ve ilkelerinin ayrıntılı olarak tesbit edileceği, hizmetlerin gerçekleştirilmesinde, mahallî idare birimleriyle merkezî idare kuruluşları arasında lüzumlu işbirliği ve koordinasyon-

nun nasıl sağlanacağı hususunda da ayrıntılı bir sistemin geliştirileceği ifade edilmiştir.

- **Bakanlık Yetkilileri ile Meslekî Teşekküller Mensupları Arasında Yapılmakta Olan Toplantılar Devanı Etmektedir.**

İçişleri Bakanlığı yetkilileri ile meslekî teşekküllerin temsilcileri arasında yapılan ve daha evvelki sayımızda bahsi geçen toplantıda alınan karar gereğince müteakip toplantılar İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ'un Başkanlığında yapılacaktır.

Orhan Erbuğ'un Başkanlığı altında bir kaç gün önce yapılan toplantıda alınan bir karar gereğince bu toplantılar bundan böyle her Pazartesi saat beşten sonra yapılacaktır.

Ayrıca bu toplantıda. «İçişleri Bakanlığı Örgütündeki Hizmetlilerin Tarz ve Koşulları Hakkında Yönetmelik» görüşülmüş ve gerekli safhalardan geçirilerek son şekline getirilmesi kararlaştırılmıştır.

Daha sonra konut tahsisi meselesi ele alınmış ve yönetmeliğine, Başbakanlıkça hazırlanmış olması nedeniyle, dokunamamakla beraber İçişleri Bakanlığınca yapılacak tahsislerde şimdiki gibi gelişi güzel tahsis

yerine daha adil esaslara göre tahsis yapılması keza karar altına alınmıştır.

Hazırlanan Kaymakamlar Nakil Yönetmeliğinin ilgililerin görüşlerine sunulması ve meslekdaşların iştirak ettiği bir kongrede görüşülmesi Bakanlık yetkilileriyle meslek teşekkülleri mensuplarının birlikte yaptıkları bu toplantıların sonucudur. Bu toplantıda, kararlaştırılan konulardan biri de hazırlanan ve kongrede meslekdaşların görüşleri alınarak tekemmül ettirilen bu yönetmelik taslağının biran evvel diğer kademelerden geçirilerek yönetmelik haline getirilmesidir.

- **Kaymakamların Nakil Yönetmeliği Çalışmaları**

Bundan evvelki sayımızda Kaymakamların Nakil Yönetmeliği Taslağının hazırlanarak ilgililerin görüşlerine sunulduğunu yazmıştık.

Hazırlanan taslak üzerinde çalışmak ve Bakanlığa ıshk tutacak fikirleri dermeyen etmek üzere Bakanlık Özlük İşleri Genel Müdürlüğünün teşebbüsüyle bir komite teşekkül ettirilmişştir.

Her sınıftan vali muavini, hukuk işleri müdürü ve kaymakamın iştirak ettirildiği komite 20 Ağustos 1969 Çarşamba günü

saat 9.30 da Bakanlık konferans salonunda toplanmıştır

Toplantıda bir konuşma yapan İçişleri Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürü Ertuğrul Süer, idare mesleğinin çözüm bekliyen konuları üzerinde çalışılacağını, 1961 - 1965 yıllarında çıkarılan nakil yönetmeliklerinin yalnız kaymakamları kapsamı sebebiyle yetersiz kaldığını, yeni hazırlanan yönetmelik taslağının bu eksiklikleri bertaraf edecek şekilde hazırlandığını, hizmet şartları yanında liyakat ve diğer niteliklerin de gözönünde bulundurulduğunu, komite toplantısında yapılacak değerlendirmelerin diğer meslekî teşekküllerden alınacak değerlendirmelerle birleştirilerek Genel Müdürlüğün ve Bakanlığın bu konuda yapacağı çalışmalara ışık tutacağını, belirtmiştir.

Bundan sonra konuşan ve komitenin ne şekilde çalışacağını açıklayan Özlük İşleri Genel Müdür Muavini Fikret Nazilli, hazırlanan taslağın Özlük İşleri Genel Müdürlüğünü bağlamadığını, işleri Bakanlığının bir görüşü olmadığını, sadece Genel Müdürlüğün çalışma amaçlarından biri olduğunu, Genel Müdürlük mensuplarının ancak izaha muhtaç kısımlar olursa bunları açıklayacağını. toplantının kongre

niteliği taşıyacağım bu itibarla bir kongre divanı teşekkül ettirmek gerektiğini, ifade etmiştir.

Kongre Başkanlık Divanı için seçim yapılmış ve Başkanlığa Reşit Yalındın, Başkan Vekilliğine Mustafa Arıkan'ın, kâtipliklere Osman Çiftçi ve Atıl Özer'in seçildikleri anlaşılmıştır.

Bu arada meslekdaşlardan bazıları genel prensipler üzerinde açıklama yapılması teklifinde bulunmuş ve Genel Müdür Ertuğrul Süer bunun zaman alacağını, maddelerde izahat bulunduğunu söylemiştir.

Bunun üzerine yönetmelik taslağının tümü üzerinde görüşme açılması teklifi oya konarak kabul edilmiştir.

Yönetmeliğin tümü üzerinde ilk konuşmayı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü 2. Daire Başkanı Mustafa Arıkan yapmış ve Osmanlı devrindeki idarecilerin otoritelerinden fıkralar anlatarak ve misâller vererek bahsetmiştir. İdarecilerin çıktıklarından, bir çok idarelerin idareciye gereken kıymeti vermediklerinden söz eden Arıkan, yönetmelik taslağının bu yolda bir yenilik olduğunu, idarecilerin bu konuda fikirlerinin alınmasının da ileri bir adım olduğunu, yönetmeliğin tüzük olarak hazırlanmasının, az değiştirilmesini

temin bakımından gerekli olduğunu, Anayasa ve 1700 sayılı kanunun buna mani olmadıklarını, bu olmadığı takdirde Bakanlar Kurulu kararıyla onanmış yönetmeliklerden olmasının faydalı olacağını söylemiştir.

Daha sonra söz alan Uzunköprü Kaymakamı Cafer Eroğlu, yönetmelik taslağının yeni ve modern personel idaresine uygun olduğunu, ancak bu yönetmelikle beraber, Fransa'da olduğu gibi, eşdeğer hizmet ve ilgili yönetmeliklerin de çıkarılması gerektiğini, İdarecilere yıpranma zammı, tatil ve bayramlarda fazla mesai ücreti verilmesi gerektiğini, kaymakamlık için yönetmelik taslağında gösterilen 24 yılın çok olduğunu, 20 yıl olmasının normal olduğunu, Fransa'da bunun 22 yıl olarak kabul edilmiş olduğunu, yönetmeliğe göre bütün Türkiye'nin 6 coğrafi bölgeye ayrılmış olduğunu, bu bölgelerin bazılarında daha çok il ve ilçe düştüğünü, 6. ıncı coğrafi bölgedeki hizmet sürelerini gösteren 6. maddenin kaldırılması gerektiğini ve bunu teklif ettiğini, mahrumiyet ilçelerindeki hizmet süresinin 2 - 3 yıl yerine 8 - 4 yıl olarak tesbiti ve buralarda çalışan idarecilere mahrumiyet zammı verilmesi gerektiğini, sınıflar üstü A hizmetini bitiren kaymakamların valilik durumlarının ele alınması icabettiğini, dış geziler ve Türkiye

ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde geçen hizmetlerin sınıf hizmetlerinden sayılmamasını tesbit eden maddenin kaldırılmasını teklif ettiğini söyleyen Eroğlu, üst sınıflara geçirilmede liyakatin ön plânda, kıdemin ise ikinci plânda tutulduğunu, bu itibarla liyakat ilkesinin çok isabetli bir şekilde tatbik edilmesi gerektiğini, yönetmelik taslağına göre 3. cü sınıf ilçelerin fazla, diğer ilçelerin ise az olması sebebiyle ilerde bir sıkışmanın olabileceğini, idaredeki zorluk ve diğer şartlar nazara alınmadan bir sınıflandırma yapmada isabet olmadığını, sınıflara ayrılmış ilçelerden misâller vererek açıklamıştır.

Bundan sonra kongre divanı başkanı, konuşanları yönetmelik şumülü dışına çıkmamağa davet etmiş ve konuşmak üzere ismini yazdıranlara sıra ile söz' vermeğe devam etmiştir.

Söz alan Mülkiye Müfettişi Selâmi Celayir, yönetmelik taslağının tedvin şeklinin bir rapor niteliğinde olduğunu, içerisindeki ibarelerin sarih olmadığını, yeni baştan ele alınması gerektiğini, getirilen yeni tabirlerin açıklığa kavuşturulması ve taslağın zor anlaşılır halden kurtarılması icabettiğini, yönet melik taslağının kapsamının çok

yuvarlak bir ifade getirdiğini, yalnız kaymakamları değil bu mesleğe mensup olanların hepsini içine alması gerektiğini, üst görevlere atanmanın asgarî şartlarının bu yönetmelikle tes-biti, liyakat ve eşdeğer hizmetlerin ayrı ayrı yönetmeliklere konu teşkil etmesinin temini icabettiğini, sınıflandırmada objektif kıstaslara yer verilmediğini, belirten Celâyir, Kaymakamlar Nakil Yönetmeliğinde son zamanlarda yapılan değişikliği buna misâl olarak göstermiştir.

Daha sonra objektif kıstasların yazılı olarak tesbiti gerektiğini söyleyen Selâmi Celâyir, mahrumiyet bölgesi değerlendirmesinin iyi bir şekilde tesbit edilmemiş olduğunu, bu yönetmelik taslağının içine konan bir hükümden buna aykırı yönetmelik çıkarılamayacağı hususunun tesbit edildiğini, bunun yönetmeliği Anayasa gibi kabul ettireceğini, bu sebeple kanun tekniğine uygun olmadığını, Teftiş Kurulunun yönetmeliğin şümulüne alınmasının ve müfettişlerin yönetmeliğin getirdiği yeniliklerden ve haklardan istifade ettirilmesinin mesleğin insicamı bakımından gerekli olduğunu, ancak bunu Teftiş Kurulunun hazırlaması gerektiğini, değerlendirmede kıdem esasının tatbiki güç

durumlar yaratacağını, 5439 ve 4488 sayılı kanunların tatbikatında görülen haksızlıklar sebebiyle bu tatbikatın da yönetmelik ile sınırlandırılması gerektiğini, açıklamıştır.

Nüfus işleri Genel Müdürlüğü 3. cü Şube Müdürü Nihat Üçyıldız söz alarak, meslek ve meslekdaşlar için yönetmeliğin çok ileri bir aşama olduğunu, bu itibarla hazırlamak zahmetinde bulunan arkadaşlara teşekkür borçlu olduklarını, yönetmeliğin tüzük haline getirilmesinin çok faydalı olacağını, ancak uzun çalışmalara ve beklemeğe tahammülü olmayan bu yönetmeliğin biran evvel çıkarılmasının faydalı ve zarurî olduğunu, bir takım reformlar yapıldığını, yönetmeliğe bu reformlarla ilgili bir takım hükümler konabileceğini, söylemiştir.

Daha sonra söz alan Sakarya Vali Muavini Nihat Tahiroğlu, yönetmeliğin meslekdaşları huzura kavuşturacak hükümler ihtiva ettiğini, tüzük haline getirilmesinin temenni edildiğini, yönetmelikte imlâ yanlışlarının düzeltilmesi ve dilinin Türkçeleştirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Yönetmelik hazırlanmasının takdire değer bir konu olduğunu, kaymakamların coğrafi bölgelere göre sınıflandırılmasının

doğru olmadığını soyliyerek konuşmasına başlıyan Reşit Yalım, kaymakamların ancak maaş ve kıdem itibarıyla sınıflandırılabilceğini, mahrumiyet bölgesindeki bir ilçe kaymakamının görevinin sınıflar üstü bir ilçe kaymakamının görevinden daha az önemli olduğunun iddia edilemeyeceğini, yönetmelik gereğince Türkiye'nin ayrılmış olduğu 6 coğrafi bölgede ikişer sene hizmet edilse toplam 12 sene edeceğim, iki senelik stajla birlikte bunun 14 seneye çıkacağım, böyle olsa bile bu kademelerden geçerek temayüz etmiş bir kaymakamı vali yapmanın mümkün olabileceğini, iklim ve coğrafyanın bir değerlendirmeye esas olamayacağını, mahrumiyet bölgelerinde çalışanlara tazminat verilmesi, yorulma ve mes'uliyete göre tazminatın hesaplanması gerektiğini, yetersizlik halinde mahrumiyet bölgesindeki hizmetin uzatılmasında isabet bulunmadığını, üst bir sınıfta kaymakamın denenmesinin gerektiğini ve daha iyi sonuç alınabileceğini, eşdeğer hizmetin maaş, hizmet ve mesuliyet gibi kıstaslardan hangisine göre mütlâa edildiğinin yönetmelikte açıklanması gerektiğini, bunun çok mühim olduğunu, belirtmiştir.

Bundan sonra söz alan Yılmaz Cemal Bor, hazırlanan yönetmelik

taslağına ne Bakanlık ve ne de Özlük İşleri Genel Müdürlüğünün sahiplenmediğini, buna rağmen çalışmayı hazırlayan arkadaşların bulunduğunu, bunların ilkeleri açıklamasının faydalı olacağını söylemiştir.

Bunun üzerine taslağın hazırlanmasında büyük emeği geçen Özlük İşleri Genel Müdür Muavini Fikret Nazilli, taslağın meslekdaşlara bir yön verilsin diye hazırlandığını, bu itibarla savunmasının yapılamayacağını, ana ilkeler hakkında izahat verilmesinin istendiğini, yönetmeliğin çok geniş bir şekilde hazırlandığını ve baş tarafına da bir özet konduğunu, 1961 — 1965 yönetmeliklerinin bir huzursuzluk getirdiklerinin anlaşılması üzerine bu taslağın hazırlandığını, çalışan personele güven vermek, nakil işlerini bir takım esaslara bağlamak, liyakat, kıdem ve eşdeğer hizmet gibi esasları göz önünde bulundurmak imkânlarının ancak bu yolla sağlanacağını, değerlendirme sisteminin objektif esaslara bağlandığını, yönetmeliğin eşitlik yönünden bir takım yenilikler getirdiğini, esas olan kaymakamlık olmakla beraber her hizmet dalında çalışma ve görev alma olanağının sağlanması gerektiğini, yönetmeliğin bunu temin edeceğini, tayin ve nakillerin bir takım esaslara

bağlanmasıyla bir teminat sağlanmak istendiğini, personel ve diğer sahalarda yapılacak reformlarda ve masa başı münakaşalarında yönetmeliğin bir dayanak olacağını, yönetmelikte sayılan ama ilkeler yanında bir takım talî ilkeler bulunduğunu, belirterek, 1985 yönetmeliğinin 6. maddesinin uygulanmasının bir takım huzursuzluklar doğurduğunu, yer değiştirmede valilerin raporu ile ilgili olan bu madde yerine konan yeni madde gereğince rapor yerine gerekçeli rapor ve mütalâa istendiğini, liyakat yanında kıdeme de önem verildiğini, sınıf üstü A'ya gelmiş bir kimsenin sil baştan yeniden başlamasının önlendiğini, ulaştığı kademeye uygun bir vazife verilmesine çalışıldığını, bu sınıfa gelmiş olanların, Bakanlıkça yüksek görevlere atama yapılırken, gözönünde bulundurulmasının sağlandığını, eşdeğer hizmet ve görev esasının getirildiğini, sınıf üstü A'nın karşılığı olan hizmetin ne olduğunun ve diğerlerinin ayrı ayrı tesbit edilmiş olduğunu, ancak bu yönetmeliğin kongreye sunulmamış olduğunu, bazı meslekdaşları ikna edebilme safhasına getirilebildiği takdirde ayrıca çıkarılacağım, sınıflandırma çalışmalarının ayrı bir komitece yapılmış olduğunu, ana esas ve ilkelerin ise ayrı bir komitece tesbit

edilmiş bulunduğunu, sınıflandırma komitesinin 45 gün çalıştığını, sınıflandırmaya gitmenin şart olduğunu, yönetmelik yapıldıktan sonra tüzük haline getirilmesinin daha kolay olacağını, ilerde yapılması düşünülen personel reformunda yönetici olarak idarecilere gereken avantajları sağlamak ve varlıklarını kabul ettirmek için yönetmeliğe hükümler konduğunu söylemiştir.

Daha sonra söz alan Mülkiye Müfettişi İhsan Dede, haberleşme ve beşerî münasebetlere imkân veren bu nev'î toplantılara son zamanlarda sık sık yer verilmesinin memnuniyet verici olduğunu, yönetmelik taslağı hazırlamanın güç. bir iş olduğunu, yönetmeliğin eleştirecek tarafları bulunduğunu, yönetmeliğin isminin olmadığını, açıklayıcı hükümlerin yönetmeliğin her tarafına serpiştirilmeyip toplu halde ve bir arada bulunmasının faydalı olacağını, ayrıca yeni deyimlerden ne kastedildiğinin yönetmeliğin baş tarafında açıklanmasının yerinde olacağını, tekrarlamalar bulunduğunu, deyimlerde farklı kullanımlar olduğunu, yönetmeliğin bazı maddelerinde eşdeğer hizmet bazılarında ise eşdeğer görev deyimlerinin kullanıldığını, ilkelerin bir başlık altında olmasının gerektiğini, sınıflan-

dırmada hizmet değil ilçenin esas alınmasında isabet olacağını, çok uzun cümleler ve devrik terimler kullanıldığını, yönetmelikteki kapsamla amacın birbirine girdiğini, şube müdürlerinin yönetmelik kapsamına alınmadığını, yönetmelikte kendi kadrosu ile valiliğe gidenlerin durumlarının ele alınmadığını, bu gibilerin Tetkik ve Teftiş Kurullarına gelmeleri halinde durumlarının ne olacağını tesbiti gerektiğini, keza yönetmelikte idareci olup ta emniyet ve sivil savunmada çalışanların da nasıl bir işleme tabi tutulacaklarının açıklanmadığını, hukuk müşavirliğinde çalışanların da durumlarına açıklık vermek gerektiğini, ilçelerin sınıflandırılmasının esaslı kıstaslara bağlanmadığını belirtmiş, sınıflandırılmış ilçeleri sayarak indî düşüncelerle sınıflandırma yapıldığını söylemiştir.

Daha sonra 6. cı coğrafi bölge içinde doğu ve mahrumiyet yerlerinin ayrılmış olduğunu söyleyen Dede, kanunda vali muavini olma şartlarından olan «iki yıl doğuda geçmelidir» tabirinin nasıl tatbik edileceğini, eşdeğer görevli hizmetlere tayinde valilerin gerekçeli mütalâasının esaslı bir teminat olamayacağını, değerlendirmede bir takım karışıklıklar olduğunu, özel kurul, özel komisyon, ve encümen gibi

çeşitli kuruluşların ortaya çıktığını, bu hususta çok dikkatli davranmak gerektiğini, müfettişlerin değerlendirme yapması halinde kıdeme kıymet verilmesinin yersiz olduğunu, gizli tezkiye veren müfettişin bunu da yapmasının normal olduğunu, birinci sınıf ilçelerde müfettiş raporuna lüzum görülmediğini, yönetmelikte söz konusu edilen meslekî teşekkül ve derneklerin hangileri olduğunun sarahaten belirtilmesi gerektiğini, Eşdeğer Görev Yönetmeliğinin bu yönetmelikle beraber incelenmesinin faydalı olacağını, «bu yönetmeliğe aykırı hiç bir yönetmelik çıkarılamaz» hükmünü yönetmeliğe koymanın pratik hiç bir fayda sağlamayacağını, müfettişlerin de eşdeğer hizmetler bakımından ele alınması gerektiğini, yönetmelikte bunlara yer verilmediğini, durumlarının düşünülmemiş olduğunu, teminatın şumullü olarak tatbiki gerektiğini ifade etmiştir.

Bundan sonra söz alan Eskişehir Vali Muavini Fazıl Osman Yöney, Bakanlık çalışmalarını öğüp yönetmeliği hazırlayanlara teşekkür ettikten sonra, özlük haklarının bir takım kanun ve tüzüklerle tahkim edilmesini istemenin ve bunları bugün çıkarmanın zor olduğunu, bu itibarla yönetmeliği çıkarmak ge-

rektiğini, yeni yönetmeliğin eski 1961 — 1965 yönetmeliklerinden 4 bakımdan farklı olduğunu, müfettişleri aynı yönetmelik kapsamına aldığını, müfettişler yönetmeliğinin yüksek maaşlıların müfettişliğe geçmesini önlemiş olduğunu, bu yönetmeliğin bunu kaldırdığını, sınıflandırmada bölge sistemini getirmiş bulunduğunu, liyakat esasını getirmiş olmasının diğer önemli farklardan olduğunu, eşdeğer hizmet ilkesine yer vermiş olmasının çok ileri bir rejime gidildiğini gösterdiğini, liyakat ilkesinin valilerce tatbikinde bir takım yan tesirlerin rol oynamasının mümkün olduğunu, bunu önleyici tedbirler bulunduğunu söylemiştir.

Daha sonra söz alan Fikret Nazilli, arkadaşların kendilerinin düşünmediği bir takım fikirler ileri sürdüklerini, bu bakımdan çok memnun kaldıklarını, ancak eleştirmelerde bir hususun noksan kaldığını, getirilen tenkitlerle birlikte tekliflerin de getirilmesi gerektiğini, bir maddenin kaldırılması teklif edilirken onun yerine konacak şeklin de söylenmesi icabettiğini, ilkeler ve yönetmeliğin birbirinden ayrı olmadığını, liyakat ve kıdem esaslarının yönetmelikte sayılmış olduğunu, değerlendirmede kademeler bulunduğunu, bunların sayılmış olduğunu, 6 safha bulunduğunu, değerlendirmenin

son safhasında bulunan değerlendirme âmirlerinin modern personel eğitimine göre eğiteceğini, yönetmelik çıktığı taktirde valilerin de değerlendirme yönünden eğitime tabi tutulacağını, kıdemin sadece sınıf hizmetini göstermek bakımından ele alındığını, sınıf üstü A hizmeti yapmamış bir müfettişin sınıf üstü A daki bir arkadaşı teftiş etmesinin iyi netice veremeyeceğini, yönetmelik için bazı arkadaşların yönetmeliklerin Anayasa'sı tabirini kullanarak tenkit ettiklerini, İl İdaresi Kanununa yapılanları buna yaptırmamak için bu şekilde bir hükmün konduğunu, parça parça getirilecek değişikliklerle bu yönetmeliğin de işlemez hale getirilmesinin bu suretle önlenmek istendiğini, müfettişler tarafından çıkarılan teftiş yönetmeliğinin diğer ilgili kuruluşlara danışılmadan çıkarılmış olmasının bir noksanlık olduğunu, Teftiş Kurulunda görüşülüp kabul edilmesinin tatbikatta aksaklıklar doğurmuş olduğunu, eşdeğer hizmet tabirinin hangi hizmetlerin biribirine eş durumda olduğunu gösterdiğini, bunun bir cetvelle gösterildiğini, ancak bu hususta hazırlanacak yönetmeliğe bu cetvelin eklenebileceğini söylemiştir.

Bundan sonra maddelere geçilmiş ve kongreye çağrılan idareci arkadaşların hazırladıkları

tadil tekliflerinin görüşülmesi yapılmıştır.

Yönetmeliğe bir isim bulunması konusu uzun tartışmalara vesile olmuş ve neticede, yönetmelik isminin: «Kaymakamlar ve Eşdeğer Görevliler Atama, Yer Değiştirme ve Değerlendirme Yönetmeliği» olması kabul edilmiştir.

Yönetmelik maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili tekliflerin görüşülmesi bittikten sonra hazırlanan rapor Özlük İşleri Genel Müdürlüğüne sunulmuştur. Burada gerekli rötüşler yapıp yönetmelik taslağına son şekli verildikten sonra Bakanlık Müdürlük Encümeninde görüşülmek üzere Bakanlık Makamına sunulacaktır.

• **Türk İdareciler Derneği Çalışmaları**

Türk İdareciler Derneği Yönetim Kurulu, derneğin son genel kurulunda bir çok tenkitlere sebep olan ve ele alınması ısrarla istenen «Dinlenme Kampı» mevzuunu nihayet ele almış ve gerçekleştirme yoluna girmiş bulunmaktadır.

Ayvalık ilçesi hudutları içinde ve Sarımsaklı deniz kıyısında bulunan 100.000 metre kare civarındaki arazi üzerinde yapılacak dinlenme kampı için muhtelif mimar ve mühendislerle çizdirilen projelerden yönetim kurulunca uygun görüleni tatbik

edilmek üzere faaliyete geçilmiştir. Bu vesile ile uzun zamandanberi Ayvalık'ta bulunan dernek Genel Sekreteri Sadrettin Sürbahan çalışmaları bizzat izliyerek gerekli hazırlıkları yaptırmış ve ilgililerin yardımını temin etmiştir.

İlk plânda gazino, lokanta ve eğlence sitesinin yapımı ele alınacağından bunlar için gerekli ihzara t yapılmış ve iş ihale safhasına geldiğinden Dernek Genel Başkanı Ertuğrul Süer ihaleyi yapmak üzere Ayvalığa gitmiştir.

Dernek yetkililerinin verdiği bilgiye göre yapılması kararlaştırılan tesisler hakkında geniş bilgi vermek üzere yakında broşür hazırlanıp ilgililere gönderilecektir. Bu broşürde meslekdaşlar bütün proje ve resimlerle beraber inşaatın durumunu, diğer nitelik ve özellikleri ve sair bilgileri bulacak ve gerekli uyarda bulunabileceklerdir. Ayrıca tesislerin daha canlı olarak görülebilmesi için bir maketinin yapılmasına karar verilmiştir. Yapılacak maket Bakanlığın muhtelif yerlerine konarak teşhir edilecektir.

Öte yandan yine haber alındığına göre dernek binası için temini gereken arsa işi de hal safhasına girmek üzeredir. Ankara Vali Muavini Mehmet Ka-

rasarlıoğlu ve Çankaya Kaymakamı Ömer Haliloğlu bu iş için görevlendirilmişler ve her iki arkadaşın çalışmaları müsbet sonuç vermiştir. Çankaya'da Köşke yakın bir yerde bulunan arsanın pürüzlü noktaları halledilmek üzeredir.

Bilindiği gibi derneğin halen işgal ettiği Çelikkale sokaktaki iki daire için her yıl 26.000 lira kira ödenmektedir. Bu arsa işi sonuçlandırıldığı takdirde hemen inşaata geçilerek bu kiradan derneğin kurtarılması sağlanacaktır.

Yönetim Kurulu arkadaşlarımızı her iki teşebbüslerinden dolayı tebrik eder başarılarının devamını dileriz.

- **Türkiye İl Özel İdareleri Personeli Sendikaları Federasyonu Genel Kurulu Toplandı**

Türkiye İl Özel İdareleri Personeli Sendikaları Federasyonu

4. Genel Kurulu toplantısı 6 Temmuz 1969 Pazar günü saat 9.00 da Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu toplantı salonunda yapılmıştır.

Toplantıya İçişleri Bakanlığı Müsteşar Muavini Orhan Erbuğ, Mahallî İdareler Genel Müdür Muavini Zekâi Gümüşdiş, Merkez Valisi Mehmet Saraçoğlu, İç - Sen Başkanı Mehmet Can, İl. ci

Başkanı Fikri Gökçeer, basın mensupları ve memurlar katılmışlardır.

Birçok illerden gelen özel idare müdür ve memurlarının da yakından izledikleri bu toplantıda, özel idarelerle ilgili sorunlar ortaya atılmış ve tartışılmıştır.

Raporların okunmasından ve yönetim kurulunun ibrasından sonra, yönetim kurulu üyeleri tanıtılmış ve seçimlere geçilmiştir.

Yapılan seçim sonunda Türk-Öz Genel Başkanlığına Sinop Öz İdare Müdürü Bedrettin Paydaş, Genel Sekreterliğe Trabzon Özel İdare Müdürü İsmail Arslan, Genel Saymanlığa da Sinop Özel İdare Gelir Müdürü Sabri Kanal'ın seçildikleri anlaşılmıştır.

Toplantıda bir konuşma yapan Genel Başkan Bedrettin Paydaş, özel idare mevzuatının çok eski ve anlaşılmaz halde olduğunu, günün ihtiyaçlarına cevap vermekten çok uzak bulunduğunu, ilgili bakanlıkların bu konularla ilgilenmediklerini, kamu personeli içinde en çok ezilen, mağdur olan ve ilgi görmeyen memurların özel idare memur ve mensupları olduğunu, bu idarede çalışanların hepsinin borç içinde bulunduklarını, ifade ederek sorunları üzerinde mücadele edeceklerini ve men-

suplarının desteklerine ihtiyaç bulunduğunu söylemiştir.

Konuşanların çoğunluğunun aynı konulara temas etmesi lazerine kongrece alınan bir karar gereğince diğer kamu personeli ile birlikte toplu direnmeye geçilmesi ve İnsan Hakları Komisyonuna başvurulması uygun görülmüştür.

- **Uluslararası Şehirler ve Mahallî İdareler Birliği Toplandı**

Uluslararası Şehirler ve Mahallî İdareler Birliği (IULA) 18 Haziran 1969 da Viyana'da toplanmıştır.

1913 yılında kurulan ve halen merkezi Hollanda'nın LA HA- YE şehrinde bulunan birlik, kuruluşundan beri, mahallî idareler, şehircilik, mahallî idarelerin malî sorunları ve sosyal hizmetleri gibi konular üzerinde birçok toplantılar düzenlemiş ve yayınlar yapmıştır. Birliğin bunlardan başka, eğitim, halk sağlığı, yetişkinlerin eğitimi, spor, içme sularının temizlenmesi, havanın kirlenmesi ve toptancı pazarlarının idaresi gibi konular üzerinde çalışmaları, özel toplantı ve araştırmaları olmuştur.

Söz konusu birlik bütün çalışmalarını aylık olarak çıkardığı dört sayfalık bir broşür ile bütün üyelerine duyurmaktadır. Bu

broşür İngilizce ve Fransızca olarak yayınlanmaktadır.

Birliğin Viyana'da yaptığı bu yılki toplantısının konusu genellikle komünlerin malî sorunları olmuştur.

Çeşitli üye ülkelerin katıldığı bu toplantıya Türkiye'den, Türk Belediyecilik Derneği Başkanı İsmet Sezgin, Genel Sekreter Ahmet Nalçacı, Muhasip Dr. Esat Kırathioğlu, Yazı İşleri Sorumlu Müdürü Dr. Nuri Tortop, İzmit Belediye Başkanı Leylâ Atakan, Nazilli Belediye Başkanı Enver Yetkiner, Ceyhan Belediye Başkanı Şahin Özbilen, Yarımcı. Belediye Başkanı Avni Şirin, Kartal Belediye Başkanı Bahtiyar Konuksay ve Balçova Belediye Başkanı Ercüment Uysal katılmışlardır.

Toplantının bir yıldır devam etmekte olan hazırlıkları sırasında, üye ülkelere malî sorunlarla ilgili sorular sorulmuş ve cevap istenmiştir. Türk Belediyecilik Demeği bu hususla ilgili cevabın Türkçe metnini İller ve Belediyeler Dergisinde yayınladığı gibi dernekçe İngilizceye çevrilmiş bir örneğini de Uluslararası Şehirler ve Mahallî İdareler Birliğine göndermiştir. Birlik çeşitli ülkelere gelen bu raporları birleştirerek tek doküman halinde Haziran

toplantısına sunmuş ve konular toplantıya katılanlar tarafından tartışılmıştır.

1955 yılında da malî konularla ilgili bir kongre toplanmış ve kongre neticelerini kapsayan bir rapor «Mahallî İdarelerin Malî Konuları ve Mahallî Muhtariyet Yönünden Önemi» adı altında yayınlanmıştı. 1955 yılından beri karşılaşılan yeni meseleler ve gelişmeler konunun yeniden ele alınmasını gerektirmiştir. Kongrenin, genel kurul özel toplantı ve çalışma grupları halindeki toplantılarda ele aldığı konuların başlıkları şunlardır :

- 1 — Devletin malî ve ekonomik politikası ve komün mâliyesi,
- 2 — Yeni malî idare usulleri,
- 3 — Komün yatırımlarının kaynakları,
- 4 — Komün vergilerinin

gelişmesi.

Kongrede tartışmalar Fransızca, İngilizce ve Almanca dilleriyle yapılmıştır.

Türkiye’de olduğu gibi diğer batı ülkelerinde de mahallî idareler kendilerine verilen görevleri tam olarak yapamamaktadırlar. Gelirlerinin kifayetsiz oluşu bunun başta gelen sebebidir. Viyana kongresi çeşitli ülkelerin bu konudaki tecrübelerini ve görüşlerini ortaya koymalarına ve tartışmalara fırsat vermesi, alınan karar ve varılan sonuçların yayınlanması ve ilgililere duyurulması bakımlarından faydalı ve olumlu bir hizmet olmuştur.

Söz konusu kongre beş gün devam ettikten sonra sona ermiş ve bundan sonra kongreye katılan! arı 22 Haziran — 25 Haziran tarihleri arasında Avusturya, Macaristan, Çekoslovakya ve Yugoslavya’nın muhtelif yerlerini gezmişlerdir.

ABONE BEDELİ

Türkiye için yıllıkı	:500 kuruş
Yabancı memleketler için yıllıkı	: 750 kuruş

ABONE BEDELİNİN GÖNDERİLMESİ ŞEKLİ

A — Türkiye'de :

Bulunan yerin Malsandığına tutarı yatırılarak mukabilinde alınacak (çeşitli gelir makbuzu) aynen ve taahhütlü mektupla;

İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü — Ankara
adresine gönderilmelidir.

B — Yabancı memleketlerde :

Abone bedeline, makbuz pulu için 4 kuruş eklendikten sonra hâsıl olan meblâğ, posta veya, banka havalesi olarak yukarıdaki adrese gönderilmelidir.

YAZI İŞLERİ

İdareyi ilgilendiren mevzularda, hazırlanacak etüdler kabul olur.

Gönderilecek yazıların iki nüsha olması ve 25, 25 sahifeyi, geçmemesi, makinada seyrek satırla yazılmış olması ve yarım sahifeyi geçmiyen ayrıca bir de özü bulunması lâzımdır.

Dergiye dercolummayan yazılar iade edilmez.

Yazı işleri için **İçişleri Bakanlığı Yayın Müdürlüğü**'ne müracaat edilmelidir.

Sahibi : İçişleri Bakanlığı

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden İdare Mes'ul Müdürü :**Yiğit KIZILCAN**